

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 OCAK 2008

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2008/01 FİYATI: 3 YTL

Mutlu bir
2008
Dileğiyle...

■ **MUSTAFA KEMAL
HİLALETİN "İLGA"
EDİLECEĞİNİ İLK
KEZ AÇIKLIYOR**
Sayfa: 20

■ **VURULUŞUNUN
5'İNCİ YILINDA
HABLEMİTOĞLU
BİR KEZ DAHA
YAŞATILIYOR**
Sayfa: 28

■ **CUMHURBAŞKANI
İSMET İNÖNÜ'DEN
ÖĞRENCİ OĞLU
ERDAL'A, ÖRNEK
ALINASI MEKTUPLAR**
Sayfa: 49

■ **GÜRBÜZ EVREN
BATI'YA SORUYOR:
"YA SİZİN DERS
KİTAPLARINIZDAKİ
TÜRK DÜŞMANLIĞI
NE AMAÇ TAŞIYOR?"**
Sayfa: 57

"Başkent'li
Arkeologlar"ın
Yeni Başansı:

2000 Yıllık Kaunos Tuzlası

Sağlıkta öncelikli kalite.

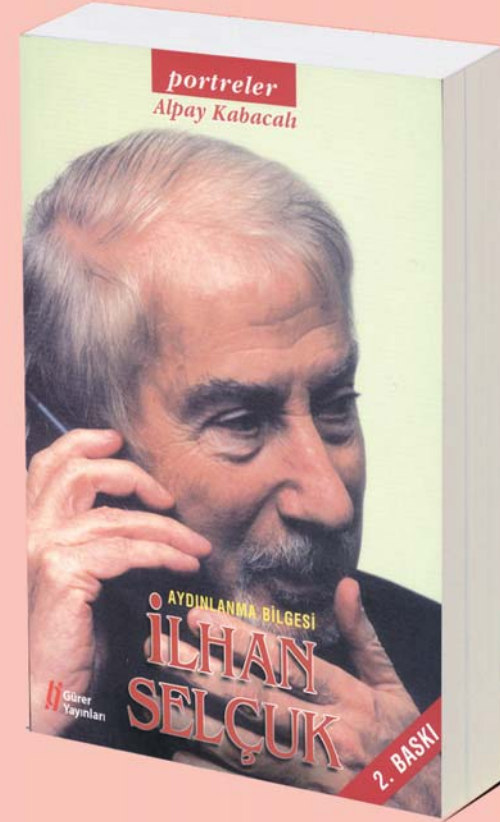
Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarının güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Kapak Fotoğrafı:

Prof. Dr. Cengiz Işık,

Başkent Üniversitesi

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Bölümü Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Öksüz Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz, Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Necmi Tanyolaç, Haluk Cansın,
İzmir Tolga, Alaettin Giray, Ayhan Erten,
Nuri Özakyl, İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,
Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Naili Erdem, Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gülbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, İlker İnal, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Saniye Özden, Yaşar Öztürk,
Erdoğan Sakman, Songül Saydam, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abonelik:

(0212) 314 0888

Dağıtım:

Yaysat

Renk Ayrımı:

Mat Yapım

Elektronik Posta:

butundunya@butundunya.com.tr

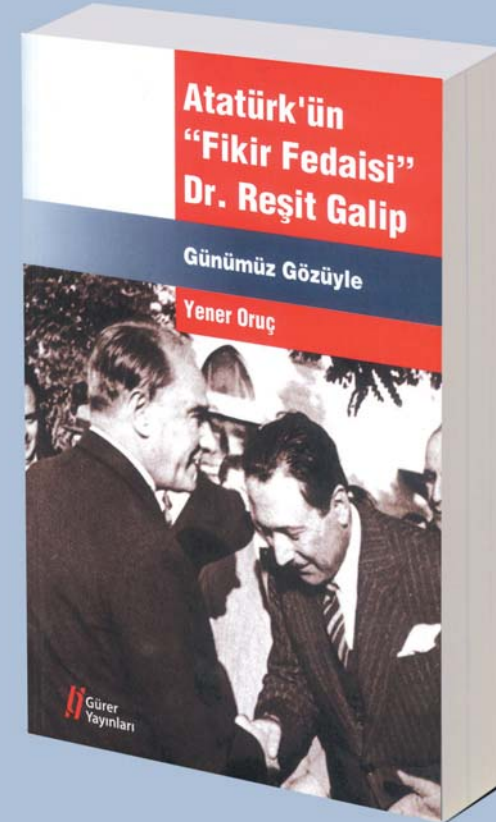
İnternet Sitesi:

www.butundunya.com.tr

Basım Tarihi:

28.12.2007

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret
A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İçindekiler

Armağanlarımız ve Mutluluk Dileğimiz...	7	Kaunos Tuzlası'nı 2000 Yıl Sonra Günişığına Çıkardılar	39
METE AKYOL		PROF. DR. CENGİZ IŞIK	
Anılar/Unutulanlar...	12	Cumhurbaşkanı İnönü'den Oğlu Erdal'a Mektupları	49
ORHAN VELİDEDEOĞLU		KONUR ERTOP	
"Hilafetin Mutlaka Kökünden İlga Edilmesi Lazımdır..."	20	Atatürk "Geometri" Kitabını Neden Yazdı?	53
YAZI İŞLERİ BÖLÜMÜ		PROF. DR. TİMUR KARAÇAY	
Dilimizin Ucuna Gelenler...	28	Tarih Kitaplarından Düşmanlık Yaratan Bilgileri Ayıklamak!	57
PROF. DR. ŞENGÜL HABLEMİTOĞLU		GÜRBÜZ EVREN	
Kültürümüz	33	Tane Tane Kar Taneleri	63
ALİ NAILİ ERDEM		CHERYL TANRIVERDİ	
Türkiye'de Karaciğer Nakli 20 Yıl	35	"İmzamı Attığım İlk Resimlerim"	67
BURCU ORAL EVREN		YÜCEL AKSOY	
		İngiliz'in Türkçesi	69
		Tarzan'ın İngilizcesi	69
		MEHMET MUHSİNOĞLU	
		"Kaptan Düdüüük! Kaptan Düdüüük!"	73
		ESER TUTEL	
		Siyah ve Beyaz	81
		METİN GÖREN	
		Onu Anılarıyla Yaşatıyorlar	83
		METİN ATAMER	
		Benjamin	85
		MUZAFFER İZGÜ	
		Kağıdın Öyküsü	89
		SERDAR KALKAN	

Dilimizin Ucuna Gelenler...

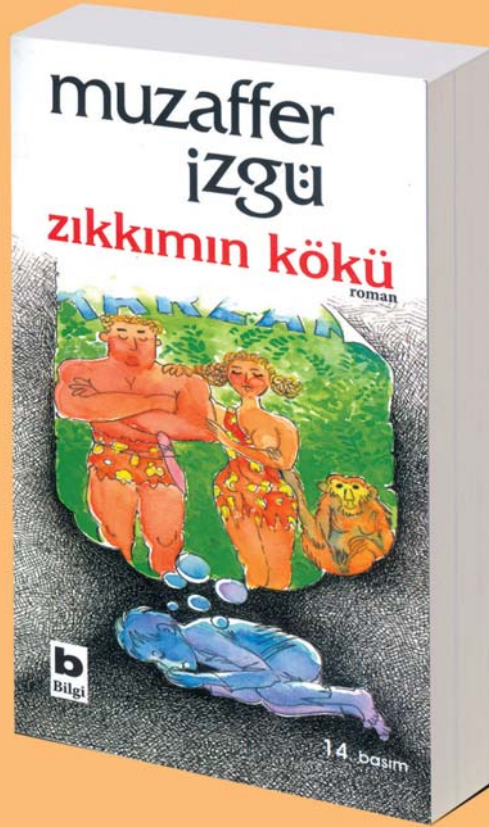
Ocak 2008

Kertenkelenin Ayakları	91	Sizden Bize	8
ERDOĞAN SAKMAN		İlk Dersimiz Türkçe	17
Kalabalığa Bulaşamamak	95	Bilginizi Denetleyin	93
DR. MEHMET UHRİ		Ocak SuDokuları	114
Hayvan Dükkanları	99	1001 Güzel Söz	118
ALİ MURAT ERKORKMAZ		Bir Başkadır Memleketim	121
Gözümüzü Üstünden Ayıramadığımız Üç Bin Yıllık Dostumuz: Saat	106		
ÇİĞDEM AYHAN			
Bir Yerlerden Başlamak	109		
SADİ BÜLBÜL			
Bir Yılı Daha Geride Bırakırken	111		
NURAY BARTOSCHEK			
Dondurma Külâhı	115		
PELİN HAZAR			
Paul Cézanne	124		
YÜCEL AKSOY			
Yaşamın İçinde Gezmek...	129		
İZLEN ŞEN			
Albay Hassan Kimdi?	135		
İLYAS HALİL			
Kendi Küçük, Etkisi Büyük Buluşlar	139		
İLKER İNAL			
Eski Şarkılar	141		
ENGİN ÜNSAL			
Teşekkür Ederim, Öğretmenim	149		
EKREM KEMAL KIRMACI			

Hayvan Dükkanları

Mankafa Poldi	132
Anne ve Babalardan	144
Kareler ve Rakamlar	152
Mantık Bilmecesi	153
Satranç	154
Bulmaca	156
Ayın Kitapları	158
Bir Fotoğraf Bin Sözcük	160

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Armağanlarımız ve Mutluluk Dileğimiz...

• Mete Akyol - *Bütün Dünya* •

Yeni yılda size öncelikle “armağan”larımızı sunalım: İlk olarak, “Türkiye’de karaciğer nakli” olayıyla ilgili olarak, hem de tam kaynağından, bir haber veriyoruz:

“Tam 20 yıl olmuş meğer, Türkiye’de ilk karaciğer nakli ameliyatını yaptığımız...”

Bu tümce, 20 yıl önce Türkiye’de ilk karaciğer nakli ameliyatını yapan ve 20 yıl önceki o “8 Aralık” gününü, Türk tıp tarihinde yeni bir milada dönüştüren Prof. Dr. Mehmet Haberal’a aittir.

O günden bugüne, kendi kurduğu üniversitenin, kendi kurduğu hastanesinde, kendi yetiştirdiği ekibiyle 270 karaciğer nakli ameliyatı yapan Prof. Dr. Haberal, Türkiye’de ilk böbrek nakli ameliyatını yaptığı 3 Kasım 1975 tarihinden sonra tıp tarihinde oluşturduğu bu ikinci “milad”ın 20 yıl geride kaldığına kolay kolay inandırıyor kendini:

“Daha dün gibi geliyor bana o gün” diyor.

O günün üzerinden 20 yıl geçtiğine Dr. Haberal, 20’nci yıl pastasını yeniden yaşama kavuşturduğu “eski” hastalarıyla birlikte keserken inanabildi, ancak.

Gerçek olduğuna güçlükle inandığımız bir olayın, geçen ay 5’inci yıldönümü olduğuna da biz kolay kolay inandırmadık kendimizi.

Onurlu ve yurtsever bir aydın simgesi ve örneği olan Prof. Dr.

Necip Hablemitoğlu, 18 Aralık 2002 tarihinde, evinin önünde, alnından vurulmuştu.

Kitapları yanı sıra, tüm yurtseverlerin ve öğrencilerinin yürek ve beyinlerinde yaşamını inatla sürdüren Prof. Dr. Hablemitoğlu’nun öldürülebileceğine inandırdığımız için, onun hiçbir zaman öldüğünü de kabul etmedik. Onla ilgili olayın eylemini yalnızca “alnından vuruluşu” olarak tanımlamamız, bu yüzdendir.

Bu eylemin 5’inci yıldönümü nedeniyle değerli eşi Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu’nun yazıya döndürdüğü duygu ve düşüncelerini, özellikle “belli bir kesim” yüzleri kızarak okuyacaktır.

Ülkemizin gerçek anlamda bir edebiyat uzmanı olan yazarımız Konur Ertop’un, çok önemli bir değerlendirmesini daha bulacaksınız bu sayımızda. Onun, “Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün, öğrenci oğlu Erdal İnönü’ye yazdığı mektuplar” konusundaki değerlendirmesini okurken, hiç kuşumuz yok, “özlem” sözcüğünü de tüm yoğunluğuyla duyumsayacaksınız yüreğinizde.

Bu “yararlı yazılarımız”, size yeni yılda sunduğumuz armağanlarımızdan yalnızca birkaçıdır. Okudukça, sayfalarımız arasındaki öteki armağanlarımızı da bulacaksınız.

Bir de, mutluluk dileğimizi kabul edin yeni yılda...

Ya tutarsa... •

Sizden Bize

Mektuplar

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1,
Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr
Faks: 0216-456 2729*

Ben emekli bir öğretmenim. Öğrencilerime, dostlarıma hep övgüyle önermiş ve çoğu zaman eski sayıları ellerine tutuşturmuşumdur. Çünkü eski sayıları da olsa bu dergi güncelliğini her daim korumuştur. Her sayısı insanın ufkunda yeni ufuklar açan, bilgilerine yeni bilgiler katan, özellikle yakın tarihimizle ilgili olarak bilmedilerimizi bize öğreten altın değerinde sayfalarını bir solukta birtiridğim “Bütün Dünya” şimdi yaşamımın bir parçası haline geldi. Aralık 2007 sayısının ilk iki yazısı, değerli yazarımız Orhan Velidedeoğlu’nun “Yılbaşı” ve “Sivas’tan Ankara’ya” yazıları birer harika! Tekrar tekrar okudum, yakın çevreme de okuttum ve hele ikincisini her okuyuşumda gözlerim yaşardı, boğazım düğümlendi. Bu

cennet vatanın ne zorluklarla kazanıldığının böyle güzel anlatımlarla genç kuşaklara sunulması harika bir şey bence... Gençlere yakın tarihimizin resmi tarih yerine böyle güzel ayrıntılarla anlatılmasından yanayım.

Can yoldaşım dergime sevgilerimi yolluyorum.

**Nafi İnal,
İzmir.**

Dergiyi elime aldığımda bırakmak istemiyorum. Konular çok çeşitli; ama hepsi de birbirinden ilginç ve akıcı... Sayın Eser Tutel ve Sayın Ali Murat Erkorkmaz’ı okurken keyif alıyor, yüzümde gülümsemeyle devam ediyorum okumaya... Yakın tarihimizle ilgili konularda bugünlere bakıp bazen hüzünleniyor bazen

yüreklüyor “Bu da geçer. Biz neleri başarmış bir ulusun evlatlarıyız” diyorum.

Her konuda bizi beslediğiniz için teşekkür ederim.

**Selami Sezen,
Ankara.**

Öncelikle yazmış olduğum mektubumu dergide yayımladığınız için sizlere ne kadar teşekkür etsem azdır. Çünkü sizin sayenizde elime Türkiye’nin değişik bölgelerinden bir sürü kitap ve dergi geçti. Bunların hepsi sizin sayenizde oldu, onun için size sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğer izin verirseniz sizin aracılığınızla bana kitap yollayan değerli büyüklerime teşekkür etmek istiyorum. Başta Kültür ve Turizm Eski Bakanı İlhan Evliya-oğlu, Emekli Piyade Albay Ahmet Mithat Öztekin, İffet Güngöç, Dr. Gül Kahyaoğlu, Dr. Sermin Şevkan, Süleyman Göker, Öğretmen Serpil Yiş, Muh. Mehmet Teyin, Yıldız Ergin, Cüneyt Yüce’ye hepsine sizin aracılığıyla ayrı ayrı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yayın hayatınızda başarılarınızın daimi olmasını dilerim.

Saygılarımla,

**Kemal Taş,
D Tipi Kapalı Cezaevi,
Z.A4/9
Kocabaşı, Denizli.**

Her ay sabırsızlıkla bekliyorum. “Ne ararsan buluyorum” gibi bir dergi değil derginiz... Okuduklarımı “İyi ki öğrendim. Başka neler öğreneceğim?” mera-

kıyla yutarcasına, çoğu zaman da tekrar tekrar okuyorum.

Kırkdört yaşında yurt dışında uluslararası bir kurumun genel müdürü olmama karşın sizden öğreneceğim o kadar çok şey var ki... 20’inci yüzyıl Türkiye’nin miladı... “Bütün Dünya” dergisi liseli gençlerimizin her konuda aydınlanması için gereken bir ışık... Benim gibi 40’lı yaşlara geldiklerinde dünya onlar için çok daha yaşanabilir bir yer olacaktır. Sizlere teşekkür etmek istedim. Var olun.

**Serdar Okçu,
Dubai.**

Çok eski bir tarihte başlamış yolculuğun, hâlâ devam ediyor olması ne güzel... Sevgili “Bütün Dünya” sizlere çok şey borçluyum ve bu borcumu nasıl ödeyeceğimi inanın ben de bilmiyorum. “Bütün Dünya”mı önce lisedeki edebiyat öğretmenim Sevinç Ağbaş’ın tavsiyesiyle almıştım elime... O günden sonra da elimden düşürmez oldum. Şimdi Türkçe öğretmenliği ikinci sınıf öğrencisiyim. Öğretmen olunca benim de öğrencilerime tavsiye edeceğim ilk dergi “Bütün Dünya” olacak.

Kasım sayısını çok beğendimi söylemeden geçmek istemiyorum. Özellikle 19 Kasım 1938 tarihli “Cumhuriyet” gazetesinin birinci sayfasına yer vermeniz o yıllarda yaşamasam bile o yılların güzelliğini, hüznünü hissetmemi sağladı, teşekkür ederim. İyi ki varsın “Bütün Dünya”...

**Bahar Akın,
K. Ereğli, Zonguldak.**

Yazılarını her zaman büyük bir güvenle okuduğum “Bütün Dünya”da böylesine ciddi bir hata yapıldığını görünce çok üzüldüm.

Tüm çevreme her zaman güvenilir bir kaynak olarak sunduğum dergimizde Fransa Kralı IV. Lui’nin “Devlet Benim” sözünün Fransızca’sı yanlış yazılmıştı. Bunu size bildirmenin görevim olduğunu düşündüğüm için de hemen yazmaya karar verdim.

“Devlet Benim” sözünün Fransızca’sı dergimizde yayımlandığı gibi “L’etat C’est Mai” değil, “L’etat C’est Moi”dir. Umarım bir daha böyle bir üzüntü yaşamayız. Saygılarımla,

Burçak Gözüpek,
İstanbul.

“Bütün Dünya” dergisi bizleri aydınlatıyor, bilgi sevgisinin içimizde gelişmesini sağlıyor, toplumsal olaylara karşı duyarlılığımızı artırıyor. Bu yüzden “Bütün Dünya” dergisinin hep devam etmesini istiyoruz. Sizlere çok teşekkür ediyoruz.

Sevgi Işık,
Edirne.

“Bütün Dünya” dergisini okumaya başladığımdan buyana dergimiz bana pek çok şey kazandırdı. Bence en önemlisi olan kitap okuma alışkanlığını bana kazandırdığınız için dergide emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Şenay Yüce,
İzmir.

**Sizden
Bize**

Mektuplar

Ben küçükken “Bütün Dünya”nın içindeki minik öyküleri okurdu bana... Büyüdükçe ben okumaya başladım bunları daha sonra öteki yazıları... Nerede bulsanız hiç sıkılmadan alıp okuyabileceğiniz bir dergi bence ve içinde çok ilginç şeyler buluyorum. Kısacası dergimi çok seviyorum.

Su Emir,
İzmir.

ğiniz bir dergi bence ve içinde çok ilginç şeyler buluyorum. Kısacası dergimi çok seviyorum.

Ben gerçekten “Bütün Dünya” dergisini çok seviyorum. Şu yaşadığım dünyada bana bir rehber gibi yol gösteriyor. Yaşamayı seninle öğrenmek ne güzel. Başarılar diliyorum.

Deren Tuna,
Ankara.

“Bütün Dünya” dergisini her ay takip etmeye çalışıyorum. Özellikle şu kısa öyküler gerçekten çok güzel ve ders verici, öğretici olması açısından da harika. Bu dergide emeği geçen herkese çok çok teşekkürler...

Ömer Faruk Uğur,
Yalova.

“Bütün Dünya” dergisini aldığım zaman sahile gidiyorum. Son sayfasından başlıyorum okumaya... Bitsin istemiyorum, okudukça hep başta olayım istiyorum. Görüntüsü küçücük olsa da bütün dünyayı içine alan denize benzetiyorum dergiyi... Deniz kadar uçsuz bucaksız, zengin, coşkulu, huzur verici, neşeli, manzaralı, mükemmel...

Duyuru Tahtası

Okulların açılmasıyla bu yılda büyük bir heyecanla başladık; ama okul kitaplığımızdaki kitap yetersizliği heyecanımıza yarlı insanların bize, geleceğin büyüklerine göndereceği kitaplar hepimizin yoluna ışık tutacak. Yardımlarınız için şimdiden teşekkürler.
Fatih İlköğretim Okulu,
8-A Sınıfı,
Alucra, Giresun.

Ben Bitlis’in Hizan ilçesinde Şehit Öğretmen Abdurrahman Nafiz Özbagnaçık İlköğretim Okulu’nda öğretmenlik yapıyorum; ancak burada çocukların okuması için yeterli kitap yok. Onların da sizler gibi aydınlık bir geleceğe kavuşabilmeleri için yapacağınız kitap yardımlarına ihtiyaçları var. İlgilenirseniz buradaki minik yüzleri çok mutlu etmiş olacaksınız. Şimdiden teşekkür ederim.

Zeliha Gülerer,
Bitlis.
zeliha.gulerer@myynet.com

Altı yıldır aralıksız takipçisi olduğum, değerinden hiçbir şey kaybetmeyen, her ruh haline hitap eden bu dostumun müptelasıyım. Her yıl sonunda oniki dergiyi bir ansiklopedi haline getiriyor kütüphanemin en güzel yerine koyuyorum.

İlk kapağından son kapağına kadar bir çizgisi için bile emeği geçen herkese teşekkür ediyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Hanife Derman,
Demre, Antalya.

Derginizi okumak ve takip etmek benim için vazgeçilmez bir mutluluk ve aydınlanma sebebim oldu.

Böyle kaliteli bir dergiyi oluşturmak için emeği geçenleri kutluyor ve saygılarımı sunuyorum.

Abdullah Temiz,
İstanbul.

“Bütün Dünya” dergisi okuduğum dergiler içerisinde her zaman bir numara oldu. Eğlendirici yanı olmasının yanı sıra, eğitici yanının ağır basması sebebiyle herkese, her zaman ilk tavsiyem olmuştur.

Dergide emeği geçen ekibe teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Teşekkürler...

Süleyman Keski,
Ankara.

“Bütün Dünya”nın her sayısından ve her yazısından yararlanıyorum. Şimdiye kadar çok şey öğrendim. Bundan sonra da o minicik derginin içinde yararlı bilgiler bulacağıma inanıyorum. Dergide emeği geçen herkesin yüreğine sağlık, herkese teşekkür ediyorum.

Mehmet Soylu,
Bursa.

Dergimizin 2007 Kasım sayısında İsmail Habib (Sevük)'in Harf Devrimi nedeniyle yaptığı iki konuşmayı yayımlamıştım. Ancak, o dönemde bu gibi konuşmalar yapan bazı kişilerin 1940'lardan sonra devrimlere, özellikle de dil devrimine karşı –görüp yaşadığım– tutumlarının gönlümde derin üzüntü yaratması nedeniyle, o yazıları birer “ibret belgesi” olarak niteledim; niçin böyle nitelediğimi de, o yazarların havasını bozmamak için, bir başka yazımda açıklamayı düşündüm. “Ders” ya da “öğrenmek” sözcüklerinden birini kullanabilirdim; ama benim o “ibret”imde “sitem” vardı.

Anılanlar / Unutulanlar...

Atatürk'ün Dil Devrimi'ne, Türkçenin aslındaki güzelliğe ve zenginliğe kavuşturulmasına, sarsılmaz bir inançla gönül ve emek verip bu alanda yapıtlar yayımlayan; ama bugün aramızda bulunmayan dil ulularımız, gönülllerimizde daima yaşayacak ve yaşatılacaktır.

Ya, yaşayan dil ustalarımız?..

Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu'nun süreği **Dil Derneği**'nin, özverili çalışmalarıyla ona kişilik kazandıran başkanı Sevgi Özel ve değerbilir yönetim kurulu üyelerinin, ince bir düşünceyle, her ay, Türk dilinin değerli emekçileri dilbilimcilerimiz için **Türkçenin Ustalarına Saygı** günü düzenleme kararını alkışla karşıladım. İlk düzenleme, değerli dil ustası Emin Özdemir için geçen kasım ayı ortalarında yapıldı.

Sayın Özdemir'i duygulandırdığı kadar bizlere de duygu dolu

anlar yaşatıp heyecanlandıran bu çok başarılı düzenlemenin bitiminde salondan çıkarken, yine bir başka dil ustası Ali Dündar ağabeyimiz kolumdan çekerek –kulağımdan çekmemek için olsa gerek– “Bu ayın yazısında, kötü bir olaydan ders almak anlamına gelen **ibret** sözcüğünü kullanmışın...” uyarısında bulundu.

Dergimizin 2007 Kasım sayısında İsmail Habib (Sevük)'in Harf Devrimi (1928) nedeniyle yaptığı iki konuşmayı yayımlamıştım. Bunlar günün gerekleri içinde, tarihsel ve yazınsal değeri olan coşkulu, sanatlı, güzel konuşmalardı. Ancak, o dönemde bu gibi ko-

nuşmalar yapan bazı kişilerin 1940'lardan sonra devrimlere, özellikle de dil devrimine karşı –görüp yaşadığım– tutumlarının gönlümde derin üzüntü yaratması nedeniyle, o yazıları birer “ibret belgesi” olarak niteledim; niçin böyle nitelediğimi de, o yazarların

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

havasını bozmamak ve yazıyı uzatmamak için, bir başka yazımda açıklamayı düşündüm. “Ders” ya da “öğrenmek” sözcüklerinden birini kullanabilirdim; ama benim o “ibret”imde “sitem” vardı. Bunu Sayın Dündar'a da açıkladım.

Eski Türk Dil Kurumu'nun, bugünse Dil Derneği'nin üyesi Ali Dündar öğretmenimizi, ilk kez Cumhuriyet sayfalarında tanıdım. Gazetede ilgiyle okuduğum yazarlarından biri “Dil Üstüne” idi (7. 10. 1968). Yine ilk kez “ses bayrağı” deyişini, onun aynı yazıdaki “Kurtuluş Savaşını başlatan ve sürdüren güçlerin elinde Türkçe, devrim kazandıran, yankılanan bir **ses bayrağıdır**” tümcesinde görmüş, pek beğenmişim. Dağlarca'nın şiirindeki, **Türkçem, benim ses bayrağım** dizesini daha sonra öğrenecektim.

Dil duyarlığı yüksek bir Türkçe tutkunu olan Sayın Dündar, **Türkçesi varken yabancısını kullanmama** ilkesinin ödünsüz savunucusu ve çok bilinçli bir uygulayıcısıdır. Sanırım 10'u aşkın yapıtından ancak 6'sı, çalışma odamda “başucu kitabı” olarak yer almaktadır. Bana, imzalayarak verdiği yapıtlarından birinde şöyle diyordu:

“Sayın Orhan Velidedeoğlu'na, anadilimizi kullanmadaki dikkat, özen ve başarısına hayranlıkla (23. 3. 2000).

Beni uyardığında, bu övgüye karşı yüzünü kara çıkartmışım gibi, utandığımı da belirtiyim.

Ulu Önder'in, çok kısa bir sü-

rede, belli aralıklarla yaptığı devrimler, bir bütünü tamamlayan parçalar. O, bu devrimini Türk ulusuna mal etti. Bu devrim –ulusun adıyla– **Türk Devrimi** olarak anıldı. “Ben şu devrimleri benim siyorum, şunlar işime gelmiyor, karşıyım” denemez. Böyle bir düşünce, devrim karşıtlığıdır; uygarlık yolunu açıp aydınlatan Atatürkçü düşünceye karşı çıkmaktır.

Atatürk'ün sağlığında en güzel, en coşkulu konuşmaları yapıp en etkili, en ateşli yazıları yazan kimi aydınların, onun aramızdan ayrılışının ardından kötücüllüğe yönelmeleri, öğreneklik bir olay değil mi?

İsmail Habib: 1928'de Adana'da milli eğitim müdürüysen Arap harflerinin bırakılıp Latin asıllı Türk harflerinin kabulü öncesi ve sonrasında o coşkulu konuşmalarıyla dikkatleri çeken; 1933'te Birinci Türk Dil Kurultayı'na üye olarak çağrılan; zaman zaman Atatürk'ün yanında bulunup onun övücü sözlerine erişen (mazhar olan) Edebiyat Öğretmeni İsmail Habib Sevük...

Istanbul'da 23 Ekim 1948'de bir kongre düzenlenir. Kongreyi düzenleyen, **öğretmen** sözcüğünü **uyduruk** saydıkları için kendilerine **mualim** diyen bir dernek: **Muallimler Birliği**. Hani, Atatürk'ün çok değer verdiği, onurlandırdığı “Milli Eğitim Ordusu”nun öğretmenlerinden bir topluluk...

Kongreyi, ünlü romancımız Halide Edib'in eşi Dr. Adnan Adıvar açar; ama Atatürk'e saygı duruşu yapılmaz... Az sayıdaki Ata-

türkçü katılımcının dirençli tepki-siyeleridir ki ancak, gönülsüz olarak saygı duruşuna geçilir.

Toplantıya dinleyici olarak katılan Klasik Filoloji Doçenti Dr. Suat Yakup Baydur, izlenimlerini bir yazısında şöyle anlatır:

“Ne kolay şeymiş bu dil davası? Gordium düğümü, yeni İskender’in [*İsmail Habib Sevük’ün*] bir [*kılıç*] darbesiyle çözülecek demek. Makalelerini okuyan arkadaşlar arasında İsmail Habib’in döndüğünü, doğru yolu bulduğunu, aydınlığa ulaştığını sananlar olmuştu; ‘Türkçenin istiklâl bayrağı’, ‘Billûr Türkçe’ sözleri, onlara bu umudu vermişti. Ben, ‘hele bir durun, sonunu bekleyin’ demiştim. İstanbul Muallimler Birliği’nin ‘dil kongresi’nde başkanlık ederken devrim lehinde konuşanlara karşı takındığı tavrı görenin, işin sonunda buraya çıkacağını bilmesine şaşılmaz. **Aydınlık yollardan geçip karanlık bir dehlizde yolunu şaşırdı zavallı.**”

Atatürk, 1 Kasım 1932 günü, Büyük Millet Meclisi’ni açış konuşmasında “Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğe kavuşması için devlet teşkilatımızın dikkatli, alakalı olmasını isteriz” diyordu.

23 Ekim 1948’de İsmail Habib Sevük’ün başkanlığını yaptığı Muallimler Birliği kongresindeyse, dil devrimi **zararlı bir akım** olarak nitelendirilip bu devrimden dönülmesi için yetkililere çağrıda bulunulmaya yetkenilir...(!)

Ya, Prof. Dr. Fuat Köprülü...

O Fuat Köprülü ki, 26 Eylül 1932’de toplanan Türk Dili Birinci Kurultayı’nda, Mustafa Kemal’in önünde bu tarihi, **ulusal rönesansımızın bir başlangıcı olarak niteleyip “26 Eylül... Birbiriyle uyumlu ve çok büyük bir bütün oluşturan Türk İnkılabının en doğal ve belki de en ulu sonucu dur...”** diyordu.

Köprülü, aynı konuşmasında, Türk dilinin İslam medeniyetinin etkisi altında zenginliğini ve bağımsızlığını kaybettiğini, bu etkilerin en başında aydınların bilimsel vicdandan, ulusal bilinçten yoksun olduğunu, eğer Tanzimat’ın ve onu izleyen evrelerin adamlarında ulusal bilinç olsaydı, o geriye doğru gidişi ileri bir gelişme sanmak sapıncına düşmeyeceklerini söylerken, 1950’lerin Fuat Köprülü’sünü tanımladığının ayırdında mıydı?..

Milletvekili olarak bulunduğu 1950 Millet Meclisi’nde, Türkçe okunan ezanın Arapçalaştırılmasına destek veren, o Fuat Köprülü müydü?..

Yine o Fuat Köprülü müydü; 10 Ocak 1945’te “Dil devrimimizin hukuk ve idare alanında da gerçekleşip kökleşmesine yardım edeceği” görüşüyle Türkçeleştirilen Anayasamızın, 1952’de, eski biçimi olan “491 Sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nun Tekrar Mer’iyete Konulması”, yani dilinin eski biçimine, ağdalı Osmanlıcaya dönüştürülmesi için yapılan kanun teklifinin altına imza atan?..

“Milli Hatip” Hamdullah Suphi (Tanrıöver)...

Mustafa Kemal’in, “Nutuklarını yalnız fikir olarak değil, aynı zamanda bir musiki olarak dinlediğim kardeşim...” dediği, değer verdiği Hamdullah Suphi...

Atasını ve devrimlerini, onun sağlığında, pek süslü sözlerle göklere çıkarıp alkışlayan; ona **Fırına Kuşu** benzetmesiyle “Önümüzde giden kuş, kılavuz kuş!.. Hepimizin kalbinde senden gelen bir ışık, tıpkı denizlerin dalgaları gibi, yeni ufuklara doğru arkandan akıp gidiyoruz” diye övgüler yağdıran Hamdullah Suphi...

Atatürk’ün, **aslındaki güzellikten ve zenginlikten** söz ettiği Türkçeyi, 1949 yılı başında, İstanbul’da üniversite gençliğine yaptığı uzun konuşmada “son derece kaba bir dildir” diye niteleyen Hamdullah Suphi...

İstanbul’da Saraçhanebaşı’ndaki, Suphi Paşa konağında yeni Türk Ocağı’nın açıldığı gün

(10 Mayıs 1949) yaptığı konuşmada **Türk dilini, bizim için çok zengin ve asıl iki kaynak olan Arap ve Acem asıllı kelimelerden mahrum ediniz; devlet kaybolur, millet kaybolur, meclis kaybolur, edebiyat kaybolur, ilim kaybolur, sanat kaybolur, tarih kaybolur...** diyordu.

Oysa bugün, Arap ve Acem asıllı sözcükler dilimizden büyük ölçüde kovuldu. Ama devlet de var, millet de var, meclis de var; edebiyat da, ilim de, sanat da, tarih de var. Tek olmayan, anımsanmayan Hamdullah Suphi...

Altı dönem milletvekilliğinden sonra Demokrat Parti döneminin sonlarında, İstanbul’dan 10. dönem milletvekili seçilen Hamdullah Suphi, TBMM kürsüsünde bir konu üzerinde konuşurken bakar ki milletvekilleri birbiriyle söyleşide, kendisini dinlemiyorlar; “Allah Allah” der, “Bakıyorum artık bizi bile dinleyen yok!..”

Pardon!.. Siz kimdiniz?.. •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Adam heyecanla eczaneye girdi ve eczacıdan bir hıçkırık ilacı istedi:

“Lütfen rica ediyorum” dedi. “Bana hemen bir hıçkırık ilacı verir misiniz?”

Eczacı, ilaç vereceği yerde adamın yüzüne ansızın bir tokat attı. Tokadı yiyen adam acı içinde bağırdı:

“Bu da ne demek?” diye sordu. “Bana niçin tokat attınız?”

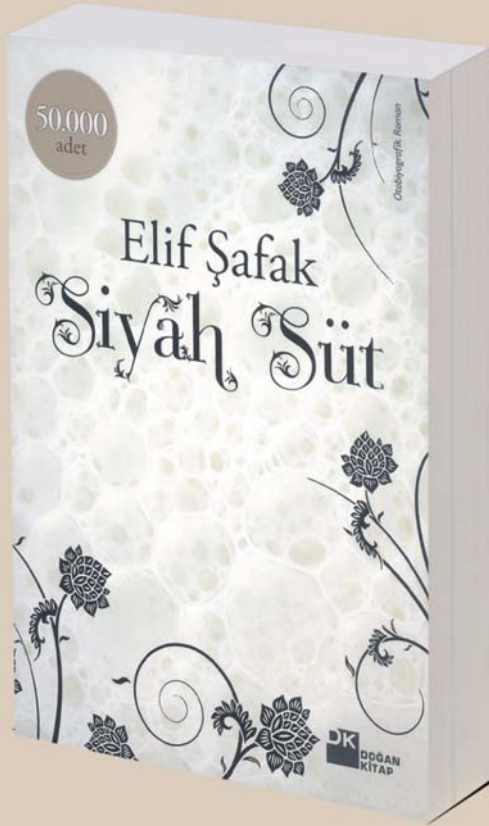
Eczacı bu hareketinin nedenini tane tane anlatmaya başladı:

“Hıçkırığın en iyi ilacı ansızın bir beyecan yaratmaktır” dedi.

“Bu beyecanla hıçkırık hemen kesilir.”

Adam bir yandan yediği tokadın acısını dindirmeye çalışırken bir yandan da hıçkırığa tutulmanın kendisi olmadığını anlatmaya başladı:

“Belki öyledir ama...” dedi. “Hıçkırığa tutulan ben değil, dışarıda bekleyen eşimdi...” •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İlk Dersimiz Türkçe

Saniye
Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 18'inci sayfamıza bakınız

- 1. avanak** (ermenice) – a) aptal
b) anlayışsız c) duyarsız ç) kaba
- 2. madımak** (ermenice: “matutak”) – a) bir çiçek türü
b) baharda yetişen yemeği
yapılan küçük yeşil yapraklı bir
bitki türü c) yonca ç) yemlik
- 3. köşk** (farsça) – a) saray
b) büyük, süslü, bahçeli ev
c) kasr ç) kır evi
- 4. zengin** (farsça) – a) varlıklı,
varsıl b) para babası ç) mal
sahibi ç) mülk sahibi
- 5. anatomi** (fransızca) –
a) beden yapısı c) gövdebilim
c) canlıların iç yapısını ve organ-
ları inceleyen bilim ç) teşrih
- 6. izbandut** (italyanca, “spandoto”) – a) korsan b) iri yarı kimse
c) dev gibi ç) korkunç görünümlü
- 7. mafya** (italyanca) – a) haydut
çetesi b) harami c) yasadışı işler
çeviren, zor kullanarak kazanç
sağlayan örgüt ç) çete
- 8. paspal** (yunanca) – a) dağınık,
pis, özensiz, bakımsız
b) kepekli un c) kalitesiz esrar
ç) işe yaramaz kişi
- 9. izbe** (rusça) – a) loş, basık,
kuytu yer b) bakımsız ev
c) karanlık yer ç) ıssız ev
- 10. izmarit** (yunanca) –
a) içilmiş sigara artığı b) kül
tablasındaki sigara c) bitmiş
sigara ç) bir balık türü
- 11. kümes** (yunanca) – a) tavuk,
hindi vb. barınağı b) çok küçük
ev c) pis ev ç) barınak
- 12. kültür** (fransızca) – a) bilgi
birikimi b) ekin c) yaşam biçimi
ç) uygarlık düzeyi
- 13. figüran** (fransızca) – a) bir
oyun ya da filmde önemsiz
rollerde oynayan kimse b) piyon
c) oyuncu ç) önemsiz kimse
- 14. ekstrem** (fransızca) –
a) aşırı b) ileri derecede
c) fazla ç) taşkın

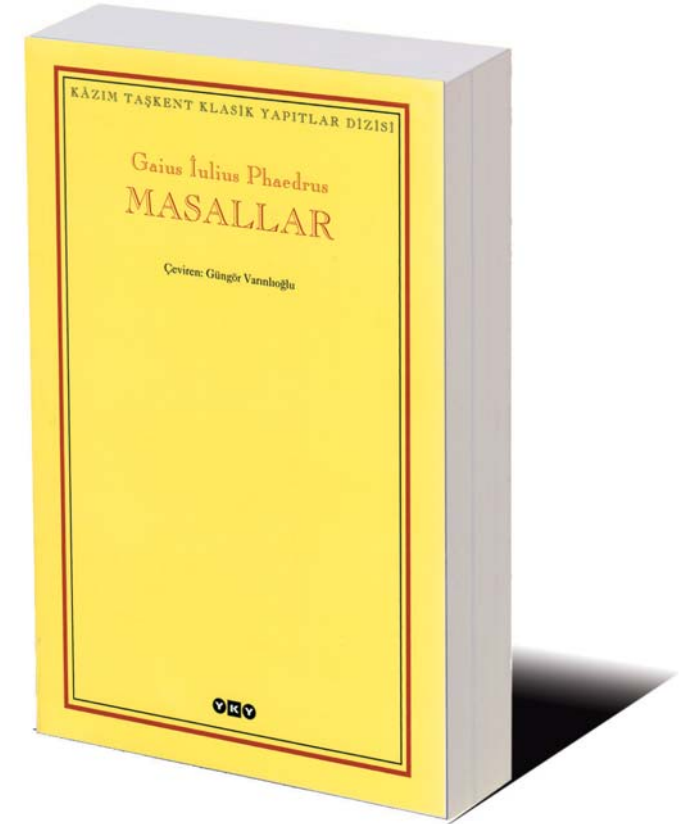
**İlk
Dersimiz
Türkçe**

Yanıtlar

17'nci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **avanak** (ermenice) – a) aptal. Avanak, o denli yerleşmiş ki, artık yerli sayılır.
2. **madımak** (ermenice: “*matutak*”) – b) baharda yetişen yemeği yapılan küçük yeşil yapraklı bir bitki türü. Bu da öyle; bu tür sözcük kalıntıları Anadolu kültür zenginliği sayılmalı: “*Madımak biter oldu / Yolları tutar oldu*”
3. **köşk** (farsça) – b) büyük, süslü, bahçeli ev. Yukarıdaki-lerin bir örneği de bu sözcüktür: “*Neyleyim sarayı neyleyim köşkü / İçinde salınıp gezenim yoktur*”
4. **zengin** (farsça) – a) varlıklı, varıl. Asıl anlamı bu; ama ayrıca “nitelikleri çok olan” anlamı da var, “*Vitamin açısından zengin*” gibi.
5. **anatomi** (fransızca) – c) canlıların iç yapısını ve organları inceleyen bilim. Öbür seçeneklerdeki anlamları da kullanılır.
6. **izbandut** (italyanca, “*span-doto*”) – b) iri yarı kimse. Daha çok benzetme amaçlı kullanılır: “*İzbandut gibi adam.*”
7. **mafya** (italyanca) – c) yasadışı işler çeviren, zor kullanarak kazanç sağlayan örgüt. Dünyaca yaygın bir sözcük.
8. **paspal** (yunanca) – a) dağınık, pis, özensiz, bakımsız. Yerleşmişlerden biri de bu sözcüktür.
9. **izbe** (rusça) – a) loş, basık, kuytu yer. İşte bir yerli daha.
10. **izmarit** (yunanca) – a) içilmiş sigara artığı; c) bir balık türü. İki seçenek de doğrudur.
11. **kümes** (yunanca) – a) tavuk, hindi vb. barınağı. Bu sözcük yabancı mı gerçekten?
12. **kültür** (fransızca) – b) ekin. Çok eski bir öneri “ekin”. Ne yazık ki tam yerleşemedi.
13. **figüran** (fransızca) – a) bir oyun ya da filmde önemsiz rollerde oynayan kimse. Ama öbür seçenekler de kullanılıyor.
14. **ekstrem** (fransızca) – a) aşırı. Bu sözcüğün tam karşılığı “aşırı”; tuttu da...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Türkiye Cumhuriyeti, tümüne birden “Atatürk Devrimi” dediğimiz “uygar yaşam ilkeleri”nden oluşan bir bütündür. Mustafa Kemal, böylesi uygar yapıdaki Türkiye Cumhuriyeti’ni, laiklik temelini sağlamlık güvencesi üzerinde kurmuş, laiklik çatısının yuculuk güvencesi altında korumaya almıştır.

Laikliğin dokunulamaz, toz kondurulamaz özelliği bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti’nin özgeçmişinin olduğu denli, özgeleceğinin de güvencesini oluşturmuştur.

Mustafa Kemal, laikliğin kabul edilebilmesi için öncelikle, önündeki hilafet engelinin kaldırılması gerektiğini biliyordu.

Bu konudaki kararını, halkı aydınlattıktan sonra uygulamaya geçirmeye karar verdi. Halkı aydınlatmanın en kısa ve en etkin yolu ise, “basın”dı.

Bir basın toplantısı düzenleyerek onlara, hilafetin gerçekte ne olduğunu ve ne olmadığını açıklamak istedi. Ve bu toplantıyı İzmir

mit’te düzenledi; İstanbul’da yayımlanan oniki gazetenin sahip ve başyazarlarını İzmir’te kabul etti.

Tarihimizde “İzmit Basın Toplantısı” olarak yer alan bu toplantıda Mustafa Kemal, “Hilafet” konusunda önce gazetecilerin görüşlerini dinledi, sonra da onlara, kendi görüşünü açıkladı.

Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki “çok önemli” olaylar arasında yer alan bu toplantı, cumhuriyetin ilanından dokuz ay, onbir, oniki gün önce, 17 ve 18 Ocak 1923 tarihinde yapılmıştır.

Bu ay, tarihimizin bu “çok önemli” olayının 84’üncü yıldönümüdür.

“Ne”yin ne olduğunun ve “ne”yin ne olmadığına kolaylıkla anlaşılması için, bugüne değin “yaygın biçimde” bilinmeyen ayrıntılarıyla açıklayacağımız bu basın toplantısı, umuyoruz ve diliyoruz, 84 yıl önce olduğu gibi bugün de pırl pırl aydınlatsın, o aydınlığın gereksinimi içinde olanları...•

Bir Katolik topluluk karşısında, “Papalık makamının ortadan kaldırılmasının gerektiğini” söylemek o toplulukta ne denli bir şaşkınlık yaratırsa, Mustafa Kemal’in şu sözü de salondaki konuklar üzerinde işte o denli bir şaşkınlık yaratmıştı:

“Hilafetin Mutlaka Kökünden İlga Edilmesi Lazımdır...”

“Hilafetin Kesinlikle Kökünden Kaldırılması Gerekemektedir.”

•Yazı İşleri Bölümü - *Bütün Dünya*•

Mustafa Kemal Atatürk, toz kondurulmasını istemediği Türkiye Cumhuriyeti’ni kurduktan sonra, onun “muhafaza” ve “müdafa-a”sını Türk gençliğine birinci vazifesi olarak emrederken gösterdiği özenin ve ileri görüşlülüğün aynını, Türkiye Cumhuriyeti’ni kurarken de göstermiş ve...

Cumhuriyeti laiklik ilkesi üzerinde kurmayı, bu kez kendinin birinci vazifesi olarak benimsemiş ve kendinin birinci vazifesi olarak yerine getirmiştir.

Kuruluş tarihimizde çok önemli bir dönüm noktası olan bu konudaki çalışmasına Mustafa Kemal, tam 84 yıl önce bu ay başladı.

Laiklik ilkesini gerçekleştireceği çalışmasının ilk adımını Mustafa Kemal, cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923 tarihinden yaklaşık dokuz ay önce, 17 Ocak 1923’de İzmir’te bir basın toplantısı düzenleyerek attı.

İzmit Basın Toplantısı, dış görünüşüyle bir danışma, bir na-

bız tutma toplantısıydı ama...

Özünde bu toplantı, Türk basınının ileri gelen kalem sahiplerinin kafalarına ışık tutmak, yüreklerine cesaret yüklemekten başka bir amaç taşımıyordu.

Toplantının tek konusu, hilafetti. Fakat Mustafa Kemal, tartışmaya hazırlanan deneyimli bir diplomat inceliğiyle konuyu, değişik bir biçimde ifade etti. Toplantıda tartışılacak konuyu “hilafetin kaldırılması” deyimini kullanarak değil, “hilafetin istikbali” olarak ortaya attı.

Türk basını, hilafetin istikbali, yani geleceği konusunda acaba ne düşünüyordu?

Mustafa Kemal, sanki hilafetin geleceğini merak ediyormuş da, ya da sanki gelecekte bu hilafeti nasıl kullanacağını bilmiyormuş da, o konuda basının görüşüne gereksinim duyuyormuş gibi, sakin bir biçimde sordu:

“Size bir soracağım ve her birinizin cevabını da ayrı ayrı almak istiyorum” dedi ve... Sorusunu sordu:

“Hilafetin istikbali hakkında ne düşünüyorsunuz?”

Başyazarlar, sıra kendilerine geldikçe düşüncelerini açıkladılar. Söz birliği etmişlercesine tümü, hemen hemen aynı çizgide, şu çizgide birleşti:

“İstanbul, İslam dünyasına merkez olacak bir hilafet şehrine dönüştürülmelidir. Burada aydın bir ruh taşıyan din müesseseleri kurulmalıdır. Bu müesseselere, İslam ülkelerinden binlerce öğrenci ve ziyaretçinin gelmesi sağlanmalıdır.”

Mustafa Kemal bu görüşleri sabırla dinledikten sonra, yine kürsüye geldi ve “Hepiniz aldanıyorsunuz” sözleriyle başladı konuşmasına...

Bunu dedikten sonra da, 15 Mayıs 1919’dan beri yüreğinde ve kafasında taşıdığı bir görüşünü, bir göktaşı dehşetiyle salonun ortasına attı:

“Hilafetin kesinlikle kökünden kaldırılması gerekmektedir” dedi.

O günlerin sözcükleriyle de söyleyelim:

“Hilafetin mutlaka kökünden ilga edilmesi lazımdır...”

Mustafa Kemal’in bu iki sözü karşısında salondaki tüm konuklar, dondular, kaldılar. Bir Katolik topluluk karşısında, Papalık makamının ortadan kaldırılmasının gerektiğini söylemek o toplulukta ne denli bir şaşkınlık yaratırsa, Mustafa Kemal’in bu sözleri de salondaki konuklar üzerinde işte o denli bir şaşkınlık yaratmıştı. Onların bu şaşkınlığı, Mustafa Kemal için bir sürpriz olmadı. O ne-

denle pek umursamadı onların bu şaşkınlığını. Konuşmasını, kaldığı yerden sürdürdü:

“Sözlerimin sizde tereddütler, itirazlar yarattığını görüyorum” dedi. “Hiç üzülmeyin, çekinmeyin. Bana içinizi serbestce dökün. İşin her safhasını beraberce aydınlatalım. Bu düşünceyi candan benimsemenizi ve inanarak yazacağınız yazılarla bu inkılap hamlesinin zeminini hazırlamak konusunda bana yardımcı olmanızı istiyorum.”

Ahmet Emin Bey söz aldı:

“Bu memleketin müteassıp hocası grubu vardır” dedi. “Halk, aydın din adamlarının değil, taassup erbabının tesiri altındadır. Bunlar elbette yeniliğe ve islahata karşı koyacaklardır. Halkı da peşlerinden sürükleyeceklerdir. Bu tehlikeye karşı tedbirleriniz var mıdır? Varsa, bunlar nelerdir?”

Bu kuşku karşısında Mustafa Kemal’in yanıtı şöyle oldu:

“Sözünü ettiğiniz cahil ve müteassıp guruh, aslında hesaplı nüfuz menfaat simsarlarıdır. Onlar hükümete başvururlar, derler ki:

“‘Halk bizim arkamızdadır. Bizim istediğimizi yapmazsanız işiniz kötü olur.’

“Sonra halka dönerler, halka karşı da şöyle bir lisan kullanırlar: ‘Hükümet, bizim avucumuzun içindedir. Bizim her sözü müze uymazsanız, bizim himayemize sığınmazsanız, perişan bir hale düşersiniz.’

“Biz, bu hilekâr nüfuz simsarlarına hiç kulak asmazsak ve hükümetin hiçbir surette kendilerine

değer vermediğini belirtirsek, bunlar bir hiç haline inerler.”

Mustafa Kemal, görevleri nedeniyle de, varlıkları nedeniyle de halkı aydınlatmak yükümlüğünde olan gazetecileri, önce kendisinin biraz daha aydınlatması gerektiğini gördü.

Onlara ilk olarak, tarihinden başlayarak hilafetin ne olduğunu anlatmak gerekiyordu. Sonra da, dini konuda yeterince bilgi sahibi olmamalarına karşın, halkı aldatarak, kendilerini halka din bilgini

olarak kabul ettirebilmiş kimi “din tacirleri”nin elinde halifelüğün, bugün nasıl bir konuma geldiğini açık açık anlatmak da değil, artık açık açık göstermek gerekiyordu.

Şöyle başladı bu aydınlatma görevine:

(Tutanaklardaki birkaç sözcüğü bugün kullandığımız sözcüklerle değiştirerek yayımlıyoruz):

“Eğer hilafet demek, bütün İslam dünyasını kapsayan bir yönetim notası demekse, tarihte bu hiçbir zaman gerçekleşmemiştir ve gerçekleşmedi. Bütün İslam dünyasının bir noktadan, yani halife adına tek bir adam tarafından yönetildiği asla görülmemiştir. Bugün zamanımızda da Fas’ta, Sudan’da halifeler vardır. Onlar da kendilerine ‘Emir ül Müminin’ diyorlar. Hükümet makamına ge-

len her kişi kendini halife ilan ediyor. Bütün İslam dünyasını hilafet makamı adı altında bir noktaya bağlayarak yönetmenin mümkün olabileceğini kabul etmek doğru değildir.

Dünyanın dört bir yanında İslamlar vardır. Mısır İslamları, Hint İslamları, Türk İslamları, Batı İslamları, Uzak Doğu İslamları vardır. Şimdi bir düşünün: Bunların her biri, kendi ülkesinin koşullarından ve kendi çevresinin geleneklerinden vazgeç-

cek ve gidecek, dünyanın öteki ucundaki bir yerdeki halifenin emri altına girecek ve ümmet adı altında o halifenin ülkesi için savaşa girecek... Bunun mümkün olabileceğini düşünmek bile kabul edilir bir olay değildir.

“Diğer bir ilke şeran, dinen hilafet diye bir

şey yoktur. Bildiğiniz gibi bir kez peygamberin kendisi demişti ki, ‘Benden otuz yıl sonra kralıklar olacak’. Bu bir hadistir. O halde ‘Hilafet vardır. Hilafet olacaktır’ demek peygamberin ağzından çıkan kutsal söze, ‘Hadisi Nebiye’ye aykırı bir şeyin gerçekleşmesini istemek demektir.

“Diğer bir şey... Örneğin, Ömer, halife olduğu zaman da kendisine ‘Halife-i Resulul-

“Bütün İslam dünyasının bir noktadan, yani halife adına tek bir adam tarafından yönetildiği tarihte hiçbir zaman görülmemiştir.”

lah' demişler, kendisi ilk hutbesinde reddetmiş bunu. Demiş ki, 'Ben böyle bir sıfatı kabul edemem. Zaten böyle bir sıfat yoktur. Siz inananlarsınız ve ben de sizin emirinizim, o kadar. Bana bunun ötesinde sıfatlar vermek yanlış olur.'

Mustafa Kemal, hilafet konusundaki bu görüşlerini açıklıkla belirttikten sonra, gerçek din bilgini, gerçek din adamıyla, kendilerini halka onlardan biriymiş gibi tanıtan, giysileriyle, cübbeleriyle, sarıklarıyla ve özellikle anlaşılmasına dikkat ettikleri sözüm ona konuşmalarıyla kendilerini halka din bilgini gibi tanıtan, yani halkı aldatan ve kendilerine "havace" denilen din tacirleri konusunda da konuklarını çekinmeden aydınlattı:

"Beyler, ben havaceleri sevmem" diye başladı bu konudaki açıklamasına ve şöyle sürdürdü sözlerini:

"Camide namaz kıldırabilmek için başına ille de sarık sarmaya gerek yoktur. Namaz kıldırabilmek için sarığın hiçbir gereği de yoktur. Bu millette yoktur böyle bir şey.

"Siz bu memlekete bağlısınız, bu memleketin insanlarından birisiniz. Bu memlekette, havacelerin ne kadar değersiz olduğunu ve bu milletin havacelerden ne kadar nefret ettiğini bilmiyor musunuz? Ben size küçük bir örnek söyleyeyim: En çok havace nerede vardır? Konya'da değil mi? Ben Konya'ya yaptığım seyahatlerden birinde okulları dolaşıyordum.

"Bana dediler ki, 'Aman efendim bir de medreselere gel, oraları da gör...' dediler.

"Yanımda Rus ve Azerbaycan elçileri vardı.

"Peki, gelelim' dedim.

"Bir medresenin kapısına geldik. Fakat kapının kapalı olduğunu farkında olmadım. Çünkü bir demir parmaklık vardı.

"Hani kapı?" dedim.

"Burası' dediler.

"Ama buraya demir parmaklık koymuşsunuz' dedim.

"Efendim, medreseye köpek girmesin diye yaptırdık bu parmaklığı' dediler.

"Önce bu medresenin kapısını açınız da, ondan sonra girelim' diyemedim.

"Ve bunu diyemediğim için de çok büyük hata işledim. Demirin üzerinden atladık, içeri öyle girdik. Baktım içeride bir tabur kadar başı sarıklı adam, bir sıraya dizilmişler, müftü efendi başta olmak üzere Konya'nın bütün bilginlerini toplamışlar, orada öyle duruyorlar.

"Gayet hoş davranmak istedim. Ama Müftü Efendi tuttu, nutuk atmak istedi:

"Dedi ki:

"Efendim, bizim öğrencileri askere alıyorlar ve askerde bulunan öğrencilerimizin ise geri gönderilmelerine izin vermiyorlar. Birkaç kez hükümete yazdık, cevap vermediler. 'Emir buyurunuz' dedi.

"Ben de yabancıların yanında bunları küçük düşürmemek için 'Peki' dedim. 'Gereğine bakarım.'

"Yok' dedi. 'Emir veriniz. Askerlik işlerinin başkanı paşa vardır, buradadır, yanınızdadır. Vali vardır, işte o da buradadır, o da yanınızdadır' dedi.

"Göz önüne alırsız' dedim.

"Israr etti:

"Efendim, hepsi buradalar' dedi. 'Şimdi emir veriniz.'

"O zaman durumu daha fazla örtme gereği duymadım. Belli ki müftü efendi, havacelerin herkes üzerinde etkili olduğunu kanıtlamak için bana hükmediyordu. Onlara, anladıkları lisanla konuşmak gerekir. Ben de öyle yaptım. Müftü efendiyi bıraktım, oradaki bütün havacelere döndüm, hepsine birden gayet yüksek sesle dedim ki:

"Burada bir sürü asker kaçakları toplanmışsınız. Bütün medreselerdeki sizin gibi asker kaçaklarının hepsini toplasak iki saatte Karahisar'ı geri alırız.

bir başka gerçeği dile getirdi: "Eski hanedanın, halifelik adı altında memlekette kalması, tehlikeli bir ikilik yaratacak, ahenkli ve temelli bir şekilde gelişmemizi imkan dışına çıkaracaktır" dedi. Sonra da konuyu, yabancı devletlere getirdi:

"Müstemlekeci devletlerin hiç vazgeçemedikleri usul, Müslüman memleketlerini taassup zincirinde bağlı tutmak, böylece göz açmalarını, hak ve hürriyet aramalarını önlemektir.

mezden geleceksin, Allah'a ibadet ediyorum diye burada saklanacaksın. Böyle ibadet mi olur, böyle din adamlığı mı olur?

"Evime gittiğim zaman asıl Konya halkı geldi ve benle görüşmek istediklerini söylediler.

"Dediler ki:

"Efendim, çok teşekkür ederiz. Biz havacelere çok değer veriyorduk. Nedeni buraya gelen her büyük adam onların elini öpmüştür. Biz de sanıyorduk ki, onların elini öpmek bir şereftir.

Siz onların gerçek yüzlerini ortaya çıkardınız. Biz bunların aslında ne adi adamlar olduklarını şimdi anladık ve her yerde de bunu söyleyeceğiz."

"Bir kere daha tekrar ediyorum:

"Havacelerin bir değeri yoktur."

Toplantının ikinci gününde Mustafa Kemal,

“Bize de, yarın paylaşacakları bir sömürge gözüyle baktıkları için, yıllardan beri biz, üçyüz milyon Müslüman’ın halifeliği sözüyle oyalamışlar, böylece ulusumuzu taassup baskısı altında tutmaya uğraşmışlardır. Halbuki, bu üç yüz milyonluk dayanışma iddiasının hiçbir esasa dayanmadığı, dünya savaşında Emperyalist devletlerin müslüman uyruklarını, düşman sıfatıyla her cephede karşıımızda görmemizle ve Almanlar’ın tesiriyle ilan ettiğimiz mukaddes cihadın hiçbir netice vermemesiyle belli olmuştur.

“Biz halifeliği kaldırdığımız zaman sömürgeci ve emperyalist devletler, ‘Bizi tehdit eden bir tehlike ortadan kalktı. Müslüman birliği sistemi sarsıntıya uğradı’ diye sevinmeyeceklerdir.

Tam tersi, ‘Bize, Müslüman memleketlerini uyşuk bir durumda tutmak imkanı veren bir vasıta, elimizden kaçtı’ diye dövüneceklerdir, bize karşı hatta hücumla geçeceklerdir.”

Mustafa Kemal, bu konuda da yanılmadı. 3 Mart 1924 tarihinde hilafet kaldırıldığında Batı basını, bir koro düzeniyle şu şarkıyı söylemeye başlamıştı:

“Bu ne gaffettir! Türkler, hilafetin etrafındaki kutsal birliği elden geçiriyorlar...”

Gerçekte Türkler, hilafetin etrafındaki kutsal birliği elden geçiriyorlardı. Gerçekte Türkler, yüzyıllardır üzerlerinde tutulan baskıdan ve içine itildikleri uyuşukluktan, çevik ve onurlu bir

sıçrayışla silkiniyorlar, uygar dünyanın, uygar bireyleri olarak, yüzlerini o uygar dünyaya döndürüyorlar, gözlerini o uygar dünyaya açıyorlardı.

Hilafeti kaldırıp, sınır dışı ettikleri 3 Mart 1924 tarihinin aynı saatinin, aynı dakikasında ise, kendilerini laiklik uygarlığına götürecek yolun kapısını açmış oluyorlardı.

Birkaç yıl sonra ulaşılan o laiklik ki, kendisine ulaşılır ulaşılmaz işlevine başlıyor, birbirini izleyen devrimleri, mitolojinin Atlas adlı kahramanı örneği sırtına yükleyerek, kendine özgü o sağlam ve o dokunulamaz yapısıyla, uygar Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temelindeki yerini alıyordu.

Devletimizin yapısında ana temel taşı ve ulusumuzun özgeçmişinin göğsünde çağdaş ve haklı bir atılımın gurur simgesi olarak yer alan laiklik, Türk Devrimi’nde yapılan en büyük tarihsel değişim olması özelliğiyle ve...

Ulusumuzu dinsel yönetimden, çağdaş laik devlet yönetimine kavuşturması kimliğiyle, Türkiye Cumhuriyeti

Devleti yapısındaki vazgeçilemez, dokunulamaz, o “olmazsa olmaz” varlığını her zaman koruyacaktır.

Ulusal dileğimiz, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin hep bu yapıda olması, hep bu yapıda kalmasıdır...

Ulusal kararımız ise, ulusal yeminimizin ve ulusal şeref sözümüzün bir kez daha, bin kez daha tekrarıdır:

“Türkiye Cumhuriyeti Devleti, hep bu yapıda olacaktır, hep bu yapıda kalacaktır...”•

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

ALNINDAN VURULUŞUNUN 5'İNCİ YILDÖNÜMÜNDE NECİP HABLEMİTOĞLU'NA BÜTÜN DÜNYA'NIN SAYGILARIYLA

Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu, 18 Aralık 2002 tarihinde, "faili meçhul kişi ya da kişilerce" evinin önünde alnından vurulan eşi Prof. Dr. Necip Hablemitoğlu'nu andığı yazısında, bu olay sonrası aydın kesimin suskunluğunu ve karanlıktaki kesimden yükselen gürültüleri de yorumluyor.

Dilimizin Ucuna Gelenler...

Türkiye'de kendi ülkenizin çıkarlarından yana yazan ve konuşan bir aydınsanız iftiraya, hakarete uğrayarak, sürekli tehdit edilerek sonunda ölüme mahkumsunuzdur. Üstelik en kötüsünden... Ya evinizin önünde alçakça kurşunlanırsınız ya da aracınıza bomba yerleştirilerek yok edilirsiniz. Bir süredir yeni başka yöntemler de kullanılmaya başlandı. "Kaza" denebilecek düzmece durumlar, bazen de gerekirse faili belli olaylar yaratılıyor. İşte tam da bu noktada paranoyak olarak damgalanabilirsiniz. Çünkü Türkiye'de olup biteni değerlendirmeniz de istenmemektedir.

Türkiye son 20-25 yıldır kendi-

sine giydirilmeye çalışılan giysilerin içine uydurulmaya çalışılıyor. Bu işin başındakiler meseleleri aydınlar üzerinden çözme çabaları

Konuk Yazar

**Prof. Dr.
Şengül
Hablemitoğlu**

ya çok yaklaşmış durumdadır. Türkiye'de yaşamını sürdürmek isteyen bir "aydın"sanız önce geçmişin komünistlerinden olmanız, zamanla sıkı bir liberale, hatta neo-liberale ve islamcıya dönüşmeniz gerekiyor. Ama yetmez. Yanısıra asker ve Türk düşmanı, Amerikan ve Avrupa hayranı olmanız, ulusalcılığı, bayrağı, şehitlik kavramını, Atatürk'ü, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini oluşturan ilkeleri, tarihinizi, vatanın bölünmez bütünlüğünü, bağımsızlığını ince ince aralarına sıkıştırılan hakaretlerle tartışmaya açmalısınız.

Yaşanan süreçte halkından bu kadar kopuk ve ulusunun çıkarlarına bu denli kör bakan bir aydın kitlesi de sanıyorum dünyanın hiçbir yerinde yaratılamadı.

Necip Hablemitoğlu bunların hiçbirisi değildi. 48 yıllık yaşamı boyunca ne bayrağına ne tarihine vatanına ne de sınırsızlığına bağlı olduğu bu topraklara hiç ihanet etmedi. Hepsinden önemlisi namusluydu. Zihnini, düşüncelerini satışa çıkarmadan yaşadı. Yaşamının son 5-10 yıllık döneminde bütün çabası bu topraklarda bağımsızlığımızı ve varlığımızı yok etme çabası içindeki odakları anlatmak oldu. Sayısız konuşma yaptı, kitaplar ve makaleler yazdı. En önemlisi üniversitede öğrencilerine cumhuriyet tarihimizi ve Atatürk devrimlerini yalın, samimi ve güncel bilgi ile harmanlayarak anlattı. Üniversitelerin entelektüel yetiştirme amacına en iyi hizmet edenlerden biri oldu. Tarihe iz düştü.

18 Aralık 2002'de öldürülmesinin ardından Türkiye'de birçok kesim ya kendi dünya görüşü, benimsediği siyasi bakış açısı ya da hizmet ettiği yerlerin manüplasyonları ile Necip'in kimliğine ilişkin yorumlar yaptı. Dedikodu biçiminde spekülasyon saçma sapan, yanlış bilgi ortalıkta dolaştı durdu. Kendisini hiç tanımadığını bildiğim, lüzumsuz çeşit çeşit insan konuştu, sanki bildikleri varmış gibi. O günlerde çok sinirlenmiştim, şimdi onlara acıyorum. Öyle zavallı ve küçükler ki... Hele bazı medya kuruluşları Necip'i değersizleştirmek için ellerinden ge-

leni yaptılar. "Derin araştırmacı vuruldu" diye başlık attılar. Okurken şöyle demiştim:

"Derinin alası sensin, sizin gibi medyadan daha derin hiçbir şey yok bu Türkiye'de..."

Kaldı ki, son birkaç yıldır da bunu zaten herkes anladı. Necip'in söylediklerini başkaları da bugün daha ileri boyutları ile anlatıyorlar. Oysa Necip konuşup yazarken kendisine kuşku ile bakılması için her türlü çaba gösterilmişti.

Kimse öldürülen insanların ailelerini düşünmüyor. Ben de, kızlarımız da ve hatta Necip de ne için öldürüldüğünü çok iyi biliyoruz. Tıpkı Necip'ten öncekilerin bildikleri gibi... Bizim için acı olan, Necip'in yokluğunun dışında, bunu bilerek ve Türkiye'de olup biteni yalnızca seyrederek yaşamak zorunda oluşumuz. Bunun dayanılmaz bir ağırlığı var yüreklerimizde. Öyle içimize işlemiş ki bu ölümler, ben Necip için bir cenaze töreni düzenleyebileceğimize bile şükrettim. Eskiden başına bir şeyler gelebileceğini düşündüğümde kanım çekilirdi. Şimdilerde "Ya cenazesini bulamasaydık ya kaçırılsaydı, yıllarca kayıp olarak kalsaydı ne yapardık?" diye düşündüğümde, ölümün bile tercih edilebilir bir biçimin olduğunu daha iyi anlıyorum.

Devletin bu olayı soruşturmakla ve çözmekle görevli, hatta bundan birinci derecede sorumlu kişi, kurum ve kuruluşları ise, kör, sağır ve dilsiz... Sanki böyle bir olay hiç yaşanmamış gibi... Çoğu zaman diliyorum ki, aile olarak bizim yaşadığımız acının

Prof. Dr. Necip Hablemitoğlu'nun eşi Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu ve kızları Kanije (ortada) ve Uyvar...

aynısını yaşayarak hepsi de gör-sünler. Buna dönemin siyasi iradesi içindekiler de dahildir. Allahın cezası hepsinin yakasına yapışsın. Ne güncel yaklaşım (!) değil mi? Nerede hukuk, adalet? Henüz biz karşılaşmadık. Biz daha "Allahın laneti üzerlerine olsun" deme aşamasındayız. Failler 5 yıldır bulunmayınca, hatta mecliste defalarca yöneltilen sorulara "Hazırlık soruşturması sürüyor" gibi traji komik, belki de alaycı demeliyim, yanıtlar verilince, anlıyoruz ki, işimiz Allaha kalmış. Devletin kurumları çok meşgul. Necip Hablemitoğlu gibi "halkla iç içe, kemalist, ulusalcı, gözüpek, emperyalizm karşıtı, dar mesleki ve kişisel arzularına yenik düşme-

miş, kalbi vatan sevgisi ile çarpan" toplum için ciddi "organik aydın" özellikleri taşıyan bir gazeteci kökenli bilim insanının "öldürülmüş olması kimseyi rahatsız etmiyor, yazık!

İç boş ve başkaları adına yürütülen ülke içi siyasal yaşam hükmeden diğer aydın geçinenlerin ise hiç derdi değil. Çünkü onların onların ülkemiz içindeki yaşam koşullarından bağımsız olarak elde ettikleri konumları, seslerini duyurma ortamları, yazmaları, konuşmaları vs. ama içeriden ama dışarıdan koruma altına alınmış durumda. Türkiye'deki yeni birey olma normlarını inşa etme ve fikirselle-

özerklik imajı yaratma aktörleri olarak çok meşguller. Türkiye'nin organik aydınları 3-4 yılda bir öldürülüyormuş ne gam... Zaten organik aydınların onlara göre varlığı da sakıncalı. Türkiye'de 80'lerde başlayan ilk dalgada aydınlar yeni ekonomik modelin ve askeri darbenin dağıttıklarının düzenlenmesi hedefine yönelirken, ikinci dalgada bir AB üyeliği hedefi ile insan hakları, eşitlik, yenileşme, sivil toplum gibi amaçlar için dışarıdan gelen fonları, vakıf yardımlarını alma yarışına girdiler. Üçüncü dalgada ise, Türkiye'yi demokratikleş(tir)me çalışmaları içinde mevcut siyasi iradenin yanında yer aldılar. Ne-

cip Hablemitoğlu ikinci dalganın tepe noktası yaptığı günlerde öldürüldü. Bu ilginç yeni aydın modeli ile doku uyumsuzluğuna yol açabilecek diğerlerinin de sonları böylece hazırlanmış oldu. Kimi öldürüldü, kimi tehdit edilerek korkutulup susturuldu, kimi de işlerini kaybetme korkusu ile yazmayı ve konuşmayı bıraktılar.

Peki şimdi ne olacak? Kaybedecek bir canı olanlar için sorun yok. Şu günlerde olup bitenler karşısında gerçekte düşünmesi gerekenlerin, bu noktaya gelişimizde katkıda bulunanlar olduğunu düşünüyorum. Artık onlar için bile yaşam alanları Türkiye'de giderek daralmaktadır. •

Bu Yazının Yazarıyla Tanışın

Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu, 25.09.1965 tarihinde Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1986 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu'ndan mezun oldu. 1997 yılında Türkiye Bilimler Akademisi Sosyal Bilimlerde Doktora Sonrası Yurtdışı Araştırma Bursu ile gittiği ABD'de, Purdue Üniversitesi Kadın Çalışmaları Programı'nda konuk öğretim üyesi olarak araştırmalar yaptı. 1998'de üniversite doçenti, 2005 yılında profesör unvanını aldı. Halen Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu'nda müdür yardımcısı, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yurt içi ve yurt dışında çeşitli bilimsel dergilerde makaleleri yayımlanan Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu'nun mesleki ve tarihsel kitapları arasında "Şefika Gaspıralı ve Rusya'da Türk Kadın Hareketi", "Küreselleşme: Düşlerden Gerçeklere", "Toplumsal Cinsiyet Yazıları: Kadınlara Dair Birkaç Söz" ve "Sessiz Ağıt" adlı kitapları da yer almaktadır. Kanije ve Uyvar adlarında yetişkin iki genç kız annesi olan Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu, Birleşmiş Milletler'de temsil edilen Uluslararası Ev Ekonomisi Federasyonu (IFHE) Türkiye delegesidir. •

Bir yandan AB bir yandan Orta Doğu politikası ve bir yandan da küreselleşme üçgeninin içinde kalan Türkiye'yi bağımsız, uygar ve gelişmiş bir kimlikle yaşatmak öncelikle ulusal aydınlarımızın görevidir. Çünkü ulusların kaderini aydınlar çizer. Aydınların sustuğu yerde ehliyetizler ülkelerini serüvene sürükler. Var olan değerleriyle laik, üniter ve bağımsız Türkiye'nin devamını isteyenler bu değerlere sahip çıkmazsa laik yapısını kaybetmiş, AB ile ABD'nin elinde oyuncak olmuş Ortadoğulu bir Türkiye'ye rıza göstermekten kurtulamazlar.

Kültürümüz

"Cumhuriyetin temeli kültürdür."

M. Kemal Atatürk

Dünyamızda herşey ışık hızıyla değişiyor. Özgür ve bağımsız kalmanın yolu, hız ve değişikliklere ayak uydurmaktır. Bunun aksi durumu ya sömürge olmaktır ya da tarihin sayfalarından silinmektir.

Cumhuriyeti kuranlar, doğru bir tercihle Batı'nın uygarlığını benimsemişler ve kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmayı amaçlamışlardı. Bu benimseyiş kendi özünde yozlaşmadan çağdaşlaşmaktır. Bu nedendir ki, özbenliğinden ödün vermeden ne Almancı ne Fransızcı ne Rusçu ne Arapçı ne de Amerikancı olmadan "kendici" olma durumu

önemle korunmuştur. Şu bir gerçektir ki, bizler bir ahlak tarihinin çocuklarıyız. Aşk ve dostluk bizim uygarlığımızdır. Nezaket haddeden geçmiş, zerafet yaşamımızın simgesi olmuştur. İçimizde kara bir leke gibi varlığını

sürdüren kan davasını bitiremedikse de insancıl dünya görüşümüzü yaşamımızın rehberi yapmaya devam ettik.

İster şanssızlık, ister yöneticilerin irade zayıflığı nedeniyle olsun kimliğimiz son yıllar içinde

yerini yer yer "kültürsüz paralar"a bırakınca toplumumuz açık bir liman durumuna gelmiş ve bunun sonucunda da küreselleşmenin ucuz değer yargıları kültürümüzün mayasına özgü olan yargılarımızı önemli ölçüde yıpratmıştır.

Gerçekte Protestan ahlakının ürünü olan kapitalist sistemin biçim ve içerik kazandırdığı küreselleşme, savunmasız bir durumda

olan toplumsal yapımızı son zamanlarda bir çözülmeye doğru sürüklemektedir.

Son yıllarda toplum değerlerini temelden sarsan banka hortumlamaları, soygunlar yer altı ve yer üstü mafya olaylarıyla TBMM'ye değin

Yaşamdan Gözlemler

Ali Naili Erdem

uzanan yolsuzluk iddiaları bizleri adeta kirli bir yapılaşmanın içine itilmiş gibi göstermektedir.

Çağa ayak uydurmak koşul olduğuna göre yapacağımız şey, kendi kültür değerlerimizi evrensel değerlerle uyumlu yapmaktır. Kendimizi dünyadan soyutlamak doğru olmayacağına göre de kültürümüzü yenileştirmeye zorunluyuz.

Bugün içinde bulunduğumuz kültür, ulusal, demokratik, çağdaş, inkılapçı ve barışçıldır.

Bu özellikleri irdelemek ve kendimize yabancılaşmadan yeni bir sentez yapmamız kaçınılmazdır. Bunu başkalarının ellerine bırakamayız.

Bilmeliyiz ki, barışçılığımız teslimiyet değildir. Ne var ki, yönetimlerde görev alanlar zaman zaman AB'ye ve dış güçlere şirin görünmek için kimliğimizi oluşturan ana unsurlarımızın ikinci plana itilmesinden rahatsız olmamışlardır. Bu tutum cemaatleşmeyi, tarikatlaşmayı ve aşiretleşmeyi güçlendirmiş cumhuriyetle başlatılan ulus olma olgusunu zayıflatmıştır.

Osmanlı'da ulus yoktur. Ulus olma ya da ulus yapma cumhuriyetle başlamıştır. Son yıllar içinde bir bölüm akademisyenler ulus devlet olgusunun artık aşıldığını "Ne mutlu Türk'üm diyene" sözünün eskidiğini söylemektedirler. Bunları kabullenmek, "Böl, parçala, yut" politikasına yeşil ışık yakmaktır. Bu, intihardan başka bir şey değildir.

Oysa cumhuriyetle başlatılan kimlik olgusu kurucu kültür olarak Türklüğü almış olup Atatürk 1926

yılında "Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur" demiştir. 1980 sonrası dönemde Batılılaşma yerine ivme kazanan Batıcılık anlayışı kimliğimiz üzerinde olumsuz etkilerinin dozunu artırmıştır. Şimdilerde bizlere düşen görev ulusal aydınların aktif duruma geçmeleridir.

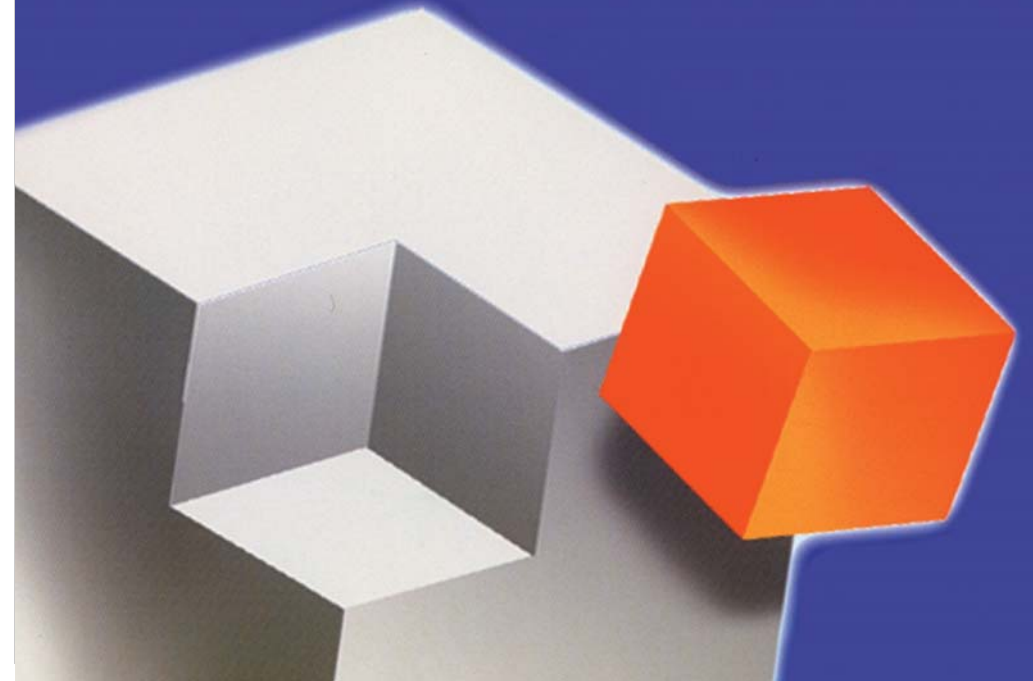
Bir yandan AB bir yandan Orta-doğu politikası ve bir yandan da küreselleşme üçgeninin içinde kalan Türkiye'yi bağımsız, uygar ve gelişmiş bir kimlikle yaşatmak öncelikle ulusal aydınlarımızın görevidir. Çünkü ulusların kaderini aydınlar çizer. Aydınların sustuğu yerde ehli-yetsizler ülkelerini serüvene sürükler. Var olan değerleriyle laik, üniter ve bağımsız Türkiye'nin devamını isteyenler bu değerlere sahip çıkmazsa laik yapısını kaybetmiş, AB ile ABD'nin elinde oyuncak olmuş Ortadoğulu bir Türkiye'ye rıza göstermekten kurtulamazlar.

Türkiye böylesine bir noktaya indirilemez. Türkiye böylesine bir çöküşe "Evet" diyemez. Yarınların aydınlık Türkiye'si aydınların güçlenmesi ve sorumluluk yüklenmesiyle gerçekleşebilir. Kendini kendinde bulan ve ulusunu seven ulusal aydın birkaç günlük ömrü için bitkisel bir yaşamı içine sindirebiliyorsa yurtseverlikten söz etmeye hakkı olmadığı gibi şikayete de hakkı yoktur. O umutların kaynağı, o haksızlığın isyan bayrağı o, onurlu yaşayışın simgesi olmaya zorunludur. •

Türkiye'de Karaciğer Nakli

20 yıl

Türkiye'de ilk karaciğer nakli ameliyatının 20'nci yılı, Başkent Üniversitesi'nde "karaciğer nakilli"lerin de katıldıkları görkemli ve duygusal bir törenle kutlandı.

Türkiye’de ilk karaciğer nakli, 8 Aralık 1988’de beyin tümörü nedeniyle beyin ölümü gerçekleşen bir erkekten, siroza bağlı kronik karaciğer yetmezliği gelişen 30 yaşındaki Fuat Koç adlı hastaya yapıldı. Bu ilk ameliyatı gerçekleştiren Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, bugün Türkiye Organ Nakli Derneği Yönetim Kurulu başkanlığı yanısıra Dünya Organ Nakli Derneği Ortadoğu ve Afrika temsilciliği ile Ortadoğu ve Dünya Yanık Dernekleri başkanlığı görevlerini de yürütüyor.

Türkiye’de Karaciğer Nakli

Türkiye’de ilk karaciğer nakli ameliyatının 20’nci yılı, Başkent Üniversitesi’nde “karaciğer nakilli”lerin de katıldıkları görkemli ve duygusal bir törenle kutlandı.

•Burcu Oral Evren - *Bütün Dünya*•

Türkiye’de yapılan ilk karaciğer naklinin üzerinden tam 20 yıl geçti... Bu ameliyatı gerçekleştiren Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, yaşama döndürdüğü hastalar, onların aileleri ve çalışma arkadaşlarıyla birlikte, bu özel günü Başkent Üniversitesi’nde kutladı.

İhsan Doğramacı Konferans Salonu’ndaki tören, 8 Aralık 1988’de, Türkiye’de ilk kez karaciğer nakli yapılan Fuat Koç’un, ameliyatından 12 saat sonra TRT kameralarına verdiği röportajın gösterilmesiyle başladı.

“O günü, karaciğer hastaları

için yeni bir başlangıç ve bayram günü” kabul ettiğini söyleyen Prof. Dr. Mehmet Haberal, bu nakilden sonra çalışmalarını canlıdan karaciğer nakilleri üzerinde yoğunlaştırdığını belirtti.

İlk karaciğer nakli ameliyatını yaptıktan birbuçuk yıl sonra, 1990 yılının Mart ayında bir çocuğa babasının karaciğerinin bir bölümünü naklettiklerini, bunun Avrupa’da bile bir ilk olduğunu anlatan Haberal, aynı yılın nisan ayında ise yine bir babadan oğula nakil yaparak erişkinlerde dünyada “canlıdan canlıya” ilk başarılı karaciğer naklini gerçekleştirdiklerini söyledi. Haberal ve ekibi, 1992 yılında

Türkiye’de ilk böbrek nakli ve karaciğer nakli ameliyatlarını gerçekleştiren Prof. Dr. Mehmet Haberal, kendilerine çocuk yaşlarında karaciğer naklettiği “eski hastaları”yla törende 20’nci yıl pastasını kesiyor.

ise aynı kişiye aynı anda hem böbrek hem de karaciğer nakli yaparak dünyada bir ilki daha başardı.

Törende, Türkiye’de organ naklini düzenleyen yasaların, yasalasma sürecinde yaşanan öyküleri de anlatan Prof. Haberal, organ nakillerinin herhangi bir çıkar karşılığı yapılmaması gerektiğinin bir kez daha altını çizdi ve bu ameliyatları ticari yöne çekmek isteyenlere derhal cezai işlem yapılması zorunluluğunu vurguladı.

Karaciğer tümörleri ve kronik karaciğer yetmezliklerinde nakille tedavinin artık olanaklı olduğunu açıklayan Haberal, “Tıbbın tüm olanaklarının uygulanmasına karşın hasta düzelmezse yeniden ya-

şam yolu açılmalı ve hasta kesinlikle, bir organ nakli merkezine yönlendirilmelidir” dedi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın dikkat çektiği bir başka konu ise organ bağışı oldu... Türkiye’nin organ nakli konusunda, gelişmiş ülkeler düzeyinde bulunduğu belirten Haberal, “Ama hasta çok, yeteri kadar organ yok. Gerekli kriterler uygulanırsa bir hasta için 10 alternatif bulunabilir. Ülkede yapılacak değil, yapılamayacak çok az iş var” dedi.

Törene, Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın başarılı ameliyatlarıyla “yeniden yaşama yolculuklarına

başlayan" hastalar da katıldılar. Yaşama döndürdüğü hastaları ve ailelerini tek tek selamlayan Haberal, organ naklinde dönüm noktası olan ameliyatları geçirenleri ve çalışma arkadaşlarını birer plaket ile onurlandırdı.

Türkiye'deki ilk karaciğer nakli hastası Fuat Koç'un oğlu Taner Koç'a, İsmet Sezgin; Mart 1990'da

Erek; Nisan 1990'da dünyada erişkinlerde ilk karaciğer donörü olan Hasan Işık'a, Şerif Ercan; 1992 yılında dünyada aynı anda hem karaciğer hem böbrek donörü olan Nevit Teke'ye, Hasan Korkmazcan; 100'üncü karaciğer nakli hastası Bahtiyar Barış Arslan'a, Özer Gürbüz; 200'üncü karaciğer nakli yapılan Hilal Korkut'a Güldal Akşit; Gazeteci Kadriye Kansu'ya, Saffet Arkan Bedük ve Jülide Gülizar; Hemşire Hatice Akkoç'a, Esat Kıratlıoğlu; Başhekim Profesör Doktor Gülnaz Aslan'a, Bilkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Doğramacı plaket verdi.

Prof Haberal, organ nakli konusunu basında destekleyen gazetecilere de, özel teşekkürlerini belirtti.

Haberal ayrıca, organ nakillerini gerçekleştiren ekipe yer alan Prof. Dr. Hamdi Karakayalı ile Başkent Üniversitesi'nin kuruluşunda katkıları bulunan dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit Menteşe'yi özel olarak kutladı.

Törenin sonunda minik hastaları, "doktor amca"ları Prof. Haberal için ezberledikleri şiirleri okuyarak, küçük bir sürpriz yaptılar. Törene katılan konukları uygulandıran şiirleri okuyan "karaciğer nakilli" Emine Güner, Tuğçe Kara ve Sude Erdoğan adlı çocuklar, coşkuyla alkışlandılar.

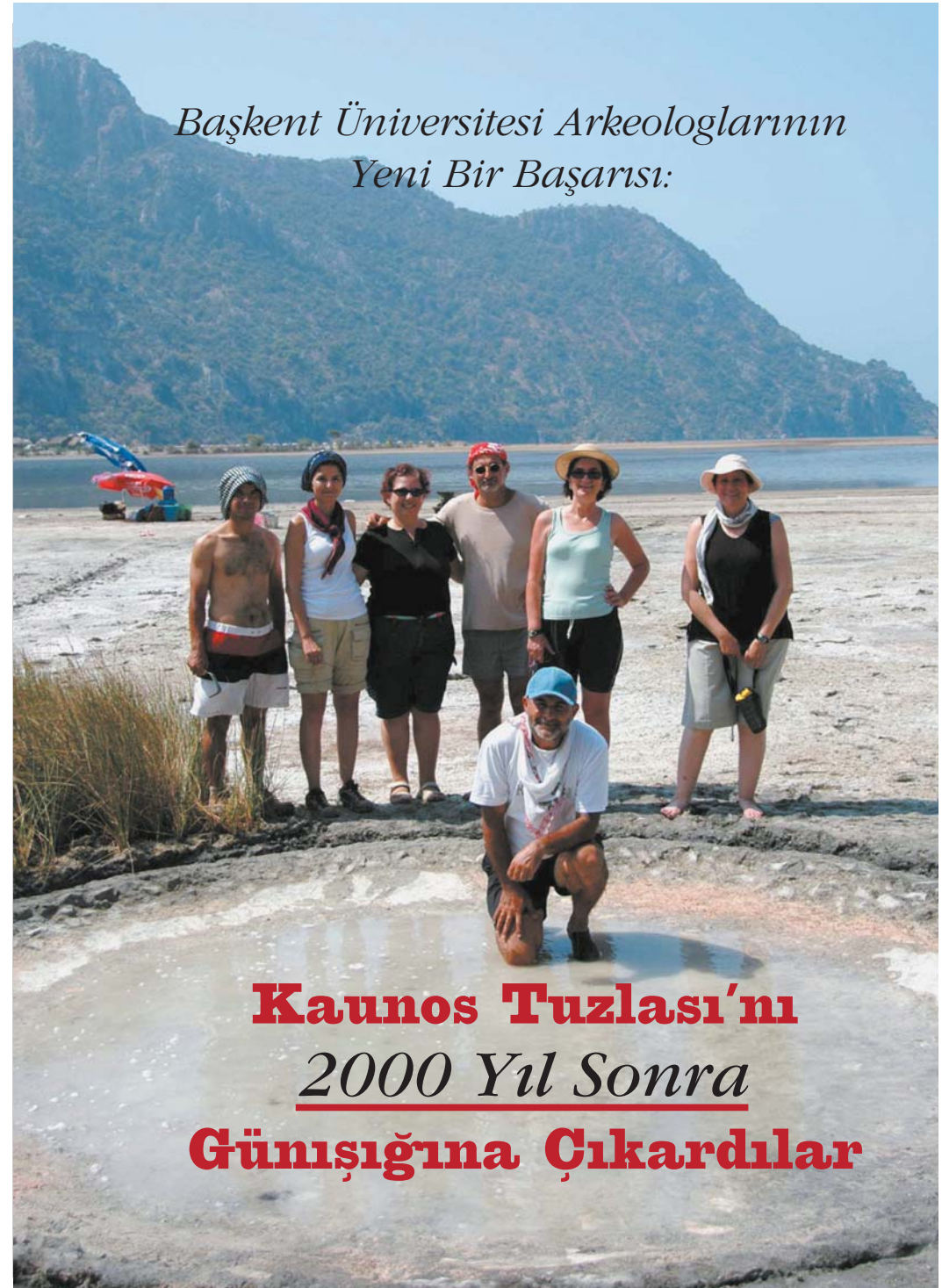
20'nci yıl anısına hazırlanan pastayı birlikte kesen karaciğer nakilli katılımcılar, törenin ardından Mehmet Haberal ve ekibiyle öğle yemeği yiyerek, "yeniden yaşama yolculuklarını"n sevinç ve mutluluğunu, onlara birlikte yaşadılar. •

Emine Güner, Tuğçe Kara ve Sude Erdoğan adlı çocuklar bebeklik yaşlarında kendilerine karaciğer nakli yapan "doktor amca"ları Prof. Dr. Mehmet Haberal'a törende bir kucak dolusu çiçek verdiler.

Ortadoğu-Avrupa ve Türkiye'de çocuklarda ilk karaciğer donörü olan Gül İsmet Mert'e, Ali Şevki

Başkent Üniversitesi Arkeologlarının Yeni Bir Başarısı:

Kaunos Tuzlası'nı
2000 Yıl Sonra
Günışığına Çıkardılar

*Kaunos'ta, Geçen Yıl Tamamladıkları 25
Yıllık Çalışmaların Sonunda Antik Çağ
Tiyatrolarının Döner Perde Düzeni
Kalıntılarını Bulan Başkent Üniversitesi
Arkeologlarının Yeni Bir Başarısı:*

Kaunos Tuzlası'nı 2000 Yıl Sonra Günüşiğine Çıkardılar

Arkeolojik araştırmaları bugün Başkent Üniversitemiz adına da yürütülen Kaunos örenindeki tuz üretiminin kentteki sosyal ve ekonomik yaşamın vazgeçilmezi olduğu bilgisi, daha kazılarımızın başından itibaren bilinmekteydi. Özellikle de Liman Agorası Çeşme Binası'nın limana bakan yüzündeki Gümrük Yazıtı'ndan... Kaunos ve çevresinin geçirdiği paleocoğrafik gelişim sonucu, İsa yıllarının hemen sonrasında Kaunos Limanı ticari gemiler için tehlike arz etmeye başlamış olmalıdır. Olmalıdır diyorum; çünkü Kaunoslu iki büyük tüccarın önerisi ve bu önerinin getireceği 66 bin dinarlık

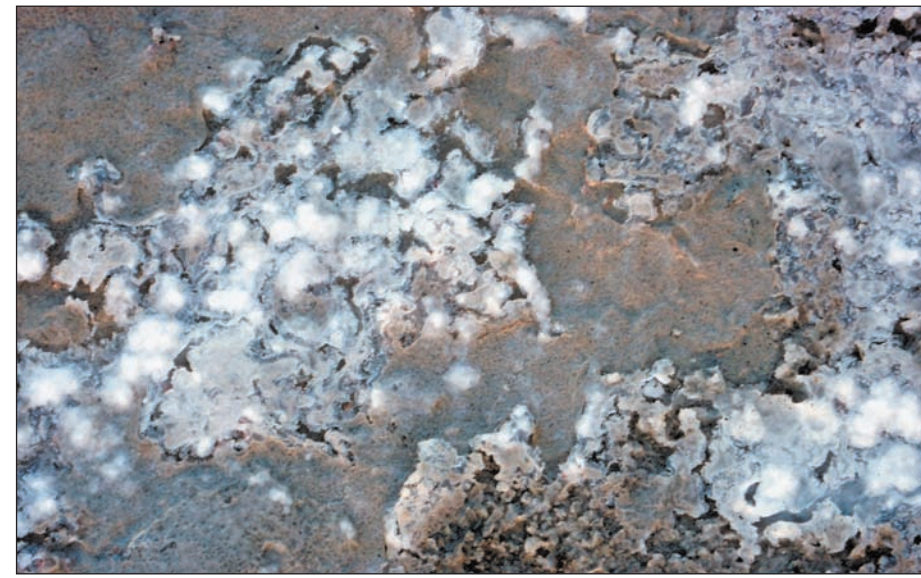
bütçe açığının her ikisi tarafından karşılanması sonucu, Erken Hadrian Dönemi Kaunos'unda yeni bir Gümrük Nizamnamesi uygulamaya sokulmuştur. Ve bu da hem karadan ve hem de denizden gelen tüccarların rahatlıkla görebileceği bir yere, Çeşme Binası'nın limana bakan duvarı üzerine yazılmıştır. Örnek olarak yalnızca bir maddesi aşağıda verilen belgede görüldüğü gibi, ithal ve ihracat vergilerinden alınan özendirici bu yeni indirimler ve uygulamalarla ticaret ve dolayısıyla kent ekonomisi, en azından belli bir süre daha soluk almış olmalıdır.

"(...) Kaunos'a mal satmak için gelen yabancı tüccar ve kaptanlar, gemi limana bağlandıktan

**Konuk
Yazar**

**Prof. Dr.
Cengiz Işık**

Tavallarda kristalleşen tuz...

sonra muafiyet hakkına sahip olacaklardır. Satılmak üzere limana çıkartılan malın satılamayanları tekrar gemiye yüklenip 20 gün içerisinde tekrar kendileri tarafından reeksport edilirse, ihracat vergisi, bağış ya da bahşış ve de Aphrodite adına alınan vergi ödemeyeceklerdi. Tüccarlar karayoluyla ithal ettikleri ve 30 gün içinde satamadıkları mallarını aynı biçimde geldikleri yoldan hiçbir vergi ödemeden tekrar çıkartabilirler. Karadan ithal yapanlar, Kaunos'a geldikten sonra yalnızca 'giriş yeri' ve 'tarihini' 3 gün içinde kayıt altına alacaklardır. Bu kayıt, Tanrı Basileus'un Stephanephrosu'nda yapılacaktır."

Ancak bu uygulamada Kaunoslular, "köle" ile birlikte "tuz" için uygulanan vergiden ödün vermemişlerdir:

"(...) ve tuzdan alınan vergiler yürürlükteki şekliyle kalacaktır."

Belli ki, geliri doğrudan devle-

te ait olan bu ürün, o dönem Kaunos dünyasının "talep bulan" önemli bir üretimi idi. Buradan şu sonucu çıkarmak mümkündür:

Balık endüstrisinin, bugünün Dalyan ekonomisinde olduğu gibi, dönün Kaunos ekonomisinde de ayrıcalıklı bir yeri olmalıydı. Tıpkı günümüzün petrolü gibi, gümrük mevzuatı içinde özel bir sınıflamaya konulan bu ürünün yani tuzun neden bu denli önemli ve aranılır olmasının cevabını, Plinius'un anlatımında buluyoruz:

"(...) keza tuz, özellikle aynı zamanda göz için bir sağlık maddesidir de ve bu nedenle göz merhemi içine karıştırılır. Bu durumda genellikle Tatta (bugünkü Tuz Gölü) ve Kaunos tuzu tercih edilmiştir." (Plin., Naturalis Historia 31,98-105).

Bu ürünün Kaunos ya da çevresinde nerede ve nasıl üretil-

Tavalardaki bubarlaşmanın günlük denetimi...

miş olduğu konusunda kısa bir zaman öncesine değin hiç ama hiçbir bilgimiz olamamıştır.

Bir anekdotumu burada sizlerle paylaşmak isterim: Sevgi ve rahmetle andığım duayen hocamız Baki Öğün'ün "Nerede bu tuz tavaları, nerede?.." sözleri hâlâ kulaklarımda çınlamaktadır. Tınısında biraz da "hayıflanma" sezilen bu sözünü, her zaman, elini saçsız başına vurarak söylerdi. Her yıl en az birkaç kez yaşamışımıdır bu anı... Kısmet tam da 40 yıl sonrasıymış. İnsanoğlu için kimi anlar vardır, bilirsiniz!.. O anlarda kişinin "basireti" bağlanır sanki... Basireti bağlanır da, en açık olanı bile kavrayamaz. Bunca yıldır merak edilenin yeri hiç de yabancı ve uzak değilmiş bizlere... Adı üzerinde: İztuzu Sahili. "Caretta caretta-

ların yumurtalarını bıraktığı Dal-yan'ın dünyaca ünlü kıyı şeridi "İztuzu". Dalyan Belediye Başkanı Sayın Suat Tufan'ın bu konuda sonuca ulaştıran "iz sürme"deki emeği göz ardı edilemez. Sevinci, şaşkınlığı ve şanslı olma duygusunu bir çırpıda iç içe yaşayıverdük. Sevinçliydik; çünkü bunca yıldır merak edilip de hep sorgulanan Kaunos Tuzlası'yla kumdan şeffaf örtüsünün altında ilk kez buluşup tanışıyorduk. Şaşkındık; çünkü böyle bir tesisin mimari yapısı bizleri başka dünyalara taşıyor gibiydi. Şanslı olduğumuzu duyumsuyorduk; çünkü yine Anadolu arkeolojisi için bir ilkle daha karşı karşıya getirmişti Kaunos bizleri...

Ve tesis, Plinius'un tanımına uygun yer ve yapısıyla kendisini korumuş ve günümüze ulaşmış görünüyordu.

"(...) Deniz tuzu ya sahilde de-

Dalaman Tarım Açık Cezaevi hükümlü işçilerimizin "alın teri"yle gün yüzüne çıkartılan tuzla çalışma alanı...

niz suyunun çekilmesiyle ya da kıyı şeridi boyunca yerleştirilen tavalar içindeki deniz suyunun bubarlaşması sonucu elde edilmektedir."

Bugünkü İztuzu Sahili'nin arkasında oluşan gölet ve bunun kuzeyini sınırlayan yüksekçe kayalık arasındaki kumsal, tuz üretimi için seçilmiştir. Sürekli olarak bir iç havuz görünümündeki göletin derinliği 1 metreyi geçmez ve kurumaması için zamanında parçası olduğu Akdeniz'e, gerektiğinde açılan suni bir boğazla bağlanmaktadır. Gölet suyunun çekilmesi yaz aylarında öylesine güçlüdür ki, doğusunu ve güneyini bir kuşak gibi saran ormanlık alanın önünde oluşan bataklıkta lagün (bataklık alan) oluşmaktadır. Kış aylarında durum farklıdır: Deniz kabarıp kıyı şeridini aştığın-

da, sınırlarını çizdiğimiz çanak tekrar dolmaktadır.

Böylece, Akdeniz'in binlerce yıl öncesinin güzel bir "koyu", yağışlı ayların sonrasında yeniden ortaya çıkar. Öyle ki, bu aylarda tuzla bile tümüyle suyun altında kalmaktadır. Tuz çanaklarının ve de kanalların yerleştirildiği alana balçıklaşmış kumul üzerinden yürüyerek ulaşabilmek; ancak suların çekilmesi sonrasında olanaklıdır. Ve bunun için en uygun zaman da ağustos ayıdır.

Gölet çanağının kuzeyini bir duvar gibi sınırlayan kireçtaşı kayalık ise, Gökbel Dağı'nın denize, daha doğrusu Dalya Deltası'na bir dil gibi alçalarak inen uzantısıdır. Bu uzantının gölete bakan cephesi üzerinde dikkati çeken, kayalı-

Kazılarımız öncesinde tuzladaki ilk ölçüm...

ğın yaklaşık orta bölümlerde bir rizalit (öne çıkıntı) gibi kütle halinde öne doğru çıkmasıdır. Tuzla tam da bu çıkmanın önünde uzanan kumsal üzerinde tesis edilmiştir.

Bunun da nedeni, işte bu topografya ve paleoğrafik değişim olmalıdır: Yaz aylarında ki kızgın güneş altında ısınan mermer kayalık kütle, gün boyu eksik olmayan rüzgar hareketiyle hemen önündeki tesis üzerinde güçlü bir türbülans yaratmaktadır. Tuz üretimi için olmazsa olmazın iki koşulu da bu alanda vardır: Yüksek ısı ve rüzgar. Üçüncü temel koşul ise, tuz oranı yüksek deniz suyu. Bizler biliyoruz ki, hemen yanı başındaki Akdeniz, yurdumuzun tuz yoğunluğu en yüksek olan denizidir: Yüzde 38.

Kırk yıldır beklenen böylesine

özel bir arkeolojik malzeme elbette ihmal edilemezdi. Ve çalışmalarımız, ancak ve ancak multidisipliner bir yaklaşımla projelendirilmeliydi. Bunu kapsamlı bir araştırma projesi olarak gerçekleştirmek istememizdeki amaç, arkeolojide bir ilk olan bu tuz üretim merkezinde eksiksiz ve doğru sonuca ulaşabilmektir: Jeofizik ekibinin görevi, bir taraftan tesisle hemen önündeki zamanın kıyı çizgisi arasındaki bağlantıyı ortaya koymak, öteki taraftan da bugünün kumulu altında saklı olası ek mimari yapıların korunmuş kalıntılarını tespit edebilmek, olası nakliye yollarını araştırmaktır. Ekip içindeki iklimbilimciden beklentimiz, bugünün hava koşullarının zamanındaki gibi buharlaşmayla tuz üretimine uygun olup olmadığının saptanmasıdır. Kimyager ise, tuzun analizini ya-

Tavanın tabanını kaplayan kristalleşmiş tuz (önde), tava içinde buharlaşmaya bırakılan deniz suyu (arkda)...

parak içindeki bileşenleri belirleyecek ve bir farmakolog, analizi yapılmış olan Kaunos tuzunun bugün bile hâlâ göz merheminin yapımında kullanıp kullanılamayacağı sorusuna açıklık getirecektir. Ve Kaunos tuzu eğer bu özelliğini kaybetmemişse, araştırmamızın sonu "Deneysel Arkeoloji"ye değin uzanacaktır: Farmakolojide yeniden kullanılmasına olanak vererek, insan sağlığının hizmetine binlerce yıl sonrasında yeniden sunabilmek.

Arkeolog olarak bizler, kendi arkeolojik programımızı, ekip üyelerimizden Adnan Diler ve Sema Atik'in proje yürütücülüğünde geçen mevsim gerçekleştirmeye başladık, üniversitemizin büyük desteğini arkamıza alarak...

Örende elde ettiğimiz "özel" arkeolojik bilgileri bilim dünyası-

nın dışına çıkartıp bu kültürlerin gerçek mirasçısı olan sizlere açıklıyorum. Açıkça söylemeliyim ki, kumdan örülmüş peçesini ilk kez bizlere açan Kaunos Tuzlası'nın bugün için okunabilen öyküsünü, "Bütün Dünya" okurlarımızla paylaşacağım. Ve de, daha henüz bilim dünyasının haberi bile pek yokken...

Öncelikle "hayret" duygusu uyandıran tasarımından başlayalım: Tesis doğu-batı yönünde uzanan 35 x 50 metre ölçülerindeki yaklaşık dikdörtgen bir kumul alanı üzerine kurulmuştur. Bu alan, kanallarının sınırladığı parsellere bölünmüştür: Ortada 3 tam ve dar yanlarda 1/2 parsel. Parsel ölçüleri 9,80 x 28,50 ilâ 9,90 x 31,50 metre arasında değişmektedir. Bu fark,

uzunlukları 28,50 ilâ 32 metre arasında ölçülen parsel aralarındaki kanal boylarından kaynaklanmaktadır ki, bunun da nedeni zamanındaki kıyı çizgisi olmalıdır. Ortada bulunan 3 adet büyük parselin her birinin içine yan yana ikişer tava

tava sayısı 48'dir. Bu tasarımda dikkati çeken, her bir tava sırasının yanındaki kanala paralel uzanıyor ve de her iki yanda tek sıra tavayla sonlanıyor olmasıdır. Bu yolla her bir kanal, sağında ve solunda dizilen tavalara hizmet verebilmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla ne tavalarla kanallar ve ne de tavaların kendi aralarında hiçbir bağlantı yoktur. Her biri kendi içinde bağımsız olarak tasarlanmışlardır.

Kullanılan malzeme ve örgü tekniğine gelince: Gerek tavaların ve gerekse kanalların yapımında irili ufaklı taş parçaları kullanılmıştır. Bunlar tesisin arkasındaki kayalık tepeden kopan ya da kopartılan kaya parçalarının çekiçlenmiş yongalarıdır. Kumul içine kalıp formunda açılan tava ve kanalların cidarları ve de tabanları, elde edilen bu taş parçaları kullanılarak örülmüştür. Özellikle kanal tabanına döşenen taşlar kayrak taşı gibi oldukça düz yüzeylidirler. Taşların

örgüsünde ve tavaların iç yüzlerinin sıvanmasında harç kullanılmıştır. Tavaların sıvası üzerinde dalgalar halinde ayırına varılan kırılğan ince katman, zaman içeri-

sinde tava yüzeyinde oluşan kalıplaşmış tuz tabakasıdır ki, bu kumul üzerinde de kalıplar halinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Tesis içindeki parsellere yerleştirilen tava ve kanallarda, tıpkı malzeme, teknik ve formlarında gözlemlendiği gibi, aralarındaki ölçü birlikteliğinden de söz edebiliriz. Belli ki, tavaların ve kanalların hangi ölçüde olacağı ve hangi parsel içine yerleştirileceği önceden projelendirilmiştir. Projenin uygulamadaki uyumu öylesine şaşırtıcıdır ki, her bir ünitenin planda numaralandırılmış olabileceği bile akla gelmektedir. Tesis içindeki 48 tavanın çapları ortalama olarak $\pm 4,30$ metre belirlenmiştir, derinlikleriyse $\pm 0,18$ metre... Tavaların kendi aralarındaki uzaklık, kanallara olan uzaklıkları kadardır: 0,50 metre... İşliğı 3 tam ve 2 yarım parsel bölün 4 kanalın genişliğı $\pm 1,60$ metre, derinliğıyse 0,40 metre civarındadır. Ancak, uzunlukları 32,00-28,50 metre arasında değişir. Bu değişimin bir nedeni vardır: Aralarındaki yaklaşık 0,40 metrelik uzunluk farkı, büyük olasılıkla zamanındaki kıyı çizgisinin hattından kaynaklanmaktadır.

Çünkü anlaşıldığı kadarıyla deniz suyu, çarpıntılı dalgalanmayla kanallar içine doğrudan girmektedir. Kıyıya açılan ağız ve arka dar kenarlarının kapatılmasının ve de geriye doğru çok hafif eğimle inmesinin de açıklaması vardır: Ka-

Yuvar örülerek yuvarlak kapatılmış kanalın arka dar kenarı...

Kanalın kıyı şeridine açılan ağız ve deniz suyunun geriye kaçmasını engellemek için o dönemde alınmış olan önlem: Katarak.

olmak üzere 6 sıra halinde toplam 12 tava yerleştirilmiştir. Yanlardaki yarım parsellerin her birindeyse, tek sıra 6 tava vardır.

Böylece tesis içindeki toplam

Bir taraftan tuzlanın tasarımı, yapım tekniği ve de sistemine yönelik kazılarımız devam ederken, öteki taraftan da heyecanımıza ve merakımıza yenik düştük. Bu, binlerce yıl öncesinin tesisini kullanarak kendi döneminin yöntemiyle yeniden tuz üretmenin heyecanı ve merakıydı. Zaten Plinius bize yolunu göstermemiş miydi?

“(...) Deniz suyu ya sahilde deniz suyunun çekilmesiyle ya da kıyı şeridi boyunca yerleştirilen tavalara içine alınan deniz suyunun buharlaşması yoluyla elde edilmektedir.”

Yapmamız gereken, kanallar içine alınan deniz suyunu kapalı bir kap yardımıyla açtığımız bir tavanın içine almak ve de suyun buharlaşmasını beklemektir. Biz de

aynen öyle yaptık. Sabırla beklenen üç günün sonrasında, tavanın tabanı üzerinde oluşan tuz kristalleri, bu kez bizlere ışıldıyordu. Kendimizi frenlemesek, tava tü-müyle tuzla dolu olana değin zamanın bir “kölesi” gibi başında bekleyecektik. Neyse ki, heyecanımızı bir defada “tüketmemeyi” artık bilebiliyoruz.

“Analiz ve farmakoloji için uygulanacak testler sonrasında nasıl bir sonuca varılacaktır?” sorusunun yanıtını bugün kestiremiyoruz. Umudumuz şu ki, antik çağlarda olduğu gibi, göz sağlığı-mız için günümüzde de kullanılabilişliğini korumuş olsun!..

Ama lezzeti tartışılmaz!.. Nereden mi biliyoruz?..

Her günün kuşluk molasında, her birimiz tadıyorduk da ondan...•

Sürücü dikiz aynasında kendisini izleyen polis aracını görünce kaçabileceğini düşünüp gaza bastı. Ancak polisi atlatamayanca, pes ederek otomobilini kenara çekti. Polis, araçından inip sürücünün yanına geldi ve ondan bu kovalamayaca mantıklı bir neden göstermesini istedi:

“Arkadaş, çok yorgunum” dedi. “Bana mantıklı bir mazeret gösterirsen seni bırakıp gideceğim.”

Sürücü bir süre düşündükten sonra şu yanıtı verdi:

“Eşim, geçen ay, beni bir polis için terk etti” dedi. “Aynada polis aracını görünce kaçtığı polis onu bana geri getiriyor sandım.”•

Bernard Shaw, İngiltere'nin en çok kazanan yazarlarından biriydi. Ülkesinde yazdığı her sözcük için 1 şilin alıyordu. Ama bunu az gördü ve Amerika'da basılacak yazılarının her sözcüğü için 1 dolar istedi.

Bir gün Amerikalı yayıncılardan biri, müziplik olsun diye, yazara 1 dolar gönderdi ve “Bana bir kelime yollar mısınız?” notunu ekledi.

Bernard Shaw 1 doları aldı ve kağıdın üzerine şu tek sözcüğü yazarak yayıncıya gönderdi:

“Mersi...”•

Cumhurbaşkanı İnönü'nün Oğlu Erdal'a Mektupları

“Ne güzel sürpriz: ‘The final doctorate of Erdal İsmet İnönü’.

Sayende adımız bir üniversite bültenine geçiyor.

Daha ilim âlemine senin elinle inşallah çok geçecek.”

İsmet İnönü

Ismet İnönü'nün, doktora öğrenimi ve akademik çalışmaları için ABD'ye gitmiş olan oğlu Erdal İnönü'ye gönderdiği mektuplar asker ve devlet adamı İsmet İnönü'nün kişiliğini, davranışlarını, ilgi duyduğu konuları, Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde yaşanan aile ilişkilerini aydınlatmaktadır. 1947-1952 yıllarının mektuplarında Baba İnönü, öğrenci oğlunun sorunlarıyla ilgilenir, ona yol gösterip yardımcı olur. 1947-1950 yıllarında cumhurbaşkanı ailesinin Çankaya'da sürdürdüğü yaşam, alçakgönüllü bir Türk ailesinin sıradan çizgilerini yansıtır. 14 Mayıs 1950 seçiminde iktidardan düşen cumhurbaşkanının bu olayı nasıl serinkanlılıkla, aklın ışığında değerlendirdiği mektuplardan izlen-

mektedir. 1957-1960 yıllarının mektuplarında görmüş geçirmiş devlet adamı, artık evlenmiş, yetişkin bir bilim adamı olan oğlunun aile yaşamına ilişkin değerlendirmelerde bulunur.

Yabancı ülkede öğrenim gören Erdal İnönü'nün harcamalarıyla cumhurbaşkanı yakından ilgilenmektedir. Delikanlı her ay bursuna ek olmak üzere bankaya yatırılmış paradan bir miktar çekebilecektir. Ancak babası, harcamalarının ayrıntılı hesabını öğrenmek ister:

“Şimdilik 150 dolar-dan bahsediyorsun. 138 dolar resmi aylığı her ay

alırsın. Üstünü ihtiyacın kadar eklersin. Zamanla istikrarlı bir fikir edini-riz. Her ay sonu hesap isterim.”

“Para malumatını muntazaman veriyorsun çok rahat ediyorum, teşekkür ederim.”

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

“Erdal oğlum, sıkıntı çekiyor musun? Aylık masrafın ne oluyor?”

Erdal İnönü, “Christmas” sonrasında kürklerin ucuzladığını, bir mağazada 1000 ve 600 dolara iki kürk gördüğünü, hangisini isterse, bankadaki parasıyla –Türkiye’nin “first lady”si olan– annesi için satın alabileceğini yazmıştır. Bu öneriyi öğrenen cumhurbaşkanı sert tepki gösterir:

“Kürk hikâyesini de okudum. Olacak iş değil. O kadar doları bulamayız. (...) Senin bu kadcak yedek paran için üç yıldır uğraşıyoruz. Kısacası olacak iş değil.”

Büyük oğlu Ömer de doktorası için ABD’de bulunan baba İnönü, çocuklarının ders izlenceleriyle, sınavlarıyla, aldıkları notlarla çok yakından ilgilenir:

“Acep notlarınızı yine telgrafla yazacak mısınız? Ne kadar makbule geçer. Ömer’in tez çalışması üzerinde resmi hükmü de tabii merak ve helecane ile bekliyorum.”

“Sınavların için senin ile beraber zihnim meşgul. Yarın ilk ve öbür gün ikinci en zorları, bu iki günü nasıl geçireceğim?”

İşler beklediği gibi gitmemişse hoşgörüsüyle yol gösterir:

“Yabancı dil ile en zor konular üzerinde ihtisas yaparken, özellikle ilk dönemde türlü sürpizler olacaktır. Hele sonucu alalım. Senin durumu soğukkanla ve hiç kendimizi aldatmayan objektif bir değerlendirmeye karşılamayı yürek rahatı ile takdir ettim. ‘Electricity’ için icap ederse gelecek sene bir daha sınav verirsin. İşin başı vaziyeti doğru görmek, tedbiri doğru bulmaktır.”

“Ortada abartılacak, fazla üzülecek bir şey yok. Sükûnetle çalışmaya devam et. İçimizde bilim olarak en zor kariyeri sen yapıyorsun. Elbet, bir düziye kolaylık ve rahatlık asıl değildir. Güçlükler olacaktır. (...) Elverir ki, senin yazdığın gibi, ders almasını bilelim.”

Eski asker, devlet adamı İsmet İnönü bilim alanına çok yakın ilgi gösterir. Oğlunun bilim adamı olmasını yürekten ister:

“Bütün kuvvetimizi ve tesellimizi senin bilim adamı olarak yetiştirmene hasretmeye uğraşıyoruz. Var ol evladım, sağlığını ile, neşe ile memlekete faydalı bir bilim adamı olarak yetiştirmeye çalış.”

“Gelecek yıl için doktora takip etmeye üniversite seni kabul etmiş ve bunu şimdiden bildirmiş. Erdalcığım, bu havadis bana pek keyif verdi. Emeklerimiz değerlendirildi. İnşallah doktor adını aldığını da da görmek nasip olur. Enstitüyü sevmem, onun doktor adına değer vermem de benim için büyük minnettir. Teşekkür ederim evladım.”

Zafer kazanmış Kurtuluş Savaşı kahramanı, yeni Türkiye’nin kurucularından olan cumhurbaşkanı, “İnönü” adının asıl bilim dünyasında anılmasına önem verdiğini açıklar:

“Ömer’e yazdığın 28 Nisan tarihli mektubunu aldım. Ben açtım. Ne güzel sürpriz. ‘The final doctorate of Erdal İsmet İnönü’. Sayende adımız bir üniversite bültenine geçiyor. Daha ilim âlemine senin elinle inşallah çok geçecek.”

Baba, oğlunun bilim öğrenimi sırasında, kültür-sanatla, dünya

olaylarıyla da yakından ilgilenmesini bekler:

“Hava almayı, konser ve tiyatroya gitmeyi unutma.”

Siyaset yaşamının doruğundaki adam, kitapları elinden düşürmez. Bunlar, İngilizce yapıtlardır. Okudukları üzerine düşüncelerini oğluyla paylaşmaktan hoşlanır:

“Taşlıkta kitap okuyorum. Anneni biraz bir dostuma gönderdim. Bir haftada okuduğum, Somerset Maugham’ın ‘Human Bondage’ (Romancının Türkçe’ye ‘Hayatın Esiriyiz’ diye çevrilen yapıtı) kitabının I. cildi. Sonuna geldim gibi. Pek hoşuma gitti. Anlatım çok güzel. Sade, akıcı, çok renkli, tadını insan dudaklarında duyar gibi devamlı bir zevk alma hissediyor. Bizim evde Özden (kızı), Ömer okumuşlar. Bana onlardan aktarma.”

“Somerset Maugham’ın elimde olan kitaplarını bitirdim. Hepsinden de memnun oldum. Ömer yeni iki kitap getirdi. Daha başlamadım. Şimdi elimde Rus edebiyatçısı Gogol’un ‘Dead Souls’ (‘Ölü Canlar’) adlı bir kitabı var. Kitap, galiba 1840 sularında yazılmış. O zamanki Rus toplumunu, özellikle ‘gentry’ ve ‘peasantry’ sınıflarını (orta sınıf ve köylüleri), serfligi her köşesiyle anlatıyor. Toplumu, siyasal kısmına temastan mümkün olduğu kadar sakınarak, yalnız toplumsal kısımdan ele alıyor. Satirik, doğal eğlenceli. Ben istifade ettim. Rus ihtilallerini hazırlayan ihtilal öncesi devirleri canlandırıyor.”

“Gogol’un ‘Dead Souls’ eserini bitirdim. (...) Rus idaresinin fenalığını, çiftlik sahipleri ile köylüleri

(serfleri) anlatan bir tahlil. Eğlenceli ve yararlı. Bugünkü ihtilalin temelleri de anlaşılıyor. Şimdi Aldous Huxley’nin ‘Brave New World’ünü (‘Cesur Yeni Dünya’) okuyorum. Çok fenni ve hayali. Yeni usulde Jules Verne.”

Dünyada olup bitenleri, bilim-teknoloji gelişmelerini yakından izler, bu konularda ayrıntıları öğrenmek ister:

“Dün akşam son ‘Foreign Affairs’ mecmuasını bitirdim. Makalelerin her birinden ayrı ayrı zevk aldım. Bu dergi benim için bir gıda gibi oldu. İçinde yaşadığın, geniş hatları ile bildiğim birçok international (uluslararası) sorunlar üzerinde çok defa bana sürpriz etkisi yapan köşeler gösteriyor.”

“Erdal, ‘Sputnik’ (Sovyetler’in uzay aracı) ile ‘Explorer’ (ABD’nin uzay aracı) arasında, değer farkından dolayı bana bir iki cümle yazabilir misin? Bilerek ‘orienté’ olayım (kendimi yönlendireyim). Cumhurbaşkanı’nın ailesi, orta halli insanlar gibi yaşar. Aile bireyleri birbirine çok bağlıdır. Gelenek-görenekleri özenle gözetirler:

“Bugün Kurban Bayramı. Kurban kavurması yedik. Boğazımda kaldı, seni hatırladım. Bayramın kutlu olsun. Hep iyiyiz evladım. Senin haberlerini aldıkça kuvvet ve teselli buluyoruz. (Dolmabahçe Sarayı’nda yazılmıştır.)

“Annen Ömer ile Özden’i alıp Ankara Palas’a gidecekti. Bu sene yılbaşı gecesi, tıpatıp, Peygamber’in doğduğu geceye rastladı. Annen gitmedi. İtalya elçili-

ği yılbaşı gecesi toplantı yapmış. Ömer ile Özden'i de çağırmış. (...) Bu düzenlemeye de babaları (İsmet İnönü'nün kendisi) son anda razı olmadı.

“Hep beraber evde biz bize kaldık. Yedik. İçmedik. Çünkü annen içmedi. (Mevlit kandiline gelen yılbaşı gecesinde alkollü içki içilmediği belirtiliyor.) Ama hep pek keyifli idik. Senden uzun uzun söz ettik. (...) Sonra anladık ki yılbaşını en iyi geçirdik. Gözlerinden öperiz. Esen kal canım Erdal'ım, sevgili Erdal'ım.”

Erdal İnönü artık öğretim görevlisidir. Çok varlıklı bir ailenin kızı olan Sevinç Hanım'la evlenmiştir. Genç kadının üniversitede yerleştikleri küçüküğü yeri nasıl dayayıp döşediğini anlatması Baba İnönü'nün çok hoşuna gitmiştir:

“Yeni evinizden memnun olarak söz etmenizden pek sevindim kızım. Bir küçük odadan memnun olman, soylu ve onurlu yüreğinin meziyeti. Hayatınızın her köşesi cennet olsun sevgili kızım.”

Tek parti döneminde “Milli Şef” diye anıl原因 İnönü, görmüş geçirmiş bir devlet adamı olarak 14 Mayıs seçiminin sonucunu alını açık, iç rahatıyla beklemektedir:

“Mayıs 14 Pazar günü oylar

verilecek. sonuç ne çıkarsa şeref bizindir, kazansak da, kaybetsek de, hiç bir kaygım yok.”

“Netice ne olursa, annen ve kardeşlerin iyi ve keyifli karışlamaya kendimizi tamamıyla hazırladık. Senin de tabii feylosofça karşılayacağına eminim.”

“Şimdi 15 tarihli mektubunu aldık. İlk duyguların. Ne kadar iyi yürekli, filozofik ve ahlaklı yazıyorsun. Teşekkür ederim. Seninle bir daha iftihar ettim. Evimize taşındık. İçinden hiç çıkmamış gibi bir rahatlık içindeyim. (...) Beş yıldan beri, politikacılar benim için nasıl bir düşmanlık havası yaratmaya çalıştılar, bilirsin. (...) İnönü Ailesi'ne karşı düşmanlık telkini muvaffak olmamıştır; itibarımız içeride, dışarıda artmıştır. Taşadığımız adla haklı olarak iftihar edeceksiniz.

“Bu seçim, memlekette yeni bir hayat tarzı kurmak için giriştiğimiz teşebbüste ne kadar ciddi ve samimi olduğumuzu ispat etmiştir, Memleket için, hepimiz için şeref olmuştur.”

“Baba İnönü'den Erdal İnönü'ye Mektuplar”, alçakgönüllü İnönü Ailesi'nin sade yaşamına tanıklık ederken oğul İnönü gibi üst düzeyde bir bilim adamı ve politikacının yetiştiği koşulları da göstermektedir. •

Arkadaşlar arasında yapılan bir toplantıda evlilikten söz ediliyordu. Deneyimine güvenen orta yaşlı bir hanımefendi evlilik hakkındaki görüşlerini çok net bir biçimde ortaya koydu:

“Bir erkekle bir kadın evlendikleri zaman tek kişi olurlar.”

Bu sözleri dinleyenlerden birinin şöyle mırıldandığı duyuldu:

“Bunu biz de biliyoruz. Bizim asıl merak ettiğimiz ikisinden hangisi olacakları...” •

Matematik çok evrelidir. Bir evresi sanattır. Matematik sanatı, onu anlayanların ruhuna işler. Onunla başir neşir olan insan, bir daba onu bırakamaz. Bu nedenle, Atatürk, “Geometri”yi yazarken, yalnızca Türkçe matematik terimleri yaratma amacını gütmüş olamaz. Her matematikçinin tartışmasız kabul edeceği bir gerçek ortadadır: Hiç kimse baz almadan bir matematik kitabı yazamaz. Öyleyse, Atatürk'ün onu büyük bir haz duyarak yazdığını söyleyebiliriz.

Atatürk “Geometri” Kitabını Neden Yazdı?

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük Atatürk'ü tanımlamak için birçok sıfat kullanılmıştır. Hemen herkesin aklında olan sıfatlardan kimileri şunlardır: O, her şeyden önce büyük bir devrimcidir. O, çağının en önemli devlet adamlarından biridir. O, savaşın ve barışın yapılacağı zamanları doğru sezebilen iyi bir askerdir. O, ulusunu çağdaş uygarlığa taşımaya azmetmiş bir önderdir. O, halkını eğiten bir öğretmendir. O, traktör üstünde bir çiftçidir. O, halkının dilini yeniden yaratandır. O, ulusunun tarihini yeniden yazdırandır.

Bu liste çok uzatılabilir. O, bir ulusa önderlik etmenin gerektirdiği şeyleri özenle yapmıştır, söylemiştir. Eğitimde, sağlıkta, tarımda, iktisatta, sanatta, sporda, bilimde, her alanda yol gösterici

eylemleri, sözleri vardır. Ulus yaşamında önemli olup da O'nun yol gösterici bir eyleminin, bir sözünün, bir özdeyişinin bulunmadığı alan hemen hemen yoktur.

Ama, O'nun matematiğe olan ilgisi (arada bir söz konusu edilse de) belki en az bilinen yanıdır. Yaşamının son yıllarında neden bir geometri kitabı yazmıştır? Buna kimsenin doğru yanıt verebileceğini sanmıyorum. Bu konuda tahmin yürütmek yerine, kitabın yazılış öyküsünü, olayın içinde yaşayan Agop Dilaçar'dan dinleyelim. 1971 yılında Türk Dil Kurumu'nca yeni basımı yapılan “Geometri” kitabına yazdığı

önsözde Dilaçar şöyle diyor:

“Bu kitabı Atatürk, ölümünden bir buçuk yıl kadar önce, III. Türk Dil Kurultayı'ndan hemen sonra 1936-1937 yılı kış ayların-

Konuk Yazar

Prof. Dr. Timur Karaçay

da Dolmabahçe Sarayı'nda kendi eliyle yazmıştır.

“1 936 sonbaharında bir gün Atatürk beni, Özel Kalem Müdürü Süreyya Anderiman'ın yanına katarak Beyoğlu'ndaki Haşet Kitabevi'ne gönderip uygun gördüğümüz Fransızca geometri kitaplarından birer tane aldırttı. Bunlar Atatürk'le birlikte gözden geçirildikten sonra, yazılacak geometri kitabının genel tasarısı çizildi. Bir süre sonra ben ayrıldım ve kış aylarında Atatürk bu yapıt üzerinde çalıştı. Elinizdeki kitapçık bu emeğin ürünüdür.”

Kitabın ilk basımı 1937 yılında Kültür Bakanlığı'nca yapılmıştır. Üstünde yazar adı yoktur. Onun yerine, kitabın iç kapağında, “Geometri öğretenlerle, bu konuda kitap yazacaklara kılavuz olarak Kültür Bakanlığı'nca neşredilmiştir” notu bulunmaktadır. Kitabın Atatürk tarafından yazıldığını Afet İnan da doğrulayarak diyor ki:

“Ben o günlerde İsviçre'de idim. Atatürk bana bir tane yollamıştı.”

Agop Dilaçar, soyadını Atatürk'ten almıştır. O'nun tarafından 1932 yılında Türk Dil Kurumu başyazmanlığına atanmıştır. Türkçe'nin özleşmesinde en büyük katkıları yapan kişilerin başında yer alır. Kendisinden beklendiği gibi, Dilaçar, Atatürk'ün bu kitabı yazış nedeni olarak, O'nun Türkçe matematik terimlerini üretmekle dilimize kazandırma isteğini öne çıkarıyor. Bu görüş, kuvvetle kabul edilebilir. Gerçekten, “Geometri” adlı 44 sayfalık bu kitapçıkta, terim önerme işi başarıyla yapılmıştır.

Dilaçar, bugün dilimize tümüyle yerleşmiş olan aç (zaviye), artı (zait), bölü (taksim), düşey (şakuli), taban (kaide) gibi birçok terimin ilk kez bu kitapta önerildiğini söylüyor. Bu çok önemlidir. Kitapta önerilen öteki terimlerin listesi incelendiğinde, bu olgunun önemi daha iyi anlaşılır. Bu nedenle, kitabın sonuna söz konusu terimlerin tam bir listesi, eski ve yeni karşılıklarıyla birlikte konulmuştur.

“Geometri”nin 1927 yılında gene Türk Dil Kurumu tarafından yapılan basımında Nurer Uğurlu, Dilaçar'ın görüşüne katılıyor. Atatürk'ün bu kitabı yazış nedeni olarak Türkçe matematik terimlerini önermesini gösteriyor. Buna, O'nun bilim, kültür ve eğitime verdiği önemi de katıyor. Elbette, bunlar da kabul edilebilir ve savunulabilir görüşlerdir. Gerçekten, Atatürk, bu kitapçıkta bugün bile kullanılan birçok Türkçe matematik terimi önermiştir. Bu öneriler, başka yeni Türkçe matematik terimlerinin üretilmesinde de etkili olmuştur.

Ama bu görüşler, Atatürk'ün bu kitabı yazış nedenini eksiksiz açıklayamaz. Öncelikle, Atatürk yalnızca terim önermeyi amaçlamış ise, bu işi neden kendi uzmanlık alanına giren bir alanda yapmadığını kendi kendimize sormak zorundayız. Örneğin, neden askerlikle, siyasetle, dil ya da tarih ile ilgili bir ders kitabı yazmamıştır? Neden matematiği seçmiştir? Diyelim ki, matematikte Türkçe terim üretilmesine öncülük etmek istemiştir. Ama söz konusu kitap,

terim önermenin ötesinde iyi bir ders kitabıdır. Bugün bile okullarımızda okutulan geometrinin esasını içermektedir. Bu kitabı yazmak, uzun bir zamanı ve zor zihinsel bir çabayı gerektirir. Kitapta geçen terimleri önermek için, sağlığı da bozulmaya başlayan Atatürk onca zahmete girer miydi? Terim önermenin daha kolay bir yolunu bulamaz mıydı?

Bu soruya doğru bir yanıt aramayacağız. Bunun yerine, şimdiye dek söylenenlere yeni bir boyut eklemekle yetineceğiz. Öğrencilik döneminde Atatürk'ün matematik derslerinde çok başarılı olduğunu biliyoruz. Asker olarak, devlet adamı olarak, sağlam bir öngörüye sahiptir. Köktenci düşünce ve eylemlerine baktığımızda, onun matematiksel mantıkta geçerli bir akıl yürütme becerisine sahip olduğunu görürüz. Matematik çok evrelidir. Bir evresi sanattır. Matematik sanatı, onu anlayanların ruhuna işler. Onunla

haşır neşir olan insan, bir daha onu bırakamaz. Bu nedenle, Atatürk, “Geometri”yi yazarken, yalnızca Türkçe matematik terimleri yaratma amacını gütmüş olamaz. Her matematikçinin tartışmasız kabul edeceği bir gerçek ortadadır: Hiç kimse haz almadan bir matematik kitabı yazamaz. Öyleyse, Atatürk'ün onu büyük bir haz duyarak yazdığını söyleyebiliriz.

Buna inandırıcı bir açıklama getirebilmek için, matematiğin sanatsal yanını ortaya koymakta yarar vardır.

“Matematik bir sanattır.”

Çünkü, bir sanat dalında arayacağınız her yüce şey matematikte vardır.

Atatürk'ün kişiliğini bilenler, O'nun matematikten neden haz aldığını kabul edeceklerdir. O, bir sanat adamı tutkunluğu ile sevdiği bir işi yapmıştır. Geometri kitabının bu güdüyle yazıldığını söylemek, yeni bir sav olsa bile, herhalde çok yanlış bir sav olmayacaktır. •

Bu Yazının Yazarıyla Tanışın

Prof. Dr. Timur Karaçay, 1942 yılında Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde doğdu. Pınarbaşı Ortaokulu'nu, Sivas İlköğretmen Okulu'nu, Ankara Atatürk Lisesi'ni, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nu ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü'nü bitirdi. Bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, Ege Üniversitesi'ne asistan olarak girdi.

Asıl çalışma alanı fonksiyonel analiz olan Prof. Dr. Karaçay 1974 yılında doçent, 1979 yılında profesör unvanını aldı. Ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış 20'den fazla bilimsel makalesi ile 30'dan fazla kitabı vardır. Doğan Çoker ile birlikte “Matematik Terimleri Sözlüğü”nü yazdı. Hacettepe Üniversitesi'nde Matematik Bölümü başkanlığı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü müdürlüğü, Başkent Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, dekan yardımcılığı gibi idari görevlerde bulundu. Halen Başkent Üniversitesi İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri Bölümü öğretim üyesidir. Prof. Dr. Timur Karaçay, evli ve iki çocuk sahibidir. •

Atatürk'ten Ders Var:

- Açı - Zaviye •Altıgen - Müseddes •Beşgen - Muhammes
- Boyut - Buud •Cisim - Cisim •Çap - Kutur •Çarpı - Zarb
- Daraçı - Zaviye-i hadde •Düşey - Şakuli •Eksi - Nâkıs
- Eğik - Mâil, Münharif •Genişaçı - Zaviye-i münferice
- Geometri - Hendese •Homolog - Müteşabihen mevzû
- Kapsama - Duhul •Kare - Murabba
- Metrekare - Metre murabbaı •Noktalar - Nukat
- Orantı - Tenâsüb •Paralel - Müvâzi •Piramit - Ahram
- Sekizgen - Müsemmen •Silindir - Üstüvane
- Taban - Kaide •Toplam - Yekûn •Uzam - İmtidat, Vüs'at
- Uzay - Feza, Mekân •Üçgen - Müselles
- Varsayı - Faraziye •Yamuk - Şibih münharif •Yay - Kavis

Mustafa Kemal Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'nda kendi el yazısıyla bir geometri kitabı yazmış ve 1937 yılında yayımlanan bu kitapta Arapça'ları yerine Türkçe terimler üretmiştir. Atatürk'ün bugün de kullanılmakta olan bu terimlerden birkaçını, yerini aldığı Arapça terimlerle birlikte yukarıdaki "sınıf tahtası"nda görmekteyiz.

"Türkiye'ye özel" kriterler yaratarak, "ayrımcı" bir politika izlemeye devam eden Avrupa Birliği, üye ülkelerde okutulan ders kitaplarında yer alan olumsuz ifadeleri ayıklamış mıdır? Özellikle tarih dersi için önerilen kitaplarda, Türkler hakkında, bırakın olumsuzluğu, kin ve nefret duyguları doğuran öğretilerin verilmeye devam edilmesini, Avrupa Birliği'nin herhangi bir yetkilisi ya da organı bugüne değin sorguladı mı?

Tarih Kitaplarından Düşmanlık Yaratan Bilgileri Ayıklamak!

Birçok Batılı ülkede, eğitim sisteminde kullanılan ders kitaplarında ayrımcı, olumsuz, yanlış ve düşmanlık yaratan bilgiler yer almakta, bu sorun, özellikle tarih ve coğrafya dersleri söz konusu olduğunda kendini daha çok göstermektedir.

Ülkeler arasındaki tarihsel ilişkilerden kaynaklanan sorunlardan hareket ederek, geçmişteki düşmanlıkları canlı tutmaya ve sürdürmeye yönelik olumsuz ve yanlış öğretilerin ders kitaplarından ayıklanmasını, çocuklara, gençlere dostluk, sevgi ve barış mesajları içeren bilgilerin verilmesini kim istemez ki?

Türkiye'de, düşmanca düşünceler oluşturması olası bilgilerin ders kitaplarından ayıklanmasına ilişkin çalışmalar bir süre önce gündeme geldi ve bu alanda büyük ilerleme kaydedildi. Türk eğitim sisteminin içinden geçen hiç kimse, ne ilköğretim ne de ortaöğretim kurumlarımızda kullanılan ders kitaplarında, Fransa'nın başta Cezayir olmak üzere

Afrika'daki eski sömürgelerinde büyük katliamlar ve soykırımlar yaptığını, İngiltere'nin milyonlarca Sudanlı'yı, Hintli'yi, Avustralya'nın yerli halkı Aborijenleri ya da başka halkları katlettiğini, İspanya'nın Orta ve Güney Amerika yerlilerini akıl almaz yöntemlerle yok etmeye ça-

lıştığını, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kızılderililer'e soykırım yaptığını, Yahudi soykırımı sırasında Almanya'nın uyguladığı yöntemleri, Hollanda'nın Endonezya ya da Guyana'da işlediği cinayetleri, Ruslar'ın başta Türkler olmak üzere Orta Asya halklarına yönelik etnik temizlik hareketlerini, İtalyanlar'ın eski Habsburglar'da işlediği insanlık suçlarını, Belçika'nın eski sömürgeleri Kongo ve Za-

ire'deki katliamlarını, İsveç ve Norveç'in yerli Lapon halkına yaptıklarını anlatan tek bir sözcük görmemiştir, okumamıştır ve bu konularda bilgi sahibi olmamıştır. Daha doğru bir deyimle, Türkiye, eğitim sisteminde bu tür bilgilere yer veren bir politika izlememiştir.

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Aynı durum ne yazık ki birçok Batılı ülke için geçerli değildir. Kendilerini demokrasi, insan hakları, ifade ve düşünce özgürlüğü gibi değerlerin kaynağı, sahibi ve merkezi ilan eden, bu konularda sürekli olarak Türkiye'yi eleştiren, ev ödevi veren birçok "uygar ve demokratik" ülkede okutulan ders kitaplarına göz atıldığında, ne demek istediğim daha iyi anlaşılacaktır.

Öğrenciler derslerine çalışıp iyi not almak zorunda olduklarına göre, kitaplardaki öğretileri de okumak, kavramak, yazılı ve sözlü sınavların yanısıra kendilerine verilen ödevlerde söz konusu bilgileri en iyi biçimde aktarma bilinciyle hareket ederler. Bir Fransız, bir Hollandalı, bir İngiliz, bir İsveçli ya da bir Alman'ın, kısacası Batılı ülke vatandaşlarının, Türk tarihi, Türkiye'nin bugünkü durumu ve sınırları gibi konularda, bizleri çok rahatsız eden düşünce ve söylemlerinin nerelerden kaynaklandığını sorgularken, yalnızca tarihsel önyargıları değil, bu insanların içinden geçip geldikleri eğitim sistemini ve ders kitaplarını da incelemeli, görüşlerimizi ondan sonra oluşturmaliyiz.

Avrupa Birliği Komisyonu'nun 6 Kasım 2007'de yayımladığı "Türkiye İlerleme Raporu"nda sıralanan saptama ve istekler arasında yer alan, "Ders kitaplarındaki ayrımcı ifadeler ayıklanmalıdır" tümcesine takıldığım için bu konuyu ele alıyorum. Aslında bu istek, daha önce yayımlanan ilerleme raporlarında da farklı tümcelerle yer bulmuştu. Söz konusu istek, Avru-

pa Birliği'nin, 1915 olaylarının Ermeni soykırımı olarak kabul edilmesini istediği ve azınlık haklarıyla dini özgürlükler konularını dillendirmeye başladığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.

Balık kavağa çıkmayı başardığında, ardından da ağzıyla kuş tuttuğunda bile Avrupa Birliği'ne tam üye olarak kabul edilmesi pek olası görünmeyen Türkiye'ye, "Kendine çeki düzen ver, eksiklerini tamamla, standartlarımıza ulaş" diyen Avrupa Birliği üyesi ülkeler, "Ders kitaplarından olumsuz ifadelerin ayıklanması" gibi çok hassas bir konuda süttten çıkmış ak kaşık mıdır acaba? Bizi, "Gün gelecek Avrupalı olacaksınız" diyerek oyalamaya ve "Türkiye'ye özel" kriterler yaratarak, "ayırımcı" bir politika izlemeye devam eden Avrupa Birliği, üye ülkelerde okutulan ders kitaplarında yer alan olumsuz ifadeleri ayıklamış mıdır? Özellikle tarih dersi için önerilen kitaplarda, Türkler hakkında, bırakın olumsuzluğu, kin ve nefret duyguları doğuran öğretilerin verilmeye devam edilmesini, Avrupa Birliği'nin herhangi bir yetkilisi ya da organı bugüne değin sorguladı mı?

Yukarıdaki sorulara doğru yanıtlar bulmak için, kimi Avrupalı ülkelerin, çocuklara ve öğrencilere eğitim sistemi içinde verdikleri kitaplara göz atmakta yarar var. İşe, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine en çok karşı çıkan ülkelerin başında gelen ve Türk eğitim sisteminde ayrımcı, şoven, çarpıtılmış öğretilerin bulunduğu iddia

eden Fransa'daki durumu irdeleyerek başlayalım.

Paris Üniversitesi'nde politika sosyolojisi eğitimine başladığım yıl, aynı sıraları paylaştığım Fransız arkadaşlarımın Türk olduğumu öğrendikten sonraki ilk soruları hep, "Neden Ermeniler'e soykırım uyguladınız?" olur, ardından da, "Neden tarihiniz vahşet ve barbarlık örnekleriyle dolu?" sorusu gelirdi. 1915 olaylarını özellikle araştırdıklarını sandığım arkadaşlarımın, aslında konuya ilişkin bilgileri ilk ve ortaöğrenim okullarında kullandıkları ders kitaplarından edindiklerini, bu konuda çok sık ev ödevi hazırladıklarını öğrenince şaşırıp kalmıştım.

Fransa'da lise üçüncü sınıflarda okutulan, Jean Michel Lambin'in yazdığı ve Hachette Yayınevi tarafından 2003'te yayımlanan tarih kitabında "Balkan Savaşları" konusu işlenirken, "Petit Journal" dergisinin 1912 yılında yayımlanan bir sayısının kapak resmi kullanılmış. Resimde, sakallı, sarıklı, şalvarlı Türk askerleri, din adamlarını ve sivilleri kılıçtan geçirirken görülüyor. Resimde ayrıca, yerde kanlar içinde yatan insanlar da yer alıyor. Kapakta ise, "Türkler'in 1912'deki Sırp Katliamı" ifadesi kullanılmış.

Kitabın 170'inci sayfasında Türkler'in ne denli acımasız olduğu anlatmak için, "Türkler, 1875'te, Bosna, Karadağ ve Bulgaristan'daki halk isyanlarını bastırmak için büyük katliamlar yaptı" ifadesi öne çıkarılmış.

Yine aynı kitabın 176'ncı sayfasında, "Rus işgalcilerle işbirliği

yaptıkları gerekçesiyle Türkler tarafından tehcir edilen ve 1 milyondan fazlası katledilen Ermeniler (...)", "Bu katliam, 20'nci yüzyılın ilk soykırımıdır" gibi ifadeler yer alıyor. Hemen bir sonraki sayfada da, Ermenilere ait olduğu iddia edilen kesik başların arkasında poz veren 3 Türk askerinin fotoğrafı var.

Lise üçüncü sınıflar için önerilen ve Rouen Üniversitesi öğretim üyesi Monique Rolland Simon'un hazırladığı, Magnard Yayınevi tarafından 2003'te yayımlanmış bir başka tarih kitabında ise Bulgar katliamı konu ediliyor. Kitaptaki temsili resimde, Vidin Kalesi önünde kazıklara takılmış ve Bulgarlar'a ait olduğunun altı çizilen kesik başların yanında bir Türk askeri, arka planda bir minare görülüyor. Resmin altında ise "Türkler'in 1786 Bulgar Katliamı" yazıyor.

Yine lise üçüncü sınıflar için önerilen bir başka tarih kitabını da, Laurent Bourquin hazırlamış, başkısını 2003'te Belin Yayınevi yapmış. 182'nci sayfada, "20. Yüzyılın İlk Soykırımı" başlığı altında 1915 olayları ele alınırken, "Türkler, Ruslar'la işbirliği yaptığında kuşku landıkları Hristiyan Ermeniler'i kitleler halinde sürgüne gönderildiler. Bu sırada 2 milyon Ermeni yaşamını yitirdi" ifadesi kullanılıyor.

Nathan Yayınevi'nden 2003'te çıkan, Guillaume le Quintrec tarafından hazırlanmış tarih kitabında ise ilginç bir iddia atılıyor ve Ermeniler'in kitle imha silahları kullanılarak yok edildiğine dikkat çekili-

yor. Birinci Dünya Savaşı'nın konu edildiği bölümün 188'inci sayfasında, "Artık savaş endüstriyel bir boyut kazanmıştı. İnsanları topluca imha etmek için yeni silahlar kullanılıyordu. Bu silahlardan biri de gaz bombalarıydı. Türkler, 1915'te Ermeni yerleşim bölgelerinde bu silahları kullanarak, toplu katliamlar yaptılar" ifadeleri kullanılıyor.

Yine aynı kitabın 191'inci sayfasında, "Osmanlı İmparatorluğu yerini Anadolu topraklarında kurulan ve Ermeni soykırımı suçlusu olan Türkiye'ye bırakır" ifadesi yer almaktadır.

2003'te Hatier Yayınevi tarafından basılan, Guillaume Bourel ile Marielle Chevalier tarafından hazırlanmış lise üçüncü sınıflara yönelik tarih kitabında 1915 olayları konu edilirken şu ifadeler yer veriliyor:

"1915'te Osmanlı Devleti'ndeki Ermeniler gerçek bir soykırım yaşadılar. 1,5 milyon Ermeni katledildi."

Yine liseler için Marie Helene Baylac'ın hazırladığı, Bordas Yayınevi tarafından 2003'te yayımlanan tarih kitabında, iki sayfanın özellikle Ermeni soykırımına ayrılması dikkat çekiyor. 20'nci yüzyılın ilk soykırımı olduğu iddia edilen 1915 olayları için, "Lozan Anlaşması ile unutturulan Ermeni soykırımını, Fransa, Ulusal Meclis'in, 18 Ocak 2001'de kabul ettiği bir yasa ile tanıdı" ifadesi kullanılıyor. Ayrıca, yazdığı "Ermeni Trajedisi" adlı kitapla tüm Fransa'yı soykırıma inandıran Fransız tarihçi Yves Ternon'un bir makalesine de yer veriliyor.

Fransız ilköğretim okullarında, mutlaka kullanılması istenen iki an-

siklopedik sözlükten biri de, "Dictionnaire Hachette Encyclopédique Illustré"dir. Hachette Yayınevi tarafından 1997'de yenilenen sözlükten Ermeni ve Ermenistan sözcüklerinin karşılığını arayan 7-8 yaşındaki Fransız çocukları, 111'inci sayfada şu ifadelerle karşılaşılıyor:

"Türkiye, İran ve Gürcistan arasında paylaşılan Ermenistan'ın en büyük parçası Türkiye'nin elindedir. (...) Türkler'in egemenliğini kabul eden Hristiyan halk Ermeniler, 17'inci yüzyıldan itibaren katliamlar yaşamaya başlamıştır. 1895-1896 ve özellikle de 1915-1916 yıllarında Türkler'in soykırım yaptığı Ermeni halkı büyük göç hareketleri yaşamıştır."

1970'li yıllarda liselerde okutulan, Maurice Le Lannou'nun hazırladığı Bordas Yayınevi'nin 1969'ta piyasaya çıkardığı coğrafya kitabında da ilginç haritalar yer alıyor. Kitabın 153 ve 154'üncü sayfalarında alışık olmadığımız bir Türkiye haritası verilmiş. Doğu Anadolu Bölgesi'nin Ermenistan, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Kürdistan olarak gösterildiği haritada, Ağrı Dağı için de, "Ermenistan Ararat Dağı" tanımlaması kullanılmış.

Fransa'da lise birinci sınıflar için Jacques Marseille'in hazırladığı, 1996'da Nathan Yayınevi tarafından yayımlanan tarih kitabının 220'nci sayfasında Türkler'in "kahraman Yunan halkını" nasıl katlettiği öğretiliyor. Ünlü Fransız ressam Eugène Delacroix'ın Louvre Müzesi'nde bulunan, "Sakız Adası Katliamı" adlı tablosunun tam sayfada verildiği bölümde, "Sakız Adası Katliamı:

Tüm Avrupa Yunanlar'ın Türkler'e karşı yürüttüğü savaşa hayran olmuştu. Eugène Delacroix, savaşın en acıklı sahnelerinden birini anlatıyor" ifadesi kullanılmış.

Tabloda ise, pala bıyıklı, sarıklı korkunç görünüm-lü Türkler, çıplak bedenleriyle orta yerde duran Yunan kadın ve çocukları kılıçtan geçirirken resmedilmiş.

Avrupa Birliği'nin önde gelen üyelerinden İngiltere'de de durum çok farklı değil. İngiltere'de "Advanced English Course"da kullanılan "Headway" adlı kitabın "Stereotypes" başlıklı bölümüne bakıldığında "Bu kadar da olmaz" diyeceğiniz bir öğretilerle karşı karşıya kalıyorsunuz. Burada her ulusu temsil eden önemli kişiliklere yer verilmiş. Örneğin, İngilizler'i Churhill temsil ediyor. Türkler'in önemli kişiliği olarak ise Atilla gösterilmiş. İngilizler Atilla'yı şöyle tanımlamışlar:

"Katil, kan emici, tecavüzcü".

Yine İngiltere'nin ilköğretim sınıflarında okutulan, Gareth Browning'in hazırladığı Collins Yayınevi tarafından basılmış, "The Living World" adlı kitabın 46'ncı sayfasında "Vahşi Selçuklu Türkleri" ifadesi kullanılmış. Kitabın 57'nci sayfasındaysa, "Bizans İmparatorluğu" konusu işlenirken, "Bizans'ın Sonu" başlığı altında Türkler şöyle tanıtılıyor:

"Elleri kan içindeki korkunç yaratık Türk, bugün hâlâ Constantinople'da (İstanbul'da)".

İngiltere'deki kent kütüphanelerinde çocuk kitapları bölümünde ne tür kitaplar var diye baktığımızda ise karşımıza şaşırtıcı bir

görünüm çıkıyor. Anita Ganeri'nin yazdığı, Watts Book Yayınevi tarafından ilk baskısı 1995'te yapılmış, "Don't Forget Us" (Bizi Unutmayın) adıyla basılan seride yer alan "I am from Kurdistan" (Ben Kürdistanlı'yım) adını taşıyan 32 sayfalık bir "çocuk kitabı", raflarda yerini almış. Adının Berivan olduğunu söyleyen küçük bir kız çocuğu kendisini tanıtırken şu ifadeleri kullanıyor:

"1920'de imzalanan Sevres Antlaşması ile Kürdistan kurulmuştu."

"1923'te ülkem, Türkiye, İran, Suriye ve Irak arasında paylaşıldı."

"Bugün de Kürdistan'ın özgürlük savaşı devam ediyor."

"Kürdistan İşçi Partisi PKK, Kürt halkının özgürlüğü için savaşıyor."

Kitapta, "Bir Kürt kenti olan Diyarbakır" ifadesinin altında, ellerinde PKK bayraklarıyla gösteri yapanların fotoğraflarına da yer verilmiş.

İşte bu ifadeler ve fotoğraflar İngiltere'de, bir "çocuk kitabı"nda ve kent kütüphanesinde rahatlıkla yer bulabiliyor. Türkiye'deki bir kütüphanede, İrlanda'daki İRA terör örgütünü öven ifade ve fotoğraflara süslenmiş bir "çocuk kitabı" bulunsaydı; acaba İngiliz diplomatların ve Avrupa Birliği'nin tepkisi ne olurdu diye sormaya gerek bile yok sanırım.

Bir başka yazımda aynı konuya devam ederek, Avrupa Birliği'ne üye öteki ülkelerde ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki okullarda kullanılan ders kitaplarından ilginç örnekler vereceğim. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Bir zamanlar zengin bir asilzade, tüm Roma halkını tiyatro oyunları oynamaya ve tüm yeteneklerini ortaya dökmeye davet etti. Ayrıca en yetenekli bulduğu kişiyi de ödüllendireceğini söyledi. Bu haberi duyan pek çok aktör kentin dört bir yanından ödül ve yarışma için yola çıktılar.

Aralarında hiç görülmedik numaraları yapmasıyla tanınan çok ünlü bir komedyen de vardı. Bu haber duyulur duyulmaz, tüm kent biraraya toplandı. Hem göstericiler hem de izleyiciler o denli kalabalıklardı ki tiyatroya güçlükle sığabildiler. Sıra ünlü komedyene geldiğinde, sahneye tek başına çıktı. Tüm göstericiler derin bir sessizliğe büründü, tiyatroda heyecan doruk noktasındaydı. Aniden komedyen kafasını göğsünün içine soktu ve yavru bir domuz sesi çıkardı. Çıkardığı ses o denli doğal ve gerçekti ki, izleyiciler pelerinin altında bir domuz olduğuna inanıp üstünün aranmasını istediler. Ancak ceketinin altında hiçbir şey bulunamadı ve seyirciler müthiş bir alkışla bu gösteriyi kutladılar.

İzleyicilerin arasında oturan bir çiftçi “Ben bundan daha iyisini yaparım!” dedi. Ve bir sonraki gün herkesi, yapacağı gösteriyi izlemek üzere yine tiyatroya çağırdı. Ertesi gün daha büyük bir kalabalık toplandı. Ancak, insanların çoğu komedyenden yana bir önyargı içerisindeydi ve oraya gelişlerinin asıl nedeni de çiftçiye bir şans tanımaktan çok, ona gülmektir. İki adam da sahneye çıktıklarında, ilk önce komedyen domuz sesi çıkardı ve gösterdiği performans büyük bir alkış ve coşkuyla karşılandı. Ardından çiftçi kıyafetlerinin altında yavru bir domuz saklıyormuş gibi hareket yaptı –gerçekten de saklıyordu– ve cıvıllayana değin domuzun kulağını çimdikledi. İzleyenler, komedyenin domuzu çok daha doğal bir biçimde taklit ettiğini söyleyerek, çiftçiye yuhalamaya ve sahneyi terk etmesi için bağırmaya başladılar. Fakat onlara ne kadar yanıldıklarını göstermek için, çiftçi göğsünün altında sakladığı gerçek domuzu dışarı çıkardı.

“Ve şimdi beyler” dedi. “Ne denli kötü kararlar aldığınız konusunda kendinizi bir kez daha gözden geçirebilirsiniz!” Gerçek ne kadar açık olursa olsun çoğu zaman insanları önyargılarından vazgeçirmek zordur. •

Gönderi: Halil Can

Kışa Özel Süsler

Tane Tane Kar Taneleri

Çocukken, kış mevsiminin ilk karını dört gözle beklerdim. Ben halen yataktayken, babamın sabah erkenden kalkıp kapının önündeki karları kürekle temizlediğini duyduğumda, o gün okulun tatil olabileceğini anlardım. Eğer olursa, arkadaşlarımla canımızın istediği denli kartopu oynayabilirdik. Birbirimizi kartopu savaşı yapmaya çağırır, bulduğumuz her tepeden kayar, parmaklarımız donunca ya değin kardanadamlar yapardık.

Yüzümüzü gökyüzüne çevirerek, kar tanelerinin yere düşüşünü izler, kimi zaman onları dilimizin ucuyla yakalamaya çalışırdık. Hiçbir kar tanesinin birbirinin aynı olmadığını duyarak büyüdük biz. Çevremize düşen milyonlarca kar tanesine bakınca, hepsinin aynı olmadığını inanmak güçtü; ancak bu söz onu doğru olarak kabul edinceye değin her kış tekrar edilirdi.

Sonradan bu gözlemin aslında, kendi kendini yetiştirmiş Vermont’lu (Amerika) bir çiftçi olan Wilson Bentley’e ait olduğunu öğrendim. Bentley kışlarını karın hassas kristal yapısını incelemeye adanmıştı. 1885 yılında, kar tanesinin en küçük parçasının, tek bir kar kristalinin fotoğrafını çeken ilk kişi oldu.

Bir Başka Bakış

**Cheryl
Tanrıverdi**

Yaşamı boyunca kar tanelerinin 5000'den fazla fotoğrafını çekti ve birbirinin aynı olan hiçbir kar tanesine rastlamadı.

Fotoğrafları, halkı yalnızca tanelerin güzellikleriyle değil, aynı zamanda şaşırtıcı altı köşeli kristal yapılarını göz önüne sermesiy-

önce Çinli bilginler kar tanelerinin altı köşeli biçimi olduğunu biliyorlardı. Ancak, Batı'daki bilim adamları aradan birkaç yüzyıl geçinceye değin altıgen yapıdan hiç söz etmemişlerdi. 1620 yılında Alman gökbilimci Johannes Kepler "altı köşeli kar tanesi"yle ilgili yazısında, bu yapının su damlalarının biraraya geliş biçimlerinden kaynaklandığını varsayıyordu.

Fotoğraf: Sıtkı Fırat

Wilson Bentley, "Kar tanesi Adamı", hiçbir kar tanesinin birbiriyle aynı olmadığını öne sürmüştü.

le de büyülemişti. O zamana değin kişiler karın düzenli yapısını bu denli yakından görmemişlerdi. Bentley tanelerin iç yapısını "güzellik mucizesi" ve "tasarım harikası" olarak tanımlıyordu.

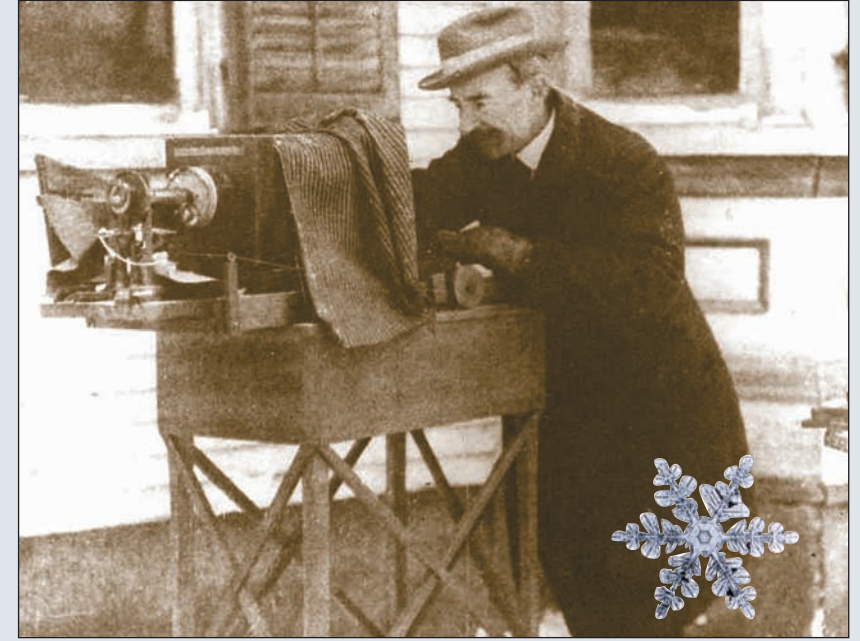
Kar taneleri insanlar için hep ilginç bir konu olmuştur. 2000 yıl

1665 yılında İngiliz fizikçi Robert Hooke, mikroskobuyla incelediği altı köşeli kar kristallerinin taslaklarını yayımladı. 20'nci yüzyılın ilk yarısında Japon fizikçi Ukichiro Nakaya, laboratuvarında yapay kar taneleri yaptı ve farklı sıcaklıklar altında farklı biçimle-

rin oluştuğu sonucuna vardı.

Bir kar tanesinin yaşamı donmanın altında bir sıcaklıkta, küçük su damlaları bulutlardaki toz parçacıklarında yoğunlaştığında başlar. Altı köşe, iki hidrojen ve bir oksijen atomundan oluşan her su molekülünün (H_2O) hidrojen bağları aracılığıyla birbirlerine bağlanmalarıyla oluşur. Büyüyen taneye yeni su molekülleri eklen-

az değil. Sıcaklık, nem, barometre basıncı ve hava akımları sonucu etkileyen öğelerden kimileri... Öteki kar taneleriyle çarpışmalar ve bölümsel erime de biçimi değiştirebilir. Donmanın hemen hemen altındaki sıcaklıklarda kar taneleri genellikle küçük tabaka biçimini alırlar. Sıcaklık düştükçe iğne ve kalem biçiminde kolonlara benzerler. Daha da soğuyunca,

Wilson Bentley, 1885 yılında, bir kar kristalinin mikroskopik fotoğrafını çeken ilk kişi oldu.

se de, bu moleküller altı köşeli yapının kenarlarına eklenirler. Su moleküllerinin iç düzenini yansıtan birçok kar tanesi inanılmaz derecede simetrik ve karmaşık...

Kar tanelerinin neredeyse hepsi altıgen prizmalar olsalar da, temel biçimden farklı olanlar da

kar tanesinin "kolları" girintili dallar oluşturarak, yıldıza benzeyen gösterişli büyük tabakalar oluştururlar. Daha ılık koşullarda oluşan kar taneleriyse daha yavaş büyürler, daha düzgün ve gösterişsiz biçimler oluştururlar. Gelişmiş araştırma yöntemlerine kar-

şın, bilim adamları kar tanelerinin eşsiz iç dünyalarını halen tam olarak açıklayamıyorlar.

Kar tanesinin biçimini ve büyüklüğünü belirleyen birçok etken göz önüne alındığında, iki kar tanesinin birbiriyle tamamen aynı olması neredeyse olanaksız oluyor. Öte yandan, öyle bir olasılığın bulunamayacağını kanıtlayacak bilimsel hiçbir neden yok. Etki eden birçok etken aynı olduğu sürece, birden fazla kar tanesinin tümüyle aynı biçimde olması bilimsel açıdan olanaklı. Ancak, onları bulmak için gereken geniş kapsamlı ve ayrıntılı araştırma olanaksız olmasa bile uygulamada son derece güç.

Wilson Bentley'in bildiği kadarıyla her bir kar tanesi eşsiz bir sanat yapıtıydı. Gençliğinden başlarayak, içinde büyüdüğü küçük çiftliğin çevresindeki kar tanelerini inceliyordu. Vermont'taki uzun, soğuk kış aylarında yer her zaman karla kaplıydı. İlk başta elinden geldikince, kar tanelerinin biçimini kağıda çizdi. Sonradan, taneleri yakından inceleyebilmek için bir mikroskop satın aldı. Mikroskobuna bir kamera taktı ve dünyada ilk kez bir kar tanesinin mikroskobik fotoğrafını çekti. O anı "yaşamımın en güzel anı" olarak tanımlıyor Bentley.

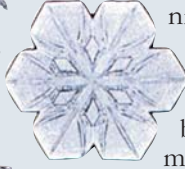
Babası ve kardeşlerinden göremediği desteğe ve yöredeki çiftçilerin onu küçümsemelerine karşı, o yılmadan yoluna devam etti. Başlangıçta bu projesini yalnızca annesi destekliyordu.

Bentley kar tanelerini siyah bir tahta tepside yakalıyordu. Sonra sivri bir süpürge teliyle dikkatlice tek bir kristali alıyor ve mikroskop camına koyuyordu. Hızlıca hareket ederek ve küçük kristalin erimesine neden olmamak için solğunu tutarak, onu inceleyip kalıcı bir görüntü oluşturuyordu. Yaklaşık elli yıllık bir dönem boyunca, binlerce kar kristalinin bu biçimde özenle fotoğrafını çekti. Hepsisi de birbirinden farklıydı.

Birbirinin aynı olan iki kar tanesi bulabileceğinizi düşünüyorsanız, bu kış şansınızı deneyebilirsiniz. Gereksinim duyacağınız aletler, siyah kumaşla (keçe en iyisi) kaplı bir karton parçası ve bir büyüteç. Dışarı çıkmadan yarım saat önce kumaş kaplı kartonu dondurucuya koyun. Böylece kar taneleri henüz siz onları incelemeyen erimezler. Kumaşa düşen kar tanelerine büyüteçle bakın. İki tane aynı kar tanesi bulsanız da bulamasanız da, kar tanesinin, kışın başlıca simgesinin güzelliğinin ayırdına varmış olacaksınız. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanriverdi@butundunya.com.tr

İki bölümden oluşan bu dizimizde, insanlığın evrimine katkıda bulunan kişilerin önce, "insansal özelliklerini yansıtan yaşam öyküleri"ni sunuyor, sonra da ileriki sayfalarımızda, bu kişinin insanlığa katkısını açıklıyoruz.

"İmzamı Attığım İlk Resimler..."

"Babam, 1859 yılında Aix'de merkeze yakın bir 18'inci yüzyıl evi satın aldı. Ev eski olduğu için onarım gereksinimi vardı. Odalardan birinin duvarlarına resim yapmak için babamdan izin kopardım.

Benim için ne büyük mutluluktur! Evin onarım işi bitmiş, sıra bana verilen odaya resim yapmaya gelmişti. Odanın dört duvarına, dört mevsimi konu alan bir dizi resim yaptım. Sevinçten ucuymordum; çünkü bunlar benim imzamı attığım ilk resimlerdi."

"O lağanüstü doğa güzellikleriyle bezenmiş Aix-en-Provence'da 19 Ocak 1839'da dünyaya gelmişim. Bu şirin cennet köşesi, Fransa'nın Akdeniz kıyısındaki en önemli liman kenti olan Marsilya'nın 30 kilometre kuzeyindedir. Babam, keçe şapka yapıp satarak bankerliğe değin yükselmiş başarılı bir iş adamıydı. Varlıklı olduğumuz için babam benim en iyi biçimde eğitilmem için hiçbir fedakârlıktan kaçınmıyordu. Çünkü ben ileride onun yerini alacak ve kurduğu düzeni aksatmadan yürütecektim. Güçlü kişiliği nedeniyle, ileriye dönük tüm planları babam yapardı; bizlere de yalnızca uygulama kalıyordu. Oysa ben!.. Benim idealle-

rim arasında hiç ama hiç babamın yerini alıp bankayı ve işleri yönetmek, iyi bir iş adamı olmak yoktu. Sanata yönelik konulardan hoşlanıyor, özellikle de ressam olmak istiyordum. Ama babamın kararlarına ne benim ne de annemin karşı çıkacak cesareti yoktu.

"Benim için yapılan plan doğrultusunda Bourbon Koleji'ne gönderildim. Öğretmenlerim, çalışkan, zeki, disiplinli, başarılı bir öğrenci olduğumu söylüyordu. Gerçekten de derslerimde çok başarılıydım. Eski Yunanca, Latince, tarih ve matematik derslerinde ödüller kazandım.

"Okuldaki en yakınlık duyduğum arkadaşlarımdan biri, ileride edebiyat alanında çok ünlü bir ad olacak Emile Zola idi. Bir

İnsanlığa Adanan Yaşamlar

Yücel Aksoy

arkadaşım da, sonradan mühendis olan Baptistin Baille idi. Üç arkadaş hemen her an birlikteydik. Öyle ki, okulda bize 'Ayrılmazlar' adını takmışlardı. Üçümüz, boş zamanlarımızda kırlarda uzun yürüyüşlere çıkar, sanat üzerine saatlerce konuşurduk.

"O kul döneminde babam benim sanat konusundaki gerçek eğilimlerimi biliyor; ama bu konuda ödün vermek istemiyordu. Ancak günler, aylar boyunca yalvarmalarına daha fazla dayanamayıp okulu bitirdikten sonra Aix'deki resim okuluna gitmeme izin verdi.

"Ben büyük bir sevinç ve istekle okula devam ederken babam, resim okulunu bırakıp hukuk eğitimi almam konusunda yine baskı yapmaya başladı. Kurduğum düzenin başında beni görmek isteginden bir türlü vazgeçemiyordu. Çünkü ben çalışkan, disiplinli, hırslıydım ve onun büyük emekle kurduğu bu kurumu ancak ben yönetebilirdim. Babamın baskılarına daha fazla karşı koyamadım ve iki yıldır devam ettiğim resim okulunu bırakarak hukuk eğitimine başladım.

"Baba baskısıyla hukuk eğitimine başlamıştım; ama sanattan uzaklaşmaya da hiç niyetim yoktu. Bir taraftan hukuk okuluna gi-

diyor öteki taraftan Aix Resim Akademisi'nde resim çalışmalarımı sürdürüyordum. Bu arada, yazar olmayı aklına koymuş olan yakın arkadaşım Emile Zola, 1858'de annesiyle birlikte Aix'den ayrılıp Paris'e yerleşmişti. Emile ile artık sık sık birlikte olamıyorduk; ama sürekli yazışıyoruz. Emile her mektubunda Paris ve kentteki sanat etkinlikleri konusunda bana ayrıntılı bilgiler aktarıyordu. Her gelen mektup, içimde her geçen gün daha da büyüyen bir istegın kabarmasına neden oluyordu. Ben de Emile gibi Paris'e gidip o kente yerleşecek ve resim çalışmalarımı orada sürdürecektim.

"Babam, 1859 yılında Aix'de merkeze yakın bir 18'inci yüzyıl evi satın aldı. Daha önce Aix valisine ait olan bu ev 'Rüzgarın Evi' adıyla biliniyordu. Ev eski olduğu için onarıma gereksinimi vardı.

"Odalardan birinin duvarlarına resim yapmak için babamdan izin kopardım. Benim için ne büyük mutluluktu! Evin onarım işi bitmiş, sıra bana verilen odaya resim yapmaya gelmişti. Odanın dört duvarına, dört mevsimi konu alan bir dizi resim yaptım. Sevinçten uçuyordum; çünkü bunlar benim imzamı attığım ilk resimlerdi.

"Benim kim olduğumu ve sanat yaşamımı merak ediyorsanız lütfen 124'üncü sayfaya bakınız."•

Kazandığı paralarla keyfince yaşayan adam, ölüm döşerinde yatarken, oğluna bir altın uzatarak şöyle dedi:

"Oğlum benim savurgan biri olduğumu söylerler; ama sen onlara inanma... Bana büyükannemden bir altın miras kalmıştı. Bak şimdi onu sana veriyorum. Peki söyler misin bana, savurganlık bunun neresinde?"•

"Türkiye'nin gönüllü 'tanıtım elçisi' olduğunu belirten John Guise, Türkiye konusunda tanıtımların yer aldığı, Türkçe'yle ilgili bilgilerin verildiği "www.turkishlanguage.co.uk" adlı bir internet sitesi de kurmuş. 'Nasıl Türkçe öğrenilir?', 'Sokaktakilerle iletişim nasıl kurulur?' sorularını sanal dünyada yanıtlayan Türkiye sevdalısı, Manisa hakkında tarihi ve coğrafi bilgi de veriyor."

İngiliz'in Türkçesi Tarzan'ın İngilizcesi

K imden: Mustafa Yüksel
Tarih: 25 Ekim 2007, 09:45
Konu: Türkçe öğreten İngiliz

"Bütün Dünya" yönetimine ulaşan bu elektronik posta bana yönlendirildiğinde, ilk işim iletiyi okuduktan sonra "www.turkishlanguage.co.uk" adresini "tık"lamak oldu.

"John Guise'in 65 yaşında Türkiye âşığı bir İngiliz" olduğunu, "emekliliğinden sonra Yeni Zelanda'ya yerleştiğini" belirten Yüksel, özetle şu bilgiyi veriyor:

"Türkiye'yi ilk kez 29 yıl önce tatile geldiği

Alanya ile tanıdı. Daha sonra 77 kez geldiği ülkenin dilini 70 kişiye öğretti, site kurup dünyaya tanıttı. Türkçe öğrenmenin kolay olduğunu savunuyor."

"Alanya'da geçirdiği tatilden bir yıl sonra, 1979 yılında Manisa'da çalışmaya başlamış. İzmir'de Şair Eşref Bulvarı'nda oturan John Guise, makine mühen-

disi olarak dizel motorlu araba üreten bir fabrikada çalışmış. İki yıl İzmir-Manisa hattında gidip gelmiş. İstanbul, Ankara, Bursa, Balıkesir, Nevşehir, Ayvalık, Isparta, Bodrum ve Konya'yı gezme fırsatı bulmuş. Sözleşmesinin bitmesinin ardından ülkesine dönmek zorunda kalmış. Âşık olduğu Türkiye'ye vefa göstermek için Türkçe'yi başkalarına da öğretmeye

karar vermiş."

"1998'den 2001'e kadar turistik Türkçe dersleri vermiş. 2001 yılında Londra Üniversitesi'nin "B" derece Türkçe sınavından geçmiş.

**Köşeden
Bucaktan**

**Mehmet
Muhsinoğlu**

Turkish Pronunciation is Phonetic
...and this picture proves it.

Picture - thanks to - komikaze.net

Welcome Turist We Spik
İngilish..

Need we say more..

Türkçe söyleyişin “fonetik-sesçil” olduğu belirtilen sayfada, bunu kamılayan (!) bir fotoğrafa da yer veriliyor: “Welcom Turist, We Spik İngiliz..” Fazla söze ne bacet?..

Daha sonra Coventry Teknik Koleji’nde akşamları Türkçe dersleri vermeye başlamış.”

“Dostlarına da evinde özel dersler verdiğini belirten John Guise, yüksekokulda İngilizce’nin yanısıra Latince ve Yunanca da okumuş. Biraz İspanyolca, biraz da Fransızca konuşup yazabilen Türkçe âşığı, çalışmak için Türkiye’ye gelmeden önce kendine, ‘Şansım var, Türkçe öğrenmeliyim’ dediğini anımsatıyor. Diğer dillere oranla Türkçe’nin daha kolay öğrenilebilir bir yanının olduğunu ifade ediyor.”

“Türkiye’nin gönüllü ‘tanıtım elçisi’ olduğunu belirten John Guise, Türkiye konusunda tanıtımların yer aldığı, Türkçe’yle ilgili bilgilerin verildiği “www.turkishlanguage.co.uk” adlı bir internet sitesi de kurmuş. ‘Nasıl Türkçe öğrenilir?’, ‘Sokaktakiler-

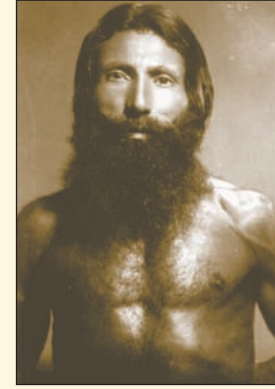
le iletişim nasıl kurulur?’ sorularını sanal dünyada yanıtlayan Türkiye sevdalısı, Manisa hakkında tarihi ve coğrafi bilgi de veriyor.”

“Türkçe dersleri ile birlikte kelimelerin okunuşunun sesli olarak yer aldığı sitede İstiklal Marşı da dinlenip ilk kıtasının İngilizce tercümesi okunabiliyor. İstiklal Marşı’nın nasıl seçildiği ve bestelendiği hakkında bilgi veriliyor.”

“Türk çocuklarının anadillerini öğrenmede daha hızlı olduğunu vurgulayan Guise, Türk çocuklarının 2-3 yıl içerisinde dillerinin tüm gramer yapısını öğrenip konuşabildiğini kaydediyor. Bu sürecin Almanlar’da 4-5, Araplar’da ise 12 yıl aldığının aktaran Guise, ‘Türkçeyi öğrenmek çok kolay. Türk dilindeki ekler düzenli ve muntazam’ diyor.”

John Guise’in, Türkçe söyleyişin “fonetik-sesçil” olduğunu belirttiği web sayfasında, bunu ka-

“MANİSA TARZANI” KİMDİR?

“Manisa Tarzanı” olarak ünlenen Ahmet Bedevi hakkında, “agaclar.net” sitesinde verilen bilgiye göre, Sunay Akın’ın “Manisa Tarzanı” adıyla filmi çekilen “Onlar Hep Oradaydı” adlı yapıtında, Ahmet Bedevi’nin öyküsü şöyle anlatılıyor:

“İşgal orduları geri çekilirken pek çok şey gibi Manisa’yı da yakar, yıkarlar. Kenti özgürlüğüne kavuşturan Türk ordusunda bulunan Kerkük Türkleri’nden ‘Ahmet Bedevi’ adlı asker öylesine tutkundur ki doğaya; savaş bitiminde Manisa’da kalır. Ağaç dikmeyi, yeşili

korumayı uğraş edinir kendisine... Manisa onun diktiği ağaçlar sayesinde yağmura ve gölgeliğe kavuşur.

“Halk, üstünde yalnızca siyah bir şort olan bu uzun sakallı adamı çok sever ve ‘Hacı’ diye seslenirler kendisine. Spil Dağı’nda bulunan kulübesinin yanındaki topu her gün saat 12:00’de ateşlemeye başlamasıyla Hacı’nın adı ‘Topçu Hacı’ olur. Günlerden bir gün başrolünü Jonny Weismüller’in oynadığı ünlü ‘Tarzan’ filmi gelir Manisa’ya... O günden sonra da Ahmet Bedevi ‘Manisa Tarzanı’ diye anılmaya başlar.

“Manisa Tarzanı’nın İstiklal Madalyasına sahip olduğunu pek çok insan bilmez. Siyah bir şortun dışında üstüne pek bir şey giymediğinden, madalyasını takacağı ne bir ceketi ne de bir gömleği vardır zaten.” •

nıtlayan (!) bir fotoğrafa da yer veriliyor: “Welcom Turist, We Spik İngiliz...”

“Tarzan İngilizcesi” ile yazılmış bir tabelanın fotoğrafını görünce, o kentin has evladı, “Manisa Tarzanı”nı anımsıyoruz hemen; öleli yıllar oldu; ama kültürel etkisinin sürdüyü anlaşıyor.

Türkçe ve Türk geleneklerini öğrenmek isteyenler için, “Tuvaletler hakkında herşey...” bilgisi de veren John Guise, bu ko-

nuyu itici bulanlardan peşinen özür diliyor; ancak içeriğinde herhangi bir kabalık olmadığını da vurguluyor.

Halk dilinde tuvalete “yüz numara, lavabo, ayakyolu, helâ” gibi adlar verildiğini belirten John Guise, neden “yüz numara” denildiğini şöyle açıklıyor:

“Ülkemizde tuvalet kültürü oldukça yaygındır ve ülkemizde tuvalet için çeşitli adlar mevcuttur. Bunlardan biri de yüz numaradır. Benim üzerinde durduğum isim de yüz numara; neden yüz numara da doksandokuz değil.

And on the way out..

Lütfen pantolon fermuarını veya düğmesini tuvaletin içinde açıp kapatın - Başkan

Please open and close your trouser zip or buttons inside the toilet - Chief

Let us separate the suffixes:
Lütfen pantolon fermuar-ı-n-ı veya düğme-si-n-i tuvalet-in iç-in-de aç-ıp kapat-ın - Başkan

And don't forget to wash you hands..

Let us maintain good hygiene standards..

TEMİZ OLKI
HERKES SEVSİN

Temiz ol ki herkes sevsin
Be clean so that everybody (let them) like you..

Tuvaletten çıkarken, "Başkan"ın "pantolon fermuarı veya düğmesinin tuvaletin içinde açılıp, kapatılması" ve "ellerin yıkanması" uyarılarına da yer veriliyor web sayfasında. Nedeni hem hijyen hem sosyal: "Temiz ol ki, herkes sevsin..."

Bilindiği gibi bizim ülkemize yabancı dillerden birçok kelime girmektedir, yüz numara da bunlardan biridir. Fransa'dan aldığımız bu kelimeyi Fransızlar bile bu şekilde kullanmıyorlar.

"Neden mi? Nedeni şu:

"Fransa'da tuvaletler bulundukları binaların en sonunda yer aldığı için onlara numara verilmediğinden, Fransızca numarasız anlamına gelen 'sans numéro' olarak değerlendirilmiştir.

"Peki yüz numara nerden gelmektedir?

"Fransızca'da bir de '100 numara' anlamına gelen 'cent' diye bir kelime bulunmaktadır. İşte bu 'sans' ve 'cent'in okunuşları da aynı olduğu için, bizimkiler de bu kelimeyi Türkçe'ye çevirirken, numarasız anlamına gelen

'sans' yerine yüz numara anlamına gelen 'cent' kelimesini kullanmışlar, böylece bizde tuvaletlere yüz numara denmiştir."

Bu arada tuvaletten çıkarken, "İbrikçibaşı"nın değil de, "Başkan"ın yazılı uyarılarına da yer veriliyor sayfada:

"Pantolon fermuarı veya düğmesinin tuvaletin içinde açılıp, kapatılması" ve "Ellerin yıkanması" isteniyor.

Aynı zamanda hem hijyen, hem sosyal gerekçeli bir anımsatma da var:

"Temiz ol ki, herkes sevsin!"

Sevginin "dudaktan kalbe" ya da "mideden kalbe" geçmesi gibi, iyi sabunlanmış elden de geçebildiğini öğreniyoruz böylece!.. •

m.muhsinoglu@gmail.com

Vapur okulun rıhtımına iyice yakın geçiyorsa, başlardık hemen hep bir ağızdan bağırma: "Kaptan düdüüük! Kaptan düdüüük!" diye... Çoğu kaptan sevecenlikle düdükle candan selamlardı bizleri... Ne çok sevinirdik, kaptan selamımıza düdükle yanıt verdi diye! Ama kimi kaptan, hele bir de ters günündeysen, aksileşir, düdükle çalmadan yoluna devam ederdi. İşte o zaman kızar, yine hep bir ağızdan, ama bu sefer biraz değişik bir biçimde bağırırdık kaptana... "Düdük Kaptan! Düdük Kaptan!" diye...

"Kaptan Düdüüük! Kaptan Düdüüük!"

1 944-45 ders yılında, Ortaköy'deki Galatasaray Lisesi'nin yetiştirici sınıfındaydım. Okulumuz Boğaz kıyısında yan yana sıralanan üç saray yavrusunun ortasındakıydı. Denize doğru baktığımızda sol ya-

nımızda Kabataş Erkek Lisesi vardı, sağ yanımızda da, Yüksek Denizcilik Okulu... Sağımız da, solumuz da, bu iki okuldan yanlarına fazla yaklaşmamızın yasaklandığı, sıvaları dökülmüş yüksek birer duvarla ayrılmıştı.

Yüksek Denizcilik Okulu'nun hemen önünde, baş tarafından demirlemiş, arkadan da kıçtankara iki küçük gemi bağlı durmaktaydı. Bu iki geminin biri, balıkçı gemisinden tadil edilmiş okul gemisi Hamit Naci (ilk Hamit Naci), öteki de Söğütlü yatıydı. Bir gün bu Söğütlü yatını çekip götürmüşler, bir daha da geri getirmemişlerdi.

Çırağan Sarayı kalıntılarının önlerinde de iki Romanya bandıralı yolcu gemisi bağlı durmaktaydı: Biri "Baserabya", öteki "Transilvanya"... Harp nedeniyle enterne ederek şamandıralara bağlamışlar, Boğaz'dan çıkmalarına izin vermemişlerdi. O dönemdeki pek çok geminin balta burunlu, başı-kıçı açık güverteli, bacası soba borusu gibi eski tarzda olmalarına karşılık, bu ikisi çok daha modern görünüşte, daha bir biçimli, daha bir güzeldiler. İkisi de savaş nedeniyle, kurşuni renge boyanmışlardı. İkisinin de altlarının düz olduğu, bu ne-

denle de Karadeniz'de, hele hele şiddetli fırtınalarda ceviz kabuğu gibi sallandıkları söylenirdi. Bir gün coğrafya öğretmenimiz Cihat Bey'e (Arçıl), merak bu ya, "Hocam, mademki mürettebatın dışarı çıkmasına izin verilmiyor, için-

denle de Karadeniz'de, hele hele şiddetli fırtınalarda ceviz kabuğu gibi sallandıkları söylenirdi. Bir gün coğrafya öğretmenimiz Cihat Bey'e (Arçıl), merak bu ya, "Hocam, mademki mürettebatın dışarı çıkmasına izin verilmiyor, için-

Özlemin Tadı Başkadır

Eser Tutel

deki adamlar ne yiyip ne içiyorlar?” diye sormuştuk.

“Merak etmeyin, her gün bir kayıkla mürettebata yeterince yiyecek gönderiliyor!” diyerek bizleri rahatlatmıştı.

Baharla birlikte ders yılının da sonu gelmişti. Bir sabah uyanınca bir de baktık ki, bu iki gemi erkenden gitmişler, şamandıralar boş kalmış!

Yine Cihat Bey, “Çocuklar, Almanya dün gece teslim oldu. Savaş sona erince de gemiler erkenden memleketlerine gittiler!” diyerek bizlere barışın müjdesini vermişti.

Boğaz kıyısındaki güzel bir binada bir yıl boyunca eğitim görmek, kıyı boyunca uzanıp giden bahçesinde koşup oynamak, Boğaz’ın yazını kışını, gecesini gündüzünü bu saray yavrusunun çatısı altında geçirmek bu dünyada kaç çocuğa kismet olur ki! Bizler gibi bir avuç şanslı öğrenciye kismet olmuştu işte! Aradan bunca yıl geçmesine karşın, Boğaz kıyısında geçirdiğim o dokuz ayın asla unutamayacağım anıları hâlâ bugünkü gibi gözlerimin önündedir!

Yıllar sonra, nasıl bir düşüncenin ürünü ise, Ortaköy kıyısında ki bu güzelim okulları boşaltıp binalarını turistik otel haline getirmek istediler. Şükür ki, getirmediler. Getiremediler. “Fer’iye Sarayları” denen bu sultan sarayları günümüzde yine okul olarak Türk eğitimine hizmet veriyor. Bizim okulun yerinde Galatasaray Üniversitesi var. Kabataş Lisesi de yine kendi yerinde... Yüksek Denizcilik Okulu da yarının kaptan-

larını yetiştiren Ziya Kalkavan Anadolu Lisesi...

Bizlerin haftanın altı günü boyunca, özellikle de gündüzleri en çok ilgimizi çeken şeylerin başında Şirket-i Hayriye’nin alçak burunlu, iki yanı tenteli, açık güverteli, sarıya boyalı kocaman bacalı o güzelim vapurları gelirdi. Şirket-i Hayriye, Sultan Mecit zamanında, Boğaz köyleri arasında yolcu taşımak üzere kurulmuş bir vapurculuk kumpanyasıydı. Ve de Osmanlı’nın ilk anonim şirketi idi.

Aramızda, okula başladığımızın henüz onbeşinci gününde bile bu vapurları daha uzaktan görür görmez tanımaya başlayanlar olmuştu. Halâs’ı, Altınkum’u, Dinişin’i, Sarıyer’i daha Ortaköy Camii’nin arkasından burnunu çıkartır çıkartmaz tanıyıveriyorduk.

Birbirinin eşi olan Boğaziçi Sarayburnu, ya da Güzelhisar-Kalender ikizlerini elbette ki iyice yaklaşımdan birbirinden ayırt edemiyorduk. Ama olsun! Hiç olmazsa ikisinden biri olduğunu anlıyorduk ya, bu bile bize yetiyordu. Aramızda “Şu vapur!”, “Hayır, o değil, bu vapur!” diye iddialara girenler oluyor, inatlaşmalar başlıyor; böylece haftalar, aylar birbirini kovalıyordu.

Ikinci Dünya Savaşı hâlâ sürüp gitmekteydi. Evdekilerin dediklerine göre, savaşın sonu gelmişti artık. Yine de kentte karartma uygulanıyor, başta ekmek, şeker, amerikan bezi, kok kömürü falan pek çok temel gereksinim maddesi, hep karneyle veriliyordu. Savaş nedeniyle Boğaz’da bugünkü gibi turistik gemi

64 baca numaralı Küçüksu bir bahar günü Boğaz sularında...

trafiği yoktu. Buna karşılık, önümüzden sık sık savaş gemileri, avcı botları, hatta denizaltılar bile geçmekteydi! Seyrek olarak da Karadeniz’e çıkan, ya da Karadeniz’den gelip Marmara üzerinden Ege’ye açılacak olan yorgun şilepler...

O tarihlerde Boğaziçi’nde Şirket-i Hayriye’nin yolcu vapurları çalışmaktaydı. Çeyrek saate, yirmi dakikaya kalmaz, muhakkak bir, ya da iki Boğaz vapuru birden önümüzden geçerci. Öğle üzerleri, tâ aşağılardan, Üsküdar iskelesinden kalkan Şirket’in Süreyya gibi, Kocataş gibi küçük bir vapur burnunu Ortaköy iskelesine doğru çevirip yolu da yarladı mı, çok iyi öğrenmiştik ki, birazdan zil çalacak, yemekhaneye koşacağız! Ya da Boğaz’dan gelip Ortaköy’e yanan, sonra da Beşiktaş üzerinden Köprü’ye incek olan Rağbet gibi, Kamer gibi büyük vapurlar düdüğünü öttürünce akşam teneffüsü sona erecek, etüde girilecek! Kendimizi ders saatle-

rinden çok, sanki Boğaz vapurlarının tarifesine uyarlamıştık!

Aramızda bıkmadan, usanmadan hep numara sormaca oynardık. Ne numarası mı? Hangi vapurun baca numarasının kaç olduğunu sorma oyunu! Şirket vapurlarının adları, her gemi gibi sağlı - sollu olarak burnunda, bir de kış tarafında yazardı. Ayrıca sarıya boyalı bacasında da, yine sağında ve solunda filo numarası yazılı olurdu. Arkadaşlardan biri, durup dururken birden yanındakine soruverirdi:

“Üsküdar?”

Yanıt hazırdı:

“72!”

“Tarzinevin?”

“47”

“Peki, İnşirah?”

“54!”

“Değil işte: 53!”

“Hayır, 54!”

Bu 53’ler, 54’ler derken, bir

inatlaşmadır başlardı. Bahçedeyken de, etütteyken de, hatta sırasında dersteyken de! Demek istediğim, okuldaki ilk haftamızdan başlayarak Şirket vapurlarının günlük yaşamımızda büyük bir yeri olmuştu. Bu her biri birer dünya güzeli olan vapurları böyle tanıdık, böyle sevdik.

Aylardan 1945 yılının Ocak ayı olsa gerek, bir sabah bir de baktık ki, vapurlardan birinin bacasındaki numaralar kalkmış, yerine genişçe bir beyaz kuşak çekilmiş, orta yerine de Denizyolları'nın ay-yıldızlı, iç içe geçmiş çift çapalı forsu kondurulmuş! Ve de, bu numaralar büyükçe bir levhanın üstüne kırmızıyla yazılıp kaptan köşkünün iki yanına yerleştirilmiş!

O cumartesi eve çıktığım zaman babama nedenini sordüğümde, şöyle demişti:

“Şirket-i Hayriye'yi Denizyolları'na devrettiler, onun için!” Sonra da şöyle eklemişti: “İnşallah gelen gideni aratmaz...”

Ama sonradan her fırsatta dediğine göre aratmıştı, hem de çok aratmıştı.

Sonradan araştırdım, meğer 1945 yılının Ocak ayı içinde, Şirket-i Hayriye, uzun pazarlıklardan sonra bütün taşınır taşınmaz mal varlığı ve de tüm vapurlarına karşılık 2.550 000 liraya devlet tarafından satın alınmış. Elektrik Şirketi, Havagazı Şirketi, Şark Şimendifer Şirketi, Haliç Şirketi, Terkos Şirketi gibi pek çok yabancı kuruluşlar cumhuriyetin ilanından hemen sonra bir program uyarınca birer ikişer devlet-

leştirilmeye başlanmış. Bu arada, Şirket-i Hayriye en sona bırakılmış. Böylece son olarak da Şirket-i Hayriye'nin devletçe satın alınmasıyla yurttan devletleştirilmemiş bir kuruluş kalmamış. Doksan yıldan fazla bir zamandan buyana İstanbul halkına hizmet eden koskoca Şirket, o zamanın parasıyla, yanlış okumadınız, iki milyon beş yüz elli bin liraya devletçe satın alınmış! Varın, Türk parasının, savaş yıllarında bile değerinin ne denli yüksek olduğunu siz hesap edin!

Tüm gemilerin bacalarındaki numaraların silinip yerine Denizyolları'nın ay-yıldızlı ve çift çapalı forsunun yerleştirilmesi ne kadar sürdü, bilemeyeceğim. Ama aynı vapurlar, yine aynı kaptanlarıyla, yine eskiden olduğu gibi belirli saatlerde, belirli iskeleler arasında çalışmaya devam ettiler. Ama eski Boğaz köylerinin sakinleri, Şirket-i Hayriye'yi çok, hem de çok aradılar. O güzel vapurlarını da, usta kaptanlarını da...

Bir başka albenisi vardı bu Şirket vapurlarının... Kimi vapur okulumuzun çok açığından, kimi de hayli yakınımızdan geçer giderdi. Açıkta süzülerek gidenlere, bahçedeysek el sallamayı unutmazdık. Ama okulun rıhtımına iyice yakın geçiyorsa, başlardık hemen hep bir ağızdan bağırırmaya:

“Kaptan düdüük! Kaptan düdüük!” diye...

Çoğu kaptan sevecenlikle uzanıp tepesindeki düdüük telini çeker, çekmesiyle de bacanın yanındaki istim borusundan fış-

kıran bembeyaz bir istimle karışık keskin bir düdükle candan selamlardı bizleri... Ne çok sevinirdik, kaptan selamımıza düdükle yanıt verdi diye!

“**Ç**ok yaşa kaptan, sen çok yaşa!” diye uğurlardık gemisini de, kendisini de... O düdüük sesi Boğaz'ın karşı tepelelerinde birkaç kez perde perde yankılanır sonra kaybolurdu. Beş kez... Belki de altı, yedi kez...

Ama kimi kaptan, hele bir de ters günündeyse, aksileşir, düdüük çalmadan yoluna devam edip gidecek olurdu. İşte o zaman kızar, yine hep bir ağızdan, ama bu sefer biraz değişik bir biçimde bağırırdık kaptana...

“Düdüük Kaptan! Düdüük Kaptan!” diye...

Aradan yıllar geçti. Günümüze ne o eski kaptanlar kaldı, ne de güzeller güzeli vapurlar... Şihap'lar... Göksu'lar... Tarab-yalar... Küçüksu'lar...

Hepsi de zaman içinde günü gelince birer ikişer kadrodan çı-

kartıldılar. Yerlerine yenileri yapıp konular.

Derken 80'lerin sonunda İstanbul Deniz Otobüsleri şirketi kuruldu. Kurulmasıyla İstanbul sularını o güne dek görmediğimiz tipte, çift gövdeli, baştan sona kapalı, bacasız, direksiz, biraz da ruhsuz, sevimsiz “deniz otobüsleri” dedikleri hızlı tekneler doldurdu.

Bunlar, çirkindiler, mirkindiler ama haklarını yemeyelim, ekspres dediğimiz en hızlı gemilerden bile kat kat hızlıydılar! Çılgın bir hızla yol alıyorlar, uzakları yakın ediyorlardı.

Günümüzde deniz otobüslerinin sayısı yirmileri çoktan geçti, otuzları buldu. Hatta belki de aştı bile... Bunların kimi sırf yolcu taşıyor, kimi araç... Ama az çok farkla birbirinin eşi hepsi...

Hani ner'deyse uzaktan görünmeleriyle önünüzden hışımla geçip kaybolmaları bir oluyor!

Sıkıysa, bağırın bakalım, “Kaptan düdüük!” diye de, acaba bunlara duyurabilecek misiniz sesinizi!•

EserTutel@butundunya.com.tr

Eve gelen eşini kapıda karşılayan kadın heyecanla bugün onun için yaptıklarını anlatmaya başladı:

“Şekerim, balini biç beğenmiyorum” dedi. “Sağlığın beni çok üzüyor. Çok yorgunsun. Baktım, sen kendini biç düşünüyorsun. Bu işe ben el koydum. Salonda bir bey seni bekliyor.”

Adam eşinin söylediklerine çok sevindi ve eşinin kendisi için ne yaptığını öğrenmek istedi:

“Hayatım, çok incesin” dedi. “Yoksa benim için bir doktor mu çağırdın?”

Kadın aynı heyecanla yanıt verdi:

“Yok canım, bayır” dedi. “Yaşam sigortası yapması için bir sigorta elemanı çağırdım.”•

İki inek, dünyanın değişik
ülkelerinde değişik biçimde
değerlendirilirler. Aşağıda
iki ineğin dünyanın çeşitli
ülkelerinde başlarına neler
gelebileceğini okuyacaksınız.

İki İneğin Başına Nerede Ne Gelir?

•Derleyen: Şebnem Şen - *Bütün Dünya*•

Amerika'da: Birini satar, öbürünü iki kat süt üretmesi için zorlarsınız. O inek de ölünce, bu işi Çin'de yapmaya başlarsınız.

Fransa'da: "Neden üç ineğiniz yok?" diye greve girer, protesto gösterileri düzenlersiniz.

İtalya'da: Ama nerede olduklarını bilmiyorsunuzdur. Yemek molası verir, spaghetti yer, şarap içersiniz.

Almanya'da: Gen mühendisleriniz onların 100 yıl yaşamasını, yılda bir kez yemek yemelerini sağlar. Ama hep iki inekte kalırsınız.

İngiltere'de: İkisi de "Deli Dana" olur. Kraliçeyi kutsar, hükümeti suçlarsınız.

Avusturya'da: İneklerden şnitzel, süttten bira yapmayı düşünürsünüz. Kızlara çıkar müzik dinlersiniz.

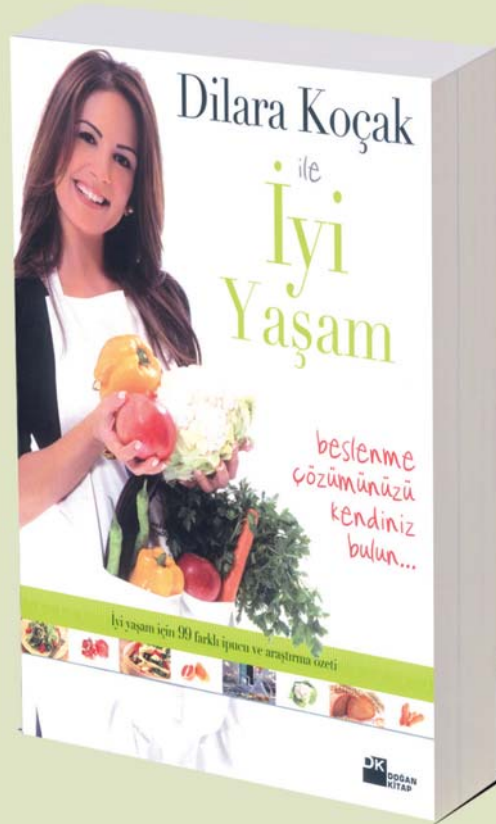
Rusya'da: Bir sayarsınız ki beş ineğiniz var. Bir daha sayarsınız kırkiki ineğiniz var. Bir daha sayarsınız oniki ineğiniz var. Votka içmeye devam edersiniz.

Japonya'da: Onların onda biri boyutta olmasını ve 100 kat daha fazla süt vermesini sağlarsınız. Fazla yeriniz olmadığı için onları Çin'e gönderir, üretimi orada sürdürürsünüz.

Çin'de: Bu iki ineği üçyüz kişi sağmaya çalışır. Bunu haber yapan muhabiri tutuklatırsınız.

Hindistan'da: Onlara taparsınız.

Türkiye'de: Sütünden yararlanmak aklınıza gelmez. Yabancılar üç inek olarak satarsınız. Sonra devlete başvurur "Hiç ineğim yok" diyerek inek yardımı istersiniz. İsteğiniz reddedilince de televizyon kamerası önünde "Devlet nerede?" diye şikayetçi olursunuz. •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yeni yılın ilk güneşi, ülkemizin tümüne doğan umut ışıkları olmalıdır. Spor olgusu, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğunu unutmamalıyız. İnsanımızın duygusallığı, sevinç gözyaşlarımızı ülke yaşamımızın mutluluğu simgeleyen oluşumlarına odakladığı o günler kuşku yok ki, Türkiye'min en güzel günleri olacaktır. Bu ülkeyi sevmek, bu ülkenin tüm sporcularını, ulusal ve kulüp takımlarını, özcesi tümünü sevmek anlamındadır. Sevmek, ülkesi adına sorumlulukları da taşımak demektir.

Siyah ve Beyaz

Tanımı bir yıl... Açılımı 365 gün... Ara toplamı 52 hafta... Takvime uyarlanışı 12 ay... Ve de su gibi akıp giden günler, saatler, dakikalar, saniyeler... “Ömür” dediğimiz törpünün yaşamımızdan ayırdına verdirmeden aldıkları... Dönüşü olmayan bir yolculuğun, giderek tükenen gözle görülen ancak elimizle tutamadığımız gerçekleri... Koca bir yıl biçiminde tanımladığımız devasa bir oluşumun, 31 Aralık'ta gerçekleştirdiğimiz gece yarısı baskınıyla tükenişi... Sevinç ve hüzünden oluşan koalisyon ortaklığındaki iç çekişmeler... “Geldi ve gitti” diyenler arasında yaşanan yorum farklılıkları...

Hoşgeldin yeni yıl... 2007'den sekizine doğru geçişin umut sayfalarına göndereceklerimizin gizemi ve yaşamadan, yaşayabilmenin

olanaksız olabileceğini bildirir Tanrı yasası bilinciyle; bir kez daha hoşgeldin... Ve Türk sporu adına irdelenmesi gerekli eski yıldan sararan takvim yaprakları... Birey sporların yakalandığı amansız hastalık, dopingi bir kez daha bu sütunlarda yazmanın verdiği acı... Bir sporcumuzun, “Bana kompo yaptılar” biçimindeki tepkisinin ne yazık ki, uluslararası doping kuruluşlarınca inandırıcı bir açıklama olmadığı, “Sen bunu daha önce de yaptın” biçimindeki yanıtından çıkarabildiklerimizin hüznü boyutları... Sporda olması gerekli bilimselliğin göz ardı edilmesine yönelik tipik, ilginç ve komik direniş sergilemeleri... Avrupa şampiyonu, dünya ikincisi unvanlı harika bir bayan atletimizin yok oluşuna tanıklık etmenin burukluğu... Ve siyah tonların uluslararası yarışmalardaki başarısızlık ve do-

Sporun Dünyası

Metin Gören

ping illetiyle kucaklaşarak bir yorgan gibi üstümüze örtülüşünün aralığında başarıyı çağıran beyaz dünyaya bakış becerimiz...

2007'nin tükenimine 40 gün kala ulusal futbol takımımızın son virajları başarıyla dönüşü ve yakaladığı Avrupa Futbol Şampiyonası finallerine katılabilmesi, çarpık spor olgumuzun ak günleri çağrıştıran dünyası olabilir mi?..

Aslında, tartışmamız bu yönden olmalıdır. Dünya sporunun el ve yer değiştirme oluşumları, sporumuzu etkisi altına alabileceği bilincini de ortaya koymaktadır. Bu bilincin, futbol takımımızın uluslararası bir organizasyonda boy göstermesiyle sınırlı bırakılması ise yanlıştır. Norveç Ulusal Takımını Oslo kentinde yenmemiz, biliyoruz ki, tükenmiş umutlarımızı yeniden yeşertti. Bosna Hersek karşısında aldığımız galibiyet ise 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası finallerine katılabilmemizi sağladı. Ev sahipleri İsviçre ile Avusturya Ulusal Takımlarının katılımıyla, 16 güçlü ulusal takımlarla savaşım vereceğiz. Aslında, sporumuz hangi branşta olursa olsun, bu denli yüksek düzeydeki kulvarlarda yarışma yapmalıdır. Avrupa Şampiyonası finallerinde göreceğimiz futbol takımımızın bu başarısını olağanüstü boyutlarda sunum ve eğlence kervanlarına uyum sağlamak yerine, takımımızın buralarda sürekli olabilesini sağlayacak beyin formülleri üretmeliyiz. Duygusallığın gözyaşını çağrıştıran oluşumu, ulusal takımlarımızın ve her branşta ülkemizi temsil eden

sporcularımızın sınırsızlığa giden başarısıyla orantılandığında, göndere çekilen bayrak sayımız artacak, ulusal marşımız ezberlenen yiğitlik, özgürlük ve başarı melodisi olarak söylenecektir.

Yeni yılın ilk güneşi, ülkemin tümüne doğan umut ışıkları olmalıdır. Spor olgusu, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğunu unutmamalıyız. İnsanımızın duygusallığı, sevinç gözyaşlarımızı ülke yaşamımızın mutluluğu simgeleyen oluşumlarına odakladığı o günler kuşku yok ki, Türkiye'min en güzel günleri olacaktır. Bu ülkeyi sevmek, bu ülkenin tüm sporcularını, ulusal ve kulüp takımlarını, özcesi tümünü sevmek anlamındadır. Sevmek, ülkesi adına sorumlulukları da taşımak demektir.

Sporcuysan, öğretici, yönetici hangi konumda olursan ol sorumluluğun A Planı, ülken adına üstlendiklerini sonuna dek ve başarı için kullanman olmalıdır. 2007'nin siyah beyaz takvim yapraklarından dökülenlerden, umutsuzluğu içeren sözcükler oluşturarak tümceler yapabilme uğraşında olmamalıyız. Ve bunu yeni yılın umut dolu gelecek günlerine, peşin hükümlü ve karamsar oluşumlu tohumlar biçiminde ekmemeliyiz. Bırakın, geçmiş oralar da kalsın. Hoşgeldin yeni yıl... Ve hoşgeldin yeni umutlar... Gelişin ülkeme, ülke insanının tümüne, sporumuzun tüm branşlarıyla sporcularımıza aydınlık, kararlılık ve başarı getirsin. •

MetinGoren@butundunya.com.tr

Balıkçı Salih Dayı denizden dönmemişti. Durumu gerekli yerlere duyurdular. Bir sabil güvenlik teknesi denize açıldı aramaya çıktı. Görevliler, gecenin karanlığı çökmeden tekneyi buldular, kıyıya getirdiler. Ya Salih Dayı? Ondan haber yoktu. Birkaç gün sonra buldular Salih Dayı'yı denizde... Cenazesini gözyaşları içinde kaldırdı mahalleli...

Onu Anılarıyla Yaşatıyorlar

Nargilesinin tütününü beğenmedi Salih Dayı... Kahveciyi çağırdı değiştirmesini istedi. Mahalleliler "Salih Dayı" derlerdi balıkçı Salih'e... Yıllar önce eşini kaybetmiş, denize adamıştı kendini bu yaşlı adam... Tüm uğraşısı balık tutmaktı. Küçük balıkçı teknesiyle her sabah, gün doğmadan denize açılır, balıklarını öğleden önce yetiştirirdi balıkhaneye... Onun nerede avlandığını pek bilen yoktu. Mahallede herkes ona "Salih Dayı" derdi; ama neden "Dayı" dediğini hiç kimse bilmezdi. Kıyıda bir balıkçı barakası vardı, geceleri orada yatarı Salih Dayı... Akşamları kapanmaya yakın bir saatte çıkardı kahveden ve doğruca, tenekeden yapılmış o balıkçı barakasına gider, erkenden yatar uyurdu. Kimse onun nereden geldiğini bilmezdi. Akrabası ya da yakından tanıdığı pek bir kimsesi de yoktu. Akşamları kulübesine erken çekilip sabah da gün doğmadan balığa çıktığından, mahalleli onun gece

erken yattığını kabul ederdi. Birkaç boş kasa dururdu sabahları barakanın önünde... Onları doldurmak için açılırdı denize... Balıklar kıyıya döndüğünde her birini türlerine ve boylarına göre tek tek ayırır, ayrı ayrı kasalara dizerdi. Bir de çarşı-pazar arabası vardı Salih Dayı'nın... Bu iki te-

kerlekli "çek-çek" in torbasını çıkarmış, sebze meyve taşınan bu aracı, balık kasalarını taşıma aracına döndürmüştü. Kasaları aracına yerleştirdikten sonra onları kesinlikle iplerle sarar, birbirlerine bağlar ve böylece yolda kaydırıp düşürmeden balıkhaneye de-ğin getirirdi. Balıkhanede, onun balıklarını bekleyen özel müşterileri vardı. Bu nedenle

barakasından balık satmazdı. Kapısının önünde bekleyen birkaç kedi de, onun her seferinden paylarına düşecek kısımetlerini almadan oradan uzaklaşmazdı. Cinsini pek bilemediğimiz bir de köpeği vardı Salih Dayı'nın... Kulakları ve burnu siyah, orta boylu bir köpekti. Sürekli olarak kapı-

**Hem Nalına
Hem Mihnına**

**Metin
Atamer**

nın önünde yatar, kimseyi barakaya yaklaştırmazdı.

Salih Dayı o akşam da nargilesini bitirdikten sonra gitmek üzere ayağa kalktı ama... Biraz başı döndü bu kez... Önce ağır ağır kapıya yöneldi, sonra vazgeçti, yerine oturdu. Birkaç dakika dinlendi; yeniden ayağa kalktı ve kapıdan çıktı, barakasının yolunu tuttu. Ertesi gün hava yumuşak, deniz sakin. Herkes işine gidiyor, sonbaharın yerlere saçtığı yapraklara kimse aldırımıyordu. Kahveci sandalyeleri yerleştiriyor, nargileleri raflara diziyordu. Yolun her iki tarafında dükkanlar vardı. Her dükkanın çalışanları, dükkanlarının önlerini süpürüyor, kimileri kaldırımdan taşıyor, sokakları bile temizliyordu. Kahvecinin gözü ilerideki balıkçı kulübesine takıldı. Kayık yerinde yoktu. “Salih Dayı balığa çıkmış” diye düşündü. Kahvenin sabah temizliğini yaptıktan sonra çay demleme işine başladı. Biraz sonra gedikli müşterileri, ellerinde gazeteleriyle birer ikişer gelmeye başladılar. Her gedikli müşterinin kendi masası vardı kahvede... Nargile tiryakileri de nargileleri paylaşmışlardı. Kimse başkasının nargilesini istemez, her tiryakiye her zaman, sürekli kullandığı aynı nargile getirilirdi. O gün öğle olmuştu; ama Salih Dayı’nın nargilesi hâlâ rafta duruyordu. Masası da boştu Salih Dayı’nın... Kahvecinin gözü dışarıdaki havaya takıldı. Sabah hava iyiydi; ama şimdi gökyüzünü kara bulutlar kaplamıştı. “Hayırdır inşallah” dedi,

mırıldanırca bir ses tonuyla... Kapıya çıktı, gözlerini kısarak kuşukulu bakışlarla denizin uzaklarını taradı. Salih Dayı’nın teknesi görünürlerde yoktu. Telaşı daha da arttı. Akşamüstü iyice telaşlanarak mahalleliyle birlikte karakolun yolunu tuttu. Balıkçı Salih Dayı denizden dönmemişti. Durumu gerekli yerlere duyurdular. Bir sahil güvenlik teknesi denize açıldı aramaya çıktı. Görevliler, gecenin karanlığı çokmeden tekneyi buldular, kıyıya getirdiler. Ya Salih Dayı? Ondan haber yoktu. Birkaç gün sonra buldular Salih Dayı’yı denizde... Cenazesini gözyaşları içinde kaldırdı mahalleli... Cenazeden sonra da, muhtar ve başkomiserle birlikte Salih Dayı’nın barakasına gittiler. Kediler yoktu barakanın çevresinde; fakat karakulaklı köpek kapının önündeki nöbet yerinde, onu bekliyordu hâlâ...

Kapıyı açtılar, bir bavul dolusu giyim eşyası, birkaç çizme, bir yatak ve duvarlar dolusu kitap buldular içeride... Onun giyim eşyasını geçimi kıt mahallelilere dağıttılar, tüm kitaplarını da kahveye taşıdılar. Kahvede bir köşeyi Salih Dayı’ya ayırdılar. O köşeye raflar yaptılar, rafları Salih Dayı’nın kitaplarıyla donattılar. Bir de cam kapaklı bir dolap yaptılar, içine de Salih Dayı’nın nargilesini koydular. Salih Dayı şimdi kahvenin o köşesinde, yine mahallelileriyle birlikte sürdürüyor yaşamını...•

MetinAtamer@butundunya.com.tr

Anneme saksıyı uzatırken, bana, “İşte bu Benjamin, dedi. Üç yıldır benim arkadaşım, bundan sonra Cem’in arkadaşı olacak.” Güldüm. Saksı kocamandı. Boyu benim yarım denliydi. Küçük, parlak yemyeşil yaprakları vardı. Saksının içinde küçüktü; ama onurlu bir duruşu vardı. İyi de şimdiye dek hiç süs bitkisinden arkadaşım olmamıştı.

Benjamin

Benjamin üç yaşındaymış ve benim arkadaşım olacaktı. Bu arkadaşına Tutku Teyze getirdi. Tutku Teyze mi, karşı komşumuz canım... Karşılıklı iki dairede oturuyoruz. Tutku Teyze’ler kiracı olarak oturuyorlardı. Onların çocukları yoktu. Onun için Tutku Teyze’yle annem görüşürlerdi. Ben gitmezdim evlerine... Orada oturup kiminle konuşacağım ki? Annem Tutku Teyze’lerin başka ile atandıklarına çok üzüldü. “Hemen karşımızda ne iyi komşulardı” dedi. “Bakalım şimdi o daireyi kim kiralar?”

“Yeni gelenlerin çocukları olsun anneciğim” dedim.

“Ay, kaç tane arkadaşın var, sana yetmiyor mu Cem?” dedi.

“Ama anneciğim arkadaşının karşı dairede olması başka...”

Kapının zili çaldı, Tutku Teyze’ydi. Sabah erkenden gidecek-

lermiş. Sonra birileri gelip eşyalarını onlara götürüceklermiş. Bize, “Hoşça kalın” demeye gelmiş. Ama bana bir anı bırakacaktı. Çünkü ben kaç kez Tutku Teyze için bakkala gitmiş şunu bunu almışım. Bir kezinde de anahtarı içeride unuttuğunda, ta bizim okulun oradaki mühendislik bürosuna giderek Cüneyt Amca’dan anahtarı alıp gelmişim. Onun için Tutku Teyze bana bir anı verecektmiş. Ve bu anı benim arkadaşım olacaktı. Heyecanlandım. Tutku Teyze dairelerine girdi, biraz sonra kucakında kocaman bir saksıyla çıktı. Anneme saksıyı uzatırken, bana, “İşte

bu Benjamin, dedi. Üç yıldır benim arkadaşım, bundan sonra Cem’in arkadaşı olacak.”

Güldüm. Saksı kocamandı. Boyu benim yarım denliydi. Küçük, parlak yemyeşil yaprakları vardı. Saksının içinde küçüktü;

Yazar Dede ve Torunları

Muzaffer İzgü

ama onurlu bir duruşu vardı. İyi de şimdiye dek hiç süs bitkisinden arkadaşım olmamıştı. Tutku Teyze bizim dairede bitkiyi koyacağı yeri arıyordu. Bakınıyor, gözlerini gezdiriyor, “Şurası, şurası, yok yok burası burası” diyordu. “Ay Benjamin’ciğim ışığı sever... Ay ay, sokağa bakmayı da sever... Benjamin insanları dinlemeye de bayılır...”

Gülüyordum. Sonunda Tutku Teyze bir yer buldu. Koştu gitti dairelerine, Benjami’nin üç ayaklı sandalyesini de getirdi. Saksıyı üzerine oturttu. “Ay bu koltuğuna bayılır” dedi. Şöyle bir Benjami’nin yöresinde döndü, kararını verdi Tutku Teyze... “Evet evet, Benjamin yerini sevdi” dedi Elimden tuttu, beni saksının yanına götürdü. “Haydi bakalım tanışın Cem” dedi.

Ah ne yapsam, elimi mi uzatsam, adımı mı söylesem? O, çoktan dal kollarını uzatmış bana... Ağzımdan dökülüyordu:

“Benim adım Cem...”

“Ben de Benjamin...” Tutku Teyze konuştu. Sağ elimi tuttu, saksıya uzattı. “Haydi, okşa yapraklarını” dedi. Sanki Tutku Teyze’yle bir oyun oynuyorduk. “Bu kendi dilinden konuşur Cem... Sen de zamanla anlar ve öğrenirsin. Bak, şimdi bana mutlu olduğunu fısıldadı. Ne diyor biliyor musun, ‘Lütfen Cem benimle her zaman konuşsun’ diyor.”

Tutku Teyze anneme sarıldı. Sonra bana sarıldı, yanaklarımdan öptü. “Benjaminle her zaman konuş, olmaz mı Cem?” dedi. Başımı salladım. Bir yerde okumuştum. Süs bitkileri, insanlar kendileriyle konuşurlarsa daha çabuk gelişiyor, daha sağlıklı oluyorlarmış. Benja-

min sağlıklıydı. Pırıl pırıl yüzlerce yeşil gözler-

le bana bakıyordu. Tekrar elimi uzattım, yapraklarını okşadım. Sanki bana sormuş gibi, birden, “Ben beşinci sınıftayım” dedim. Sonra gülmeye başladım. “Oh” dedi annem şimdiden konuşmaya başladın bile...” Bir anda öyle çok sevdim ki Benjami’ni... “Bak, şimdi sana bugün okulda öğrendiğim şarkıyı söylüyorum...”

Şarkıyı söylemeye başladım. Ablam, annem gülüyorlardı. Ablam, “Ah bir kardeşim olsa” diyordun Cem, al sana Benjamin kardeş” dedi. Ders çalıştığım küçük masamı Benjami’nin yanına çektim. Ödevimi onun yanında yapacağım. Belli olmaz, bilmediğim bir soruyu ona sorabilirim de... “Söyle bakalım Benjamin, havuç, yumru kök müdür, yoksa kazık kök müdür?” Ay ay, gülüyor Benjamin... Hem gülüyor, bir yandan da bana söz yetiştiriyor, “Ben salt kendi kökümü bilirim Cem” diyor. Dersim çok olduğu günler Benjami’nin yanında ofluyor, pofluyordum. Annem, çok sevdiğim bir yemeği yaptığında sevincimi onunla paylaşıyordum. Hele o gün okulda çok iyi notlar almışsam, daha kapıdan, “Benjamin” diye bağırarak giriyordum. “Türkçe’den beş aldım, ne haber, matematikten beş aldım, ne haber...” diyordum. Bazen kapıdan uçar gibi onun yanına gidiyor, o gün beden eğitimi dersinde uzun atlamada sınıf birincisi olduğumu söylüyordum. Ve onunla tokalaşıyordum. Nasıl mı, canım işte yapraklarını tutuyor, onu incitmeden sallıyordum.

“Eh, sen ne yaptın bakalım Benjamin arkadaşım? Aaaa, demek herkes gidip evde bir başına kalınca dans ettin öyle mi? Şarkılar da söyledin ha? Haydi, şimdi bana da bir şarkı söyle bakalım... ‘Söylemem mi’ diyorsun? Demek havasız kaldın, sıkıldın. Şimdi canım şimdi...”

Koşup penceleri açıyordum. Birden gülüveriyordu Benjamin’ciğim. Ve birlikte soluk alıyorduk... Hof puf... Hof puf... Hof puf... Annem ve ablam gülüyorlar. Hatta bazen ablam da bize katılıyor, o da kollarını iki yana kaldırıp indirerek, göğsünü şişirerek soluklar alıyor, bize katılıyordu.

Ve yılbaşı gecesi... Evet evet, evimizin biricigi oldu Benjamin. Yılbaşı gecesi için onu süsledik. Daha doğrusu ben süsledim. Küçük balonlar aldım, renk renk... Onları şişirirken sordu:

“O balonlar kime?”

“Sana Benjamin.”

“O ıııklı minik ampuller kime?”

“Sana Benjamin.”

“Uf uf, renk renk kurdeleler de almışsın...”

“Senin dallarına bağlayacağım Benjamin...”

“Ama niçin?”

“Bilmiyor musun, yarın yılbaşı... Yani 2007 yılı bitiyor, gece yirmidörtte 2008 yılı başlıyor...”

“Yaşasın, ben de bir yaş daha büyüyor, dört yaşına giriyorum. Tutku Teyze’m beni dört yıl önce almıştı.”

“Özlüyor musun Tutku Teyze’yi?”

“Evet. Ama seni de çok seviyorum. Benimle arkadaş oldun. Ko-

nuşuyorsun. Bana herşeyi anlatıyorsun. Biliyorum, beni seviyorsun, yani bitkileri seviyorsun...”

“Ay ben okşamaz mıyım Benjamin arkadaşımı...”

O yılbaşı gecesi Benjamin'i görecektiniz. Gelin gibi miydi, yoksa güveyi gibi miydi? Çok süslüydü. Balonları renk renk parlıyordu. Işıkları yanıp yanıp sönüyordu. Kurdeleleri, yeşil, kırmızı, mavi nehirler gibi akıp duruyordu. Ve biz, saat yirmi

dörtte Benjamin'in başında toplandık. Birbirimize sarıldık. Yeni yılımızı kutladık. Sonra el ele tutuştuk, halka olduk, Benjamin'in yöresinde şarkı söyleyip dönmeye başladık. Biraz sonra Benjamin de dallarını uzattı, ellerimizi tuttu, birlikte dönmeye başladık... Ve sonra, hep bir ağızdan bağırdık:

“Yeni yaşın ve yeni yılın kutlu olsun Benjamin!...”

Hepimizin, hepimizin...•

O bölgeyi hiç bilmeyen sürücü yolda rastladığı adamdan en yakın motelin yerini tarif etmesini istedi:

“Çok yorgunum” dedi. “Lütfen bana, en yakın motelin yerini tarif edebilir misiniz?”

Adam hemen yardımcı olmaya başladı:

“Tabii, memnuniyetle” dedi. “Karşıda çamlığın içinde bulunan okula değin gidin. Oradan sağa dönün ve bastaneyi gördüğünüz zaman yeniden sağa dönün. Ana yola çıkan meydana aştıktan sonra, soldaki yola sapın ve üç kilometre kadar gidin.”

Sürücü tüm bu yol tarifini dinledikten sonra adama teşekkür etti:

“Çok teşekkür ederim size” dedi. “Bu üç kilometreyi gidince bir motel bulacağım değil mi?”

Adam bayır anlamında kafasını sallamaya başladı:

“Hayır, bayır” dedi. “Oradan geriye döneceksiniz.”

Sürücü bu yanıtı çok şaşırdı ve nedenini öğrenmek istedi:

“Geriye mi döneceğim?” diye sordu. “Peki; ama neden?”

Adam bir yabancıya yardım etmenin verdiği büyük bir keyifle onun bu sorusunu da yanıtladı:

“Tabii ki, yolun geri kalan bölümünü tarif edebilmem için” dedi. “Hepsini birden tarif edersem, karıştırırsınız da...”•

İngiliz sinema oyuncusu Peter Ustinov, Londra'da bir okulun önünde bir aşağı bir yukarı gidip gelerek arkadaşını bekliyordu. Bunu gören bir bayan öğretmen ona yardımcı olmak istedi:

“Affedersiniz efendim” dedi. “Bir çocuk mu bekliyorsunuz?”

Peter Ustinov, bir yandan göbeğini okşadı bir yandan da gülmeye başladı:

“Hayır hanımefendi, yanıtlıyorsunuz” dedi. “Ben hep böyle kiloluycudum...”•

18'inci yüzyılın başlarında **Fransız bilimci Rene-Antonie Ferchault de Reaumur**, ormanda ağaçların arasında yürürken bir yabanarısı kovarı gördü. Yabanarılarda “evlerinde” olmadığından durdu, kovarı incelemeye başladı. Birden kovarın kağıttan yapılmış olduğunu gördü. Peki onlar paçavra kullanmadan kovarı nasıl yapabilmişlerdi? Yalnızca paçavra değil, kimyasallar, ateş ve karıştırma tanklarını da kullanmıyorlardı. Peki, arılar insanların bilmediği neyi biliyorlardı, o balde?

Kağıdın Öyküsü

Kleopatra, Konfüçyüs, Einstein, Edison, Ts'ai Lun... Tüm bu kişilerin içinde insanlık tarihinin gelişimine en büyük yararı olan kimdir desek, yanıtınız büyük bir olasılıkla Ts'ai Lun olmayacaktır.

O zaman sorumuza verdiğiniz yanıtınız da doğru olmayacaktır. Çünkü, adlarını saydığımız bu ünlü kişiler arasında insanlık tarihinin gelişimine en büyük yararı olan kişi, Ts'ai Lun'dur.

Ts'ai Lun günümüzden yaklaşık 2000 yıl önce Çin'de yaşayan bir memurdu ve İ.S. 105 yılında kağıdı, bugün kullandığımız özelliğiyle oluşturdu.

Dutağacı kabuğu, kenevir ve kumaş paçavralarını suyla karıştı-

arak ezdi, lapa durumuna getirdi, ezerek suyunu çıkardı ve bu ince tabakayı kuruması için güneşin altında ipe astı.

Kim, Neyi, Ne Zaman Nerede, Nasıl Buldu?

Serdar Kalkan

Aslında insanlar İ.Ö. 3500 yıllarında bile üzerine yazı yazabilecek çeşitli şeyler kullanıyorlardı. Fakat bugünkü özelliğiyle kağıt çok daha sonraki dönemde Çin'de oluşturuldu ve Çinliler'i dünyanın en gelişmiş kültürünün sahibi yaptı.

Şaşırtıcıdır ki, Orta Asya'ya 751, Bağdat'a ise 793 yılında ulaşan Ts'ai Lun'un kağıt yapma yöntemi, Avrupa'ya 1000 yılda bile gelememi. Avrupa'da ilk kağıt ancak 1151 yılında İspanya'da yapılabildi.

Özellikle matbaanın bulunması ile birlikte kağıda olan ge-

reksinin gittikçe büyüdü. Yeterli hammadde güçlükle bulunuyordu. Ayrıca kağıdın bu yöntemle üretimi çok zaman alıyordu ve dünyanın daha "hızlı" bir çözümü gereksinimi vardı.

Kesin tarih bilinmiyor; ama yaklaşık 18'inci yüzyılın başlarında Fransız bilimci Rene-Antonie Ferchault de Reaumur ormanda ağaçların arasında yürürken bir yabancıyı kovanı gördü. Yabancı arıları "evlerinde" olmadığından durdu, kovanı incelemeye başladı. Birden kovanın kağıttan yapılmış olduğunu gördü. Peki onlar paçavra kullanmadan kovanı nasıl yapabilmişlerdi? Yalnızca paçavra değil, kimyasallar, ateş ve karıştırma tanklarını da kullanıyorlardı. Peki, arılar insanların bilmediği neyi biliyorlardı, o halde?

Aslında herşey çok basitti. Kısa bir gözlem sonunda gördü ki, yabancıları ince dalları ya da çürümüş kütükleri kemirir gibi ağızlarına alıyorlar, bunları ağızlarında mide sıvıları ve salyalarıyla karıştırıyorlar, sonra da kovanla-

rını yapmada kullanıyorlardı.

Reaumur arıların sindirim sistemini de inceleyerek buluşunu 1719 yılında Fransız Kraliyet Akademisi'ne sundu.

İlk kağıt makinesi 1798 yılında yapıldı. Ancak bu geniş bir kayışın dönerek fıçıdaki lapayı aldığı ve ince kağıt biçimine getirdiği,

her dönüşte tek bir kağıt yapabilen basit bir

makineydi. Çok geçmeden, onbir yıl sonra 1809 yılında

John Dickinson, kağıt üretimini kolaylaştıran silindirik makineyi geliştirdi.

Günümüzde kağıt üretimi yüksek teknoloji ile

ve tam otomatik olarak yapılabilmektedir; ama işlemin temeli değişmemiştir.

Kağıtların arasındaki kalite farkını, kullanılan lifin türü, lapanın hazırlanışı, içine katılan malzemeler, kimyasal ya da mekanik yöntemler belirliyor. Her ne kadar liflerin elde edilmesinde ana kaynak olarak bugün de ağaçlar kullanılıyor olsa da, değişik özellikler taşıyan kağıtların yapılmasında son yıllarda sentetik liflerden de yararlanılıyor. •

Aralarında toplanmışlar basta olan arkadaşlarından söz ediyorlardı. İçlerinden biri, "Konsültasyon yapmak için üç doktor geldi. Bir odaya kapandılar ve aralarında uzun uzun konuştular" dedi. Durumu yeni öğrenen bir arkadaşları merakla sordu:

"Peki bir karara vardılar mı?"

Durumu anlatan arkadaşı, doktorların kararını açıkladı:

"Evet, vardılar" dedi. "Her biri 500 YTL isteyecek..." •

Kertenkelenin Ayakları

Yapışkan ayaklı kertenkele (*Gekko gecko*; *G. japonicus*; *G. smaragdinus*; *G. vittatus*) denmesinin nedeni, ayaklarının bastığı yere yapışmasıdır. Bilimsel adı "Gekko" da kabadayılar gibi "Gekko" diyerek çılgık atmasından ileri gelir.

Bu kertenkele, sıcak ülkelerde duvarların tavana yakın yerlerinde sinek ve benzerlerini avlayarak yaşamını sürdürür. Yere dik olan duvarlar hele tavanlar üzerinde avlanabilmek için

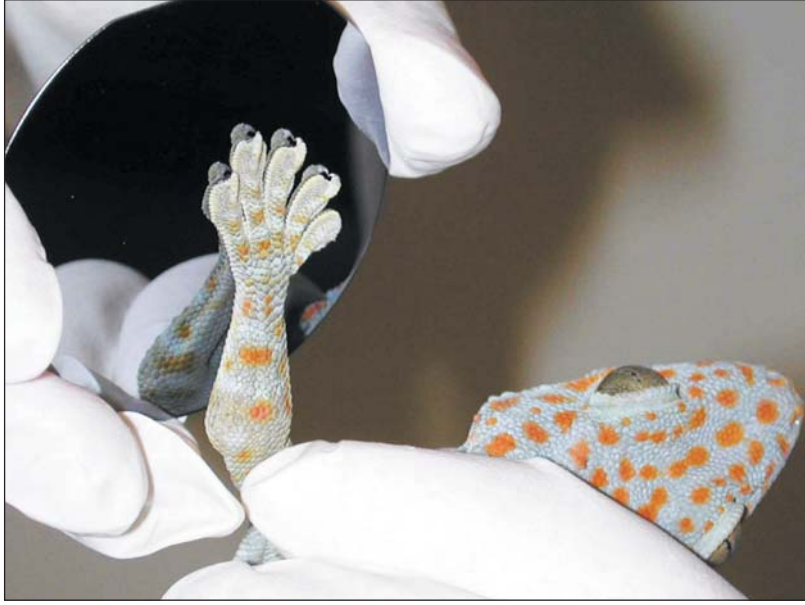
hayvan belli bir yerde düşmeyecek denli sağlam durmalıdır. Başka bir deyişle ya yerçekimini yenmeli ya da ayaklarıyla bastığı yere sıkı sıkı tutunabilmelidir. Yerçekimini yenmek için bir "karşı güç" yaratmalıdır. Fakat Gekko'nun yapısı böyle bir güç yaratmaya uygun değildir.

Hayvanlar Arasında

Erdoğan Sakman

Sorunun çözümü için tek yol, ayakların bastığı yerde çakılmış gibi durmasını sağlamaktır. Gekko var olan tırnakları yardımıyla duvarlara tutunmayı denemiş; fakat vücudu sinekler gibi

hafif olduğu için duvarlara tutunmayı başaramamıştır.

Ayaklarının tümünü dik ve kaygan yüzeylere yapıştırıramayan Gekko, problemi küçük parçalara ayırarak çözüme ulaşmayı denemiştir. Sanki zayıf moleküller arası güçlerin birbirlerini çekerek biraraya gelebileceklerini biliyormuş gibi avuç içlerinde ve tabanında boyu 200 nanometre olan kılçıklar geliştirmiştir.

Birbirlerine yeterince yaklaşan atom ya da moleküller yapıştıkları için Gekko hem ayaklarını bastığı yüzeylere adeta yapıştırır hem de kılçık atom ve molekülleriyle bastığı yerle arasında zayıf güçler oluşmasından dolayı istediği anda ayağını kaldırıp ilerleyebilir. Bu yöntemle hem beslenme hem de

kendini koruma amacını gerçekleştirebilir. Gekko'nun özellikle avuç içleriyle ayak tabanlarını iyi inceleyenler, bu kılçıklara benzetme yaparak yeni yapıştırıcılar üretebilirler. Böyle bir düzen yani iki yüzeyi karşı karşıya getirip yapıştırmak, güzelavratotunun tohumuna benzetme yapılarak sağlanmış ve adına "Japon fermuarı" denmiştir. Gekko'nun ayaklarındaki düzen de yüzeylerin yapıştırılması için kullanılacak yeni bir buluşun temeli olabilir.

Gekko, sıcak ülke insanları tarafından ne yadırganır ne de öldürülür. Her türlü ev böceği ve sinekleri yediği için yararlı sayılır. Fakat araştırmacılar, bu denli yararlı yetinmemeli, hem kılçıklarını hem de öteki yaşam düzenlerini inceleyerek insanlığın yaşamını kolaylaştıracak yeni buluşlar yapmalıdır. •

Bilginizi Denetleyin

•Hazırlayan: Diyar Mahmutoğlu - Bütün Dünya•

- 1** “Dede Korkut” adlı kitap Türkçe’nin aşağıdaki lehçelerinden hangisiyle yazılmıştır?
a) Çağatayca
b) Kıpçakça
c) Özbekçe
ç) Oğuzca
- 2** Divan edebiyatında “hiciv ustası” diye tanınan şair kimdir?
a) Nefi
b) Nedim
c) Nabi
ç) Necati
- 3** Divan şiirinde “Şairler Sultanı” diye anılan şair aşağıdakilerden hangisidir?
a) Fuzuli
b) Baki
c) Şeyh Galip
ç) Taşlıcalı Yahya
- 4** Mezarı Aşyan’da bulunan, “Kırık Saz”, “Haluk’un Defteri” gibi unutulmaz yapıtlar bırakan şair aşağıdakilerden hangisidir?
a) Mehmet Âkif Ersoy
b) Ziya Paşa
c) Namık Kemal
ç) Tevfik Fikret
- 5** “Şair Evlenmesi” adlı oyun hangi yazarımızındır?
a) Recaizade Mahmut Ekrem
b) Abdülhak Şinasi Hisar
c) Şinasi
ç) Ahmet Mithat Efendi
- 6** “Düşünüyorum öyleyse varım” sözü hangi düşünüründür?
a) Socrates
b) Aristoteles
c) Empedokles
ç) Descartes
- 7** Ütopyalar arasında “Güneş Ülkesi” tasarımı hangi düşünüründür?
a) Platon
b) Farabi
c) Campanella
ç) Thomas Moore
- 8** Kongo, 1960’ta bağımsızlığını kazanmadan önce hangi ülkenin sömürgesiydi?
a) Hollanda
b) Fransa
c) İngiltere
ç) Belçika
- 9** Latin Amerika’daki antik kent “Machu Picchu” 2007 yılın da yeniden seçilen “Dünyanın 7 Harikası” arasındaydı. Bu kent hangi uygarlıktan kalmadır?
a) Maya
b) İnka
c) Aztek
ç) Toltek
- 10** Akdeniz uygarlıklarının en büyüklerinden birini kuran Fenikeliler kendilerine hangi adı vermişlerdi?
a) Kenaniler
b) İsmaililer

Bilginizi Denetleyin

- c) İbraniler
ç) Yunaniler
- 11** Yasemin Dalkılıç, hangi dalda rekor kırmış bir sporcumuzdur?
a) Eskrim
b) Yüzme
c) Dalma
ç) Koşu
- 12** 1381 yılında kurulan, Sivas'ın başkent olduğu devletin adı nedir?
a) Gazneliler
b) Karakoyunlular
c) Akkoyunlular
ç) Kadı Burhaneddin Ahmet Devleti
- 13** "Uzun İnce Bir Yoldayım" türküsü aşağıdaki halk şairlerimizden hangisine aittir?
a) Âşık Ali İzzet
b) Âşık Sûzi
c) Âşık Kemter
ç) Âşık Veysel
- 14** Eski İran takviminde yeni yılın başlangıcı olan 21 Mart'ın adı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Nevruz
b) Yenigün
c) Nevbahar
ç) Yılbaşı
- 15** Asya'da Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasındaki bölgenin eski adı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Horasan
b) Maverâünnehir
c) Semerkand
ç) Buhara
- 16** Uskumru'nun kurutulmasından sonraki adı nedir?
a) Lakerda
b) Çiroz
ç) Tuzlama
ç) Kuruuskumru
- 17** Mudanya Ateşkes Anlaşması'nı Türkiye adına kim imzaladı?
a) Atatürk
b) İsmet Paşa
c) Rauf Bey
ç) Refet Paşa
- 18** Cemal Kamacı hangi dalda Avrupa şampiyonu olan ilk sporcumuzdu?
a) Yüzme
b) Güreş
c) Binicilik
ç) Boks
- 19** Osmanlı padişahlarından hangisinin lakabı "Sarı"ydı?
a) II. Mehmet
b) III. Ahmet I. Mahmut
c) II. Selim
- 20** Ölüdeniz hangi ilçemizedir?
a) Marmaris
b) Bodrum
c) Fethiye
ç) Köyceğiz

Yanıtlar 97'nci sayfamızdadır.

"Bu koca kentin kalabalığında yalnız olmak nasıl acı veriyor, nasıl daraltıyor insanı bir bilsen doktor bey oğlum" dedi.
"Kalabalığa bulaşamamak, onları görüp bilip kendi yalnızlığımı yaşamak, dağ başında yalnız yaşamaktan da zor. Kimimiz avunup unutup yalnızlığını; ama benim gibi sonradan yalnız kalanlar için çok zor."

Kalabalığa Bulaşamamak

•Dr. Mehmet Uhri - *Bütün Dünya*•

O sabah hastalarımızı gezerken pek alışkın olmadığımız bir durumla karşılaşmıştık. Uzun süredir hastanede yatmakta olan hastamızın tedavisi tamamlanmış, klinik şefimiz dosyasını inceledikten sonra "Geçmiş olsun" diyerek taburcu işlemlerinin yapılmasını istemişti. Ancak emekli hakim olduğunu sonradan öğrendiğimiz o güne dek sorun yaşamadığımız hastamız açık ve net bir ifadeyle henüz kendini yeterince iyi duyumsamadığını bu nedenle taburcu olmak istemediğini söyledi.

Başta klinik şefimiz olmak üzere hepimiz şaşırmıştık. Şefimiz hastalığın, hastanede yatmanın özgürlükleri kısıtladığını, bir tür hapis olduğunu belirterek taburcu işleminin özgürlüklerin geri kazanımı gibi düşünülmesi gerektiğini anlatmaya çalıştı. Hastalık ve hastane koşulları nedeniyle kısıtlanan gündelik yaşamına geri

dönüyor olmasına sevinmesi gerektiğini, ilaçlarını düzenli kullanmak koşuluyla artık hastanede kalmasına gerek olmadığını vurguladı. Ancak hastamız ısrarla kendini yeterince iyi duyumsamadığını, bir süre daha hastanede kalmak istediğini söylüyordu.

Şefimiz ısrar karşısında direnmektense "Ertesi gün tekrar değerlendirelim" diyerek bir gün daha yatış işleminin uzatılması söyleyip odadan çıktı.

Ertesi gün değişen bir şey yoktu. Hastamız henüz yeterince iyileşmediğini ileri sürerek taburcu olmayı reddediyordu. Üstelik oda arkadaşını da ayartmıştı. O da taburcu olmak istemiyordu.

Konuyu aktardığımız klinik şefi işin uzamasından sıkılmış halde hastamızın yanına gidip net bir ifadeyle "Sizi bugün taburcu ediyoruz. Tedavinizi bundan sonra evinizde de sürdürebilirsiniz" diyerek konuyu sonlandırmaya çalıştı. Hastamız hukuk-

çu olduğunu anımsatarak bu uygulamanın hasta haklarına aykırı olduğunu, kendi onayı olmadan taburcu edilmesi durumunda doğabilecek her türlü sağlık sorunundan hukuken sorumlu olacağını belirterek üstü kapalı biçimde hocamızı uyardı. Şaşırmıştık.

Meslektaşlarımızdan birinin yatak işgal etmesinin tıbbi gerekçesinin kalmadığını, yatış için bekleyen öteki hastalar için anlayış göstermesi gerektiğini söylemesi de işe yaramadı. Hastalarımız taburcu işlemini reddediyordu.

Klinik şefimiz konuyu hastane idaresine taşıyarak yardım istedi. İdare konuyu inceleyip hastanın kronik rahatsızlığı olduğunu ve şu an iyileşmiş olmakla birlikte ileride doğabilecek sağlık sorunlarından hukuken hastaneyi sorumlu tutabileceğini, konunun bir biçimde tatlıya bağlanması için bir süre daha yatış işlemine devam edilmesi önerisinde bulundu. İdarenin bu yanıtı klinik şefimizi çok öfkelenmişti.

Hastalarımızın yatış işlemini uzatırken ayrı odalara almaya çalıştık; ancak uygun oda bulamayınca daha kalabalık koşu aatarak bir tür cezalandırmayı denedik. Ancak kalabalık hasta koşuşuna alınmak hastalarımızı daha da memnun etmişti.

Ertesi akşam nöbetçiydim. Gecenin ilerleyen saatlerinde koşuşlarına girdiğimde dört hastamızın yataklardan birinde iskambil kağıtlarıyla oyun oynadığını öteki iki hastanın ise onları izlediğini gördüğümde “Yeter artık.

Burası hastane, lütfen yataklarınıza” diyerek olaya el koydum. İtiraz etmeden yataklarına geçtiler. Hastalarımızın dosyalarına göz atıp emekli hakim olan ve taburcu işlemini reddeden hastamızın dosyasını elime aldım.

“Gördüğüm kadarıyla tedaviniz tamamlanmış. Bundan sonra ilaçlarınızı düzenli kullanırsanız kolay hastalanmazsınız. Hastaneden gitmek istememe nedeninizi doğrusu anlayamıyorum” diyerek sitemde bulundum. Bir süre sustuktan sonra kendini yeterince iyi hissetmediğini söyledi. İlerlemiş yaşı ve kronik hastalığı nedeniyle böyle düşündüğünü, kendini yirmilik delikanlı gibi duyumsamasının olanaklı olmadığını dile getirdim. Biraz utangaç ifadeyle yüzüm bakıp gülümsedi:

“Biliyorum, doktor bey oğlum, biliyorum” dedi. “Benim derdim yalnızlık... Ben yalnızlıktan kaçıyorum.”

“Yakınlarınız yok mu? Bildiğim kadarıyla gelen gideniniz oluyor, yanılıyor muyum?”

“Var elbet” diye yanıt verdi. “Benimkisi öyle bildiğin yalnızlıklardan değil. Emekliyim. Eşimi 2 yıl önce kaybettim. Evimde yalnız yaşıyorum. Bir oğlum var, karşı tarafta oturuyor. Gelip gidip bakıyor, yardımcı oluyor ama yaşamlarımız pek kesişmiyor onunla... Elinden geleni yapıyor; ama onun da eşi çocuğu, derdi gücü hep kendine... Ne yapacaksın?”

“Başka kimseniz yok mu?”

“Olmaz mı? Bir sürü dostum var-

dı. Ama birer birer eksiliyor ya da rahatsızlanıp evden çıkamaz duruma geliyorlar. Yaşlılık işte...”

Bir süre susup eliyle yatağının çarşafını, yastığını düzeltti. Sonra elini “Boş ver” dercesine sallayıp “Bu koca kentin kalabalığında yalnız olmak nasıl acı veriyor, nasıl daraltıyor insanı bir bilsen doktor bey oğlum” dedi. “Kalabalığa bulaşamamak, onları görüp bilip kendi yalnızlığını yaşamak, dağ başında yalnız yaşamaktan da zor. Kimimiz televizyonla avunup unutup yalnızlığını; ama benim gibi sonradan yalnız kalanlar için çok zor.”

“Onun için mi hastanede kalmak istiyorsunuz?”

“Eh, biraz öyle. Ne de olsa hastanın, adını soyadını unutturuyorlar burada. Tüm hastalarınıza yaptığınız gibi hemşireler yatak numaraları, siz hekimler ise hastalıklarıyla adlandırıyorlarsınız beni. Kendini de yalnızlığını da unutup insan hastane ortamında. Hastalık olup çıkıyor, öteki hastalarla avunuyorsun. Hatta kendi hastalığından muzdarip birini bulunca adasını bulmuş gibi oluyorsun.”

“Yatak bekleyen öteki hastalarımıza haksızlık etmiş olmuyor musunuz?”

“Biliyorum. Benim ki bencil-

lik. Çok şey istediğimin de ayırdındayım. Yaşlandııkça bencilleşmiş insan derlerdi. Gerçekten öyleymiş. Birkaç gündür sorun olduğumu biliyorum. Merak etmeyin yarın giderim. Oğlum işi nedeniyle il dışındaydı. Onun gelmesini bekliyordum. Biraz onun evinde kalıp torunumla avunacağım. Yalnızlığa alışmak hiç kolay değil. Hele böylesi kalabalık bir kentte yalnız olmaktansa dağ başında tek başıma doğayla uğraşarak yaşamayı daha çok isterdim. Ancak ona da sağlığım gücüm elvermiyor. Kaldım yalnız başıma buralarda...”

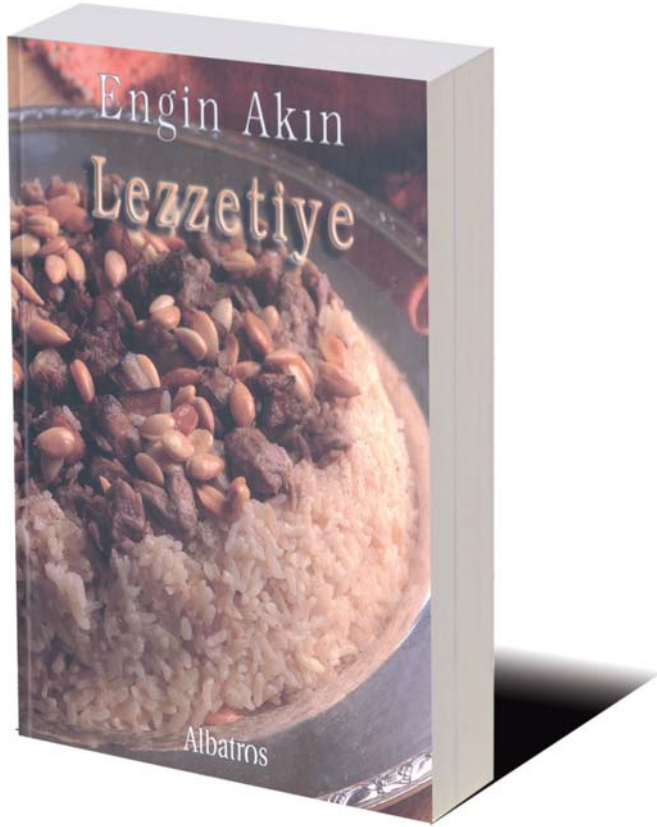
Battaniyesini üzerine çekip yatağına uzandı. Uyumaya hazırlanıyor gibiydi. İyi geceler dileyerek yanından ayrıldım. Ertesi gün taburcu işlemlerini tamamlamış biçimde öğlene doğru oğlunun ve gelininin kolunda servisten çıkarken gördüm hastamızı. Selamlaştık. Göz kırparak “Kontrolde gelmeyi unutmayın, belki yine bir süre yatırabiliriz sizi” dedim. Gülümse-di. “Gelirim elbet... Asıl sen gençliğinin sağlığının çevrendekilerin değerini bil, doktor bey oğlum. Giden geri gelmiyor” diyerek, el salladı. Sessizce uzaklaştılar.

O günün üzerinden onca zaman geçti. Hastamızı bir daha görmedik, henüz kontrole de gelmedi. •

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) Oğuzca •2) Nefi •3) Baki •4) Tevfik Fikret •5) Şinasi
- 6) Descartes •7) Campanella •8) Belçika •9) İnka
- 10) Kenaniler •11) Dalma •12) Kadı Burhaneddin Ahmet
- Devleti •13) Âşık Veysel •14) Nevruz •15) Maverâünnebir
- 16) Çiroz •17) İsmet Paşa •18) Boks •19) II. Selim •20) Fethiye•

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Hayvan Dükkanları

Yani "Petshop"lar... Her lafımız otomatikman Amerikanca olmak zorunda ya, bu da doğal olarak öyle... Halkım "Pet" ve "Shop" sözcüklerinin ne anlama geldiğini bilemese bile; artık "Petshop" neyin nesidir bilir, bilmek zorundadır. Hatta hayvanlar bile aynı durumda diyebilirim. Geçenlerde yolda karşılaştığım iki köpek sohbet ederlerken duydum. Aralarında şöyle bir konuşma geçiyordu:

"Sen hangi 'petshop'dan alındın?"

"Ben 'Good Dog'dan, ya sen?"

"Ben de 'Animalistan'dan... Ayol biliyor musun bizim Çomar sokaktan toplanmış?"

"Ay ne banal... Sahiplerinin birkaç yüz Euro'su yok muymuş da sokağa düşmüşler."

"Bilemem valla... Sana ne mama veriyorlar?"

"Markasını tam bilmiyorum; ama çok pahalı bir şey olduğuna eminim. Parlak ve renkli ambalajlarda geliyor. Çok da lezzetli."

"Bana da öyle bir şey. Amerika'dan geliyormuş ve Avrupa Birliği'nin sertifikası varmış."

"E olsun o kadar. Sonunda biz de ailelerimizin bir ferdi değil miyiz?"

**Ali Murat
Erkorkmaz
ve "Çocukları"**

“Bak Çomar’a nasıl davranıyorlar. Sofradan ne artarsa gel Çomar. Gerçi Çomar’a sorsan yedikleri bizimkilerden lezzetli imiş ya... Bilemem artık.”

İnsanlar da farklı konuşmuyorlar: “Yahu siz bunu nereden aldınız? Ne şeker şey böyle...”

“Nişantaşı’nın bilmem neresinde bir petshop var ya, oradan... Tam 1200 Euro...”

“Gördüm, gördüm. Bizim Zeynep’lerin Terrier’i iki yaşına geldi, hâlâ halıları bombalıyor.”

Eskiden hayvan dükkanları yoktu. Bir tanıdığının köpeğinin yavrularından biri alınırdı ya da genellikle evin çocuğu kucağında sokaktan bulduğu bir yavru ile gelir “Anneeee, n’olur kalsın mııı?” diye duygu sömürsü yapardı. Kir içinde gelen yavru temizlenir paklanır, karnı doyurulup vatana ve

“A ucuz valla. Kayınbiraderim aynı bundan almış, 2000 Euro öde-miş. Üstelik aşıları da eksikmiş.”

“Benimkiler tamam. Diyorum ya, düşüş aldım valla, düşüş. Gerçi vet’i (hayvan doktoru demek istiyor), maması derken ayda üçyüz beşyüz gidiyor; ama değişiyor valla. Bir de ortalığa pislemesi olmasa.”

“Zamanla alışır. Alışmayanı gördün mü?”

millete yararlı biçime getirilirdi. “Petshop”lardan gelen hemcinslerinden daha vefakâr, söz dinleyen ve sıcak bireylere dönüşürlerdi.

Evlerin genellikle bahçeleri vardı. Köpekler ev dışında, kediler ev içinde yaşarlardı. Köpekler bahçeleri ve sokakları koşu ve spor alanı (şimdi rekreasyon alanı diyorlar) olarak kabul edip enerjilerini rahatlıkla boşaltırlardı. Öteki köpeklerle tanışır, sosyalleşirlerdi.

Kediler ise daha çok yatıp uyuma-ya meyilli olduklarından evin en sıcak yerini keşfedip oraya bir “rezerve” tabelası koyarlardı.

Kediler hep bencil ve haindirler. İnsanın gözünün içine bakıp duygu sömürsü yapar, dilediklerini elde edince de çekip giderler. Israr karşısında tırmıklarını kullanmaktan çekinmezler. Fiziksel çekiciliklerini ve kürklerinin yumuşaklığını sonuna dek kullanır-

zümüze girmek için için herşeyi yaparlar. Memnuniyetlerini ve sevgilerini kuyruklarıyla anlatırlar. Köpek kuyruklarından enerji elde edecek insanın çok zengin olacağını düşünürüm hep...

Tüm bu özellikler “petshop” kültürüyle değişmeye başladı. Artık hayvanlar herşeyi yiye-medikleri gibi alınacak pahalı mamaların içindeki detaylar sonuna değin uygulanmak zo-

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

lar. Onlar bizim sahibimiz, biz onların köleleriyizdir.

Köpekler ise duygu sömürü yapmak yerine doğrudan istek ifadesinde bulunurlar. Ya havlarlar ya da ileri geri hareketler yaparak durumlarını ve yardım taleplerini sahiplerine iletirler. Fazla seçici olmazlar, evde pişen ne varsa onla idare edebilirler. Bizi sahip olarak kabul eder, bize yaranmak ve gö-

runda. Yoksa veterinerler fena kızıyorlar haa...

Her öğün kaç miligram kalsiyum almaları bilimsel olarak ortaya konduğu için bunun az da olsa dışına çıkacak öteki az pahalı mamalar tü-kaka. Hayvanın tipine, kilosuna ve yaşına göre alacakları günlük gıda miktarı ve gö-

öğün sayısı da belirlenmiş. Mübalekler laboratuvar kobayları gibi... Biz dengeli beslenmeyi kendimize uygulayamazken hayvanları astronot yapıyoruz.

Eskiden veterinerlere “Baytar” denirdi. “Veteriner Okulu”nun adı “Baytar Mektebi”ydi. Veteriner olunca uluslararası bir kimlik kazanıldı. Halkımız bir sözcük daha

şa gibi Türkçe adlar da vardı. Şimdi internet sitelerinde dolaşan Türkiye’li hayvanların adlarına bir bakın, sanki Manhattan’da yaşıyoruz. Kültür kirliliği vurdu gidiyor. Van kedisi oluyor “One” kedisi, “Haylaz” oluyor “High Laz”... Toplumca İncelazca öğreniyoruz.

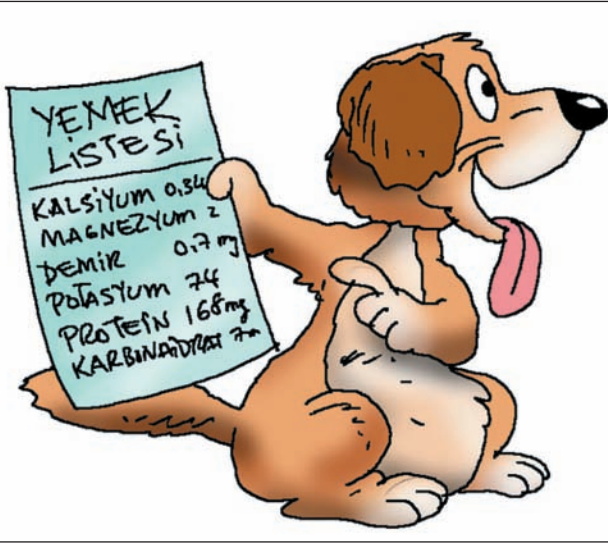
Hayvan beslemek bir statü durumunu aldı. Bir zamanlar herkes arabalarına bir CB telsiz ediniyordu. “Brek brek” yani “Break, break”, yani “Yayını kesiyorum, yayını kesiyorum” diye telsiz dilinde bağara çağıra ellerinde kocaman birer kutu dolaşıp duruyorlardı. Şimdi de evlere gittiğinizde pahalı ve safkan hayvan göstermek moda oldu. Her mahallede pıtırdağ gibi hayvan dükkanları beliriverdi.

Bu moda yaklaşık yirmi yıl önce başladı. O zamanlar her türlü hayvan geliyordu. Yasaklamalar neredeyse yoktu. Moda’da bir hayvan dükkanı vardı. Dükkanın kapısı-

nın dışında boyunlarından ipe bağlanmış timsahlar uyuklardı. Maymundan yılanı değin her türlü hayvan vardı. Hatta bir gün içeri girdiğimde ortada bir çocuk parkı gördüm. Hani tahta çubuklardan yapılan, bebekleri içine koydukları kafesimsi zımbırtı... İçinde yavru bir aslan... Pek de yavru sayılmaz haa, nerden baksan 70-80 santim gövdesi vardı. Mışıl mışıl uyuyor. Parkın üstü açık, zıplasa çıkacak.

öğrendi. Bu, globalleşme adına iyi bir şeydi; ama böylelikle halkımız bir sözcük daha unuttu. Veteriner kelimesi de Nişantaşı ve Etiler dolaylarında “Vet” oluverdi.

Köpek ve kedi adları bile İncelazca’ya dönüşmeye başladı. Gerçi bu konu daha çok uzun yıllar önce ele alınmıştı. Kendimi bildim bileli en popüler köpek adı Bobi’dir. Ama Bobi, Teks, Coni gibi birkaç adın dışında Çomar, Pa-

Bir de yazı ilâştirilmiş, “Dokunmayın, ısırır”... Türk halkı bu tür yazıları okuyup anlamadığı için herkesin derdi aslana dokunmak. Hayvancağız alışmış, ne uyanıyor, ne de ses çıkıyor. Arada bir gözünü açıp melül melül bakıyor.

Hayvanlarla ve hayvan satışlarıyla ilgili kimi düzenlemeler getirildikten sonra birçok hayvan dükkanı kara liste olan hayvanları ek-

Her alışveriş merkezinde bir “petshop” var. Neredeyse her sokakta da... Hayvan sevgisi hızla yükseliyor sanki. Oysa madalyonun şu ünlü öbür yüzü var ya, o hiç öyle demiyor.

Sevgi yerine mal olarak edinilen hayvanlar, işlevlerini bitirdikten sonra güle güle marşına ayak uydurmak zorunda bırakılıyorlar. Özellikle Bodrum, Marmaris gibi

ranlara yerleştirmekten kaçınıp arka planda pazarlamaya başladı.

Hâlâ ne hayvan isterseniz bulabilirsiniz. Kaçak yollardan gelen milyonlarca hayvan sefil koşullarda barındırılıp satılmaya çalışılmakta. Çünkü artık hayvan sokaktan toplanıp getirilen canlı değil, satın alınan, üstelik ciddi paralar ödenen bir mal.

tatil yörelerinde yazın yazlıklarına giden halkın ciddi bir bölümü, oradayken eğlenmek için edindikleri birbirinden güzel hayvanları, özellikle köpekleri dönerken sokağa bırakıyorlar. Zavallı hayvan-cıklar, sokak kültürü ve yemek bulabilme alışkanlıkları olmadığına kısa sürede perişan olup ölüp gidiyorlar. O yazki 1000 Euro’luk eğlence olarak görevlerini tamam-

lıyorlar. Şanslı olanlar aileyle kente dönebiliyorlar.

Hayvanların bizi seçme şansları çok düşük. Genellikle insanlar olarak biz onları seçeriz. Şanslılarsa iyi insana düşerler, şanssızlarsa kötüsüne... Geçenlerde ailesini seçebilme şansını kullanabilen bir köpekle tanıştık.

Eşim Deniz'in bir köpeği var, adı

veterinerler barınaktan gelen hayvanlara pek sıcak bakmıyorlar. Dolarısıyla biz ne bulursak geziyoruz. Ben pek niyetli değilim. Daha önceki yazılarımda yazmıştım ve ev değil sanki bir hayvanat bahçesinde büyüdüğümü defalarca söylemiştim; ama aşırı yoğun çalıştığım şu günlerde zaten bir papğanımız, üç muhabbet kuşumuz ve sık sık gelen bir köpeğimiz varken ikinci bir köpek daha edinme fikrine pek yanaşmıyorum.

Ama gelin görün kü Deniz'in hayvan sevgisi bir başka türlü, İki elimiz kanda olsa bir hayvan dükkanı gördük mü mutlaka gezmek ve hayvanları sevmek zorundayız. İş sevmekle kalacaksa hiç sorun yok.

Geçenlerde yolumuz Akmerkez'e düştü. Doğal olarak oradaki hayvan dükkanını gezmeye kalktık. Daha yaklaşırken vitrindeki "Golden"lardan iri olanı bize kuyruk sallamaya başladı. Ötekiler kendileri ve diğer hayvancıklarla

öylesine meşgullerdi ki, bizim geldiğimiz bile ayırdında değildiler. Biz de soluğu bu hayvanı sevmekte aldık. İki buçuk aylık; ama temiz dört-beş aylık boyunda bir azman. Ne hokkabazlıklar yapıyordu bizi tavlama için anlatamam. Camekandan indirip oynamamıza izin verdiler. Başladı dükkanın içinde fır dönme... Topu topu sekiz-on kiloydu; ama fiyatı oniki katlı ve dayalı döşeli bir yalı artı Roberto

Carlos'un transfer ücreti kadardı. Biz dükkanı terk ederken hâlâ arkamızdan cilveler yapıyordu.

Aradan birkaç gün geçti. Bir iş nedeniyle yine Etiler'e gittik. Tabii yine soluk azman "Golden"ın yanında alındı. Kerata ya tanıdı bizi ya da numara yapıyordu; ama kalbimizi çalmayı başardı sanki...

Eve döndüğümüzde Deniz internette "Golden Retriever"lar üze-

yorduk ve hep azman kazanıyordu.

Almak değil, gidip hayvan sevmek konulu gezilerimiz doğal olarak Akmerkez'de son buldu. Üçüncü görüşümüz kredi kartına bilmem kaç taksitle noktalandı. Kucağımızda koca bir bebek kendimizi arabada bulduk. Yüzümüz gözümüz yalanarak eve döndük.

Artık evi sürekli bombalayan yeni bir aile ferdimiz var. Sabahla-

Biber. Beyaz üstüne siyah lekeli ve benekli bir köpek. Rus finosu ve Labrador kırmısı. Endamca küçük sayılır; ama yedi yaşında. Uslu, akıllı bir köpek. Deniz'in annesinde kalıyor; ama arada bir bize de yatıya geliyor. Herkes mutlu; ama "arada bir" köpek sevgisi Deniz'e yetmiyor. İçi gidiyor bir tane daha edinmek için. Barınaklardan mı, yoksa hayvan dükkanından almak mı bilemiyor. Evde başka hayvanlar olduğundan

rine bir araştırma yaparken "güya" binlerce "golden"ın sergilendiği bir adres buldu. Kalkıp gidildi.

İçeride yalnızca 5 "golden" vardı. Onlar da iki buçuk aylıklardı; ama azmanın yarısı boyundaydılar. İnternette bulduğumuz başka birkaç hayvan dükkanını daha ziyaret edildi. Hangi yavru köpeği görsek azmanla karşılaştın-

rı yedide çalan havlama sesli bir saati olan, bizi koştura koştura fazla kilolarımızdan arındırmaya yemin etmiş bir kızımız var. Bilgişlere meraklı, yere serdiğimiz gazetelerde okuyup öfkeli olduğu her haberin üstüne işini yapan genç bir dostumuz var.

Hoşgeldin Çitçit...•

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Gözümüzü Üstünden Ayıramadığımız Üç Bin Yıllık Dostumuz: Saat

•Çiğdem Ayhan - Bütün Dünya•

Ara sıra bonkörce harcasak da yaşamımızın en değerli kavramlarından biri zaman... Zamanımızı doğru değerlendirebilmek için kullandığımız saatlerimiz ise “olmazsa olmaz”lardan... Sabah gözümüzü açtığımız andan itibaren, evden çıkıp işe gidişlerimiz, toplantılarımız, yemeklerimiz, alışverişlerimiz, eğlencemiz, herşeyimiz bileklerimizdeki o minicik nesnelere bağlı... Peki, onlar yokken ne yapar, zamanı nasıl ayarladık?

Zamanı doğru saptamaya yönelik ilk adımlar günümüzden 3 bin yıl önce eski Mısırlı gökbilimciler tarafından atıldı. Mısırlılar'ın basit bir çubuktan oluşan “gölge saati” gölgenin konumuna göre zamanı belirliyordu. Mısırlılar gündüzleri “Gnomon” denilen ilkel güneş saatini, geceleri de su saatini kullanıyorlardı. İ.S. 250 yı-

linda İskenderiyeli Ktesibios tarafından yapılan su saati kendi kendine işliyordu. İlk otomatlardan biri sayılan saatin kadrânındaki Romen rakamları gece, Arap rakamlarıysa gündüz saatlerini gösteriyordu. O dönemlerde İskenderiyeliler dünyanın her yerine su saati ihraç ediyorlardı. Antik çağda gnomonlar, dikilitaşlar, kum saatleri, mumlar ve su saatleri kullanıldı. 1088’de Çinli Su Sung’un geliştirdiği su saati benzerleri içinde en gelişmiş olarak kabul edilmektedir. Bu su saati 10 metre yüksekliğinde bir kuleye yerleştirilmişti. Bir su dolabından elde edilen enerjinin harekete geçirdiği düzenek, saati bildiren çanlar, gonglar ve davulların çalmasını sağlıyordu. Kum saati ise ilk olarak 1300 dolaylarında Ortaçağ’da görüldü. Yağışlı ve kapalı havalarda da kullanılabildiği için oldukça

ilgi gören kum saati, Çin’den ticaret yoluyla Kaldeliler’e, oradan Filistin, Mısır, Yunanistan ve Roma’ya yayıldı.

Araştırmacılara göre ilk mekanik saat 10’uncu yüzyılda Papa II. Sylvestre tarafından düşünüldü. İlk mekanik duvar saati de yine ortaçağda geliştirildi. Bu saatler, bir kadrân çevresinde bir kolun dönmesini düzenleyen metal bir çubuğun düzenli salınımından yararlanma ilkesine göre çalışıyordu. Zamanla ileri geri sallanan sarkaçlar ortaya çıktı. 15’in-

ci yüzyıla değin düşen ağırlıklarla çalışan saatlerin insanlar tarafından taşınmaları olanaksızdı.

Zembereklerin kullanılmaya başlanmasıyla, taşınır duvar saatleri ve cep saatleri ortaya çıktı. Ancak bu ilk saatler zamanı tam olarak göstermiyordu. Christiaan Huygens adındaki Hollandalı bir bilim adamının 17’nci yüzyıl ortalarında geliştirdiği balans zembereği, mekanizmadaki hareketlerin daha düzgün çalışmasını sağladı. Huygens’in dakikaları gösteren ibreyi buluşuna dek, saatlerin yalnızca saat başlarını gösteren bir ibresi vardı.

Fransız işi kuşlu su saati

16 ve 17’nci yüzyıllarda saatler soyluların gösteriş için kullandıkları nesnelerdi. Süslemeli tasarımlarıyla bir mücevher gibi göğüse asılırdı. Birçok sanatçı ve filozof için de düzenin ve aklın simgesi olan saat, ressamların da vazgeçilmez malzemesiydi. O dönem ressamları resmini yaptıkları kişilerin çevresinde mutlaka bir saati de resmederlerdi.

Türkler uzun zaman evlerinde kum ve su saati; cami, rasathane, kitaplık gibi yerlerde ise güneş saati kullandılar. Belirli

yerlerdeki saatlerin ayarını yapan “muvakkitler” aynı zamanda bakım ve onarımından da sorumluydular.

Kaynaklara göre Osmanlı sarayına ilk saat Fatih Sultan Mehmet döneminde girdi. O döneme dek, güneş saatlerinin dışında zaman, seyyar satıcıların sokaklardan geçişlerine, bekçilerin sopa vuruşlarına göre ayarlanırdı. Sultan, portresini yapmaya gelen Bellini’den bir gözlük camı, bir de saat istedi. Saat kullanımı öncelikle saray erkânı, ardından da yurt dışına giden devlet memurları tarafından benimsen-

di. Osmanlılar'da mekanik saatlerin yapımı 17'nci yüzyıl başlarında gerçekleşti. İstanbul Rasathanesi'nin kurucusu olan Takiyeddin Efendi bilinen ilk mekanik saat yapımcısıdır. Saat yapımı konusunda bir de kitap yazan Takiyeddin Efendi, bu konudaki her türlü teknik bilgiye yaptında yer vermişti.

Mehmet Şükrü imzalı cep saati

ında Haydarpaşa Garı'nın üç metre yirmibeş santim çaplı büyük saatini yapan ustanın yaptığı kule saatleri, meydan saatleri ve bina cephele-ri üzerine yaptığı saatler çok ünlüydü.

Saat kullanımı zamanla kadınlar arasında, özellikle

le de saray kadınları arasında yayılmıştı. Erkekler de birbirinden şık cep saatleriyle gurur duyarlardı.

Osmanlı saatçiliğinin Batı'ya göre geri kalmasının iki nedeni vardı. Birincisi ithal edilen saat yapım araçlarının pahalı oluşu, ötekisi de bir ikincisi yapılmayan orijinal saatlerin yapımının oldukça uzun zaman almasıydı. Bu nedenle Batılı saat yapımcıları zamanla İstanbul'a parça getirmek yerine saat getirmeyi, hatta ticarethane kurmayı yeğlediler.

Güneş saati, kum saati, su saati, iskelet saatler, meydan saatleri, duvar saatleri, arkadan kurmalı masa saatleri, yelek cebinden sarkan zinciriyle bir şıklık göstergesi olan altın köstekli cep saatleri, saat başı kuşun öttüğü guguklu saatler, sarı kağıt saatler, kol saatleri derken günümüzde saatler zamanı gösterme aracı olmaktan çıkarak, insanların vazgeçilmez aksesuarı biçimine geldi. Kullanıcılarının yaşam biçimini gösterecek denli etkili duruma gelen saatler her yaşa seslenen farklı modelleri ve özellikleriyle şimdi daha şık ve dakik... •

Yenileşme hareketlerinin öncüsü III. Selim döneminde ise Osmanlı saat ustaları tarafından iskelet saatlerin yapımına başlandı. Mahfazası ya da zarfı bulunmayan iskelet saatlerin ön yüzlerine ustanın adı ve yapıldığı tarih kazınırdı. İmzalardan ve tarihlerden de anlaşıldığı üzere, bu sanat babadan oğula ya da ustadan çırağa geçerdi. Çırak ve kalfaların usta olabilmeleri için öncelikle bir saatin tüm parçalarını elde yapmaları gerekirdi. İskelet saatler, II. Mahmud'un saltanat yıllarında en yaygın dönemini yaşadı. Osmanlı saatçileri hem usta birer maden işleyicisi hem de kuyum sanatçısıydılar. Her yapıt ayrı bir formda, büyük emekler verilerek, özenle yaratılırdı.

Sultan II. Abdülhamid döneminde ve cumhuriyetin ilk yıllarında İstanbul'un en tanınmış mekanik saat yapımcılarından birisi de Mustafa Şem'i Pek idi. 1933 yı-

*Tüm büyük projelere, küçük ve somut adımlarla varılıyor.
İnsanın bunu anlaması için kimi zaman yıllar geçiyor
ve o zaman da çok kez de iş işten geçmiş oluyor.*

Bir Yerlerden Başlamak

Kendisinde deha olduğunu düşünenler, gençler ve derece derece herkes "küçük işler"le uğraşmayı zaman zaman kendilerine dert edinirler.

"Dünyayı kucaklayabilecek değerlere sahip olan ben, küçük işlerle uğraşacak insan mıyım?", "Ben bu güzelliğimle sıradan bir erkeğe razı olabilir miyim?" Ya da... "Ben kendime 'Kuyrukta sıra bekliyor' dedirtmem." Ya da... "Benim gibi koskoca bir adam musluk mu onarırmış!"

Soyut dünyanın, kısmen romantik, kısmen idealist, kısmen deneyimsiz ve herhalde gerçekçi olmayan bu ve buna benzer iddiaları, duygu dünyasının ürünleridir. Bizi gerçeklere götürecek olan ise akıldır. O, teorik yanıla "Büyük", "Küçük" demeden "Soyut", "Somut" demeden herşeyi planlar, pra-

tik yanıla da uygular. Uygulanamayanları da ayıklar. Aklın teorik yanı soyut, pratik yanı da somuttur. Akıl, neyi ne denli büyük ve güzel planlasa da hedefe ancak bir başlangıçla gidilebileceğini ve somut adımlarla varılabileceğini bilir. Çin Atasözü de öyle söylemiyor mu: "Binlerce kilometre sürecek bir yol, tek bir adımla başlar."

Bakkala giderken bile ilk iş olarak evden çıkmanız gerekiyor. Ve oraya adım adım gidebiliyoruz.

"Ben kendimi öğretmenliğe, mimarlığa, doktorluğa, avukatlığa, tek bir kadına hapsedemem. Ben herkesin üstünde olmalıyım" diyen dönem, insanın sürfantastik dönemi-

dir. Sonra bir derece gerçeklere "terfi" eder ve "Tamam doktor olayım; ama yalnızca kalp, göz ya da üroloji doktoru olarak kendimi sınırlamak istemiyorum. Ben tıbbi kucaklamalıyım" dönemine geçeriz.

Yazarak Söyleyerek

**Sadi
Bülbül**

Tabii yaşam bize doğru yolu buldurur ve sonra, “Bari iyi bir nörolog olayım” diye karar veririz ve oluruz; ama adım adım ilerleyerek, somuttan soyuta atlaya atlaya...

Bu yine de şanslı bir olasıdır. Bir de şanssız var. İnsanın herşey olmasının olanaklı olmadığını anlaması ve bu anlama hayhuyları içinde kimi zaman bir şey olmayı ıskalaması da olasıdır. Benim böyle bir tanıdığım var. Liseden sonra denemediği kalmadı. Ressam olmak istedi, olamadı. Felsefe bölümüne girdi, sıkılarak ayrıldı. Hukuku beğenmedi. Yazar olmak istedi, başaramadı. Yine de babası hep arkasındaydı. Onun sayesinde bugün yaşıyor. Son derece yetenekliydi, lise birincisiydi.

Yerini bulduğu zaman harikalar yaratacak pek çok insanın kâh maymun iştahlılık, kâh gurur, kâh kendini büyük görme, kâh tembellikten yaşam dışına düştüğünü, boş gezintilerle geçen güzel yıllarını çok şey olmak

isterken bir şey olamamakla noktaladığını biliyorum.

Tüm büyük projelere, küçük ve somut adımlarla varılıyor. İnsanın bunu anlaması için kimi zaman yıllar geçiyor ve o zaman da çok kez de iş işten geçmiş oluyor.

Gençlere bunu nasıl anlatmalı?

“Bir ülkenin en sorumlu makamında olsanız da, bu bile herşey olduğunuz anlamına gelmiyor” diyerek mi onları avutmali ve ikna etmeli? Ya da az çoktur terbiyesinden geçirerek mi onlara kanaatkârlığı öğretsek? Ya da başka hiçbir şey demeden yalnızca “Siz hele bir işin ucundan tutun. Siz hele bir yerlerden başlayın. Gerisini nasıl olsa yaşam size getirecektir” demekle mi yetinsek? Ya da denilecekleri yılların insafına mı bıraksak?

Sorunun yanıtını gerçekten bilmiyorum; ancak Victor Hugo’nun bir sözünü anımsıyorum:

“Ey şair bana yağmuru anlatma, yağdır.”

Evet, yağmayan yağmur, yağmur değildir. Başlanmayan işin de hiçbir şey olmaması gibi...•

Ev hayvanları dışında her türlü hayvanın girişi yasak olan bir ülkenin gümrüğünde adam, gümrük görevlisiyle tartışıyordu. Görevli, yolcunun taşıdığı kutudaki keçi yavrusunun gümrükten geçmesinin yasak olduğunu söylüyordu. Yolcu ise bu hayvanın keçi değil, köpek olduğunu ileri sürüyordu. Sonunda gümrük görevlisi daha fazla dayanamadı, yolcuya sert bir biçimde çıktı:

“Lütfen beni kandırmaya çalışmayın” dedi ve keçinin boynuzlarını işaret edip sordu:

“Siz hiç boynuzlu köpek gördünüz mü?”

Sinirlenen yolcu da, aynı sertlikle görevliye çıktı:

“Lütfen biraz saygılı olur musunuz?” dedi. “Siz hangi bakla köpeğimin özel yaşamına karışıyorsunuz?”•

Gazete başlıklarını şimdiden görür gibiyim ‘2007 çok kötü ve şanssız bir yıldı. Çok kan döküldü, çok üzücü olaylar yaşadı. 2008’in bize sevgi ve barış getirmesini diliyoruz.’ Oysa o kanları ben dökmedim, ‘sizler’ döktünüz. Ben yalnızca tanık oldum olaylara... Ve ‘suçlu’ değil, ‘tanık’ olarak tarihte yerimi alacağım. Ve... Ne 2008 ne de 2018 getirebilir size sevgi ve barışı... Sevgi ve barış sizin kendi yüreklerinizde gizli, takvim sayfalarınızda değil!”

Bir Yılı Daha Geride Bırakırken...

Bir yıl önce bize neşeyle “Merhaba” diyerek kollarıyla tüm evreni kucaklamaya çalışan, gözleri ıslıl parlayan gencin yerinde şimdi saçları ağarmış, yorgun, bıkkın “Bir an önce bu yorucu görevi bırakıp köşeme çekilsem” diyen bir ihtiyar var karşımda...

Aslında ona ne denli hoyratça davrandığımızı biliyorum; ama... Bir daha geri dönmek üzere giderken biraz olsun gönlünü almak istiyorum bu eski dostun...

“Haydi gülümse biraz” diyorum.

“Herşey o denli de kötü değildi. Güzel anılarımızda oldu seninle, önemli olan onları taze tutmaya çalışmak değil mi?”

Dudağında buruk bir gülümsemeyle “Hayır” diyor. “Yalnızca güzel anıları taze tutmak yetmez, onlardan aldığın güçle kötülüğe, çirkinliğe, yanlışlara karşı savaşım vermen- dir önemli olan... Ama sizler hep aynı hataları tekrarlıyorsunuz.

“Geçmişte yaptığınız hatalardan ders almak yerine, ‘tüm evrenin hakimi benim’ davranışıyla önünüze çıkan herşeyi kırıyor, döküyor, eziyor, öldürüyor, tüketiyor, sonra da ardınıza bakmadan çekip gidiyorsunuz yaşamdan.. Sahip olduğunuz herşeyi hızla yok ediyor, tüketiyorsunuz. Kusura bakma; ama hepiniz bencil ve acımasısınız. Nedir bu açgözlülüğünüzün, umursamazlığınızın nedeni?”

Elim, dilim dolaşıyor... Ne demeli, nasıl savunmalıyım insanlık adına kendimizi? “O kadar da

acımasız olma dostum” diyorum. “Bizler bunca yıldır yalnızca köşemizde oturmadık. Elbette insanlık adına iz bırakacak uğraşlarımız da oldu. Bilim ve teknolojiye gelişmelerden haberin var mı senin? Eskiden yüzlerce insan ‘verem’ nedeniyle ölürken, şimdi bu tür hastalıklar neredeyse tarihe karıştı.”

Yaşlı dostum sabırsız bir çocuk gibi sözümü keserek “Bak bu konuda

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

haklısın” diyor. Sonra yüzünde alaycı bir ifadeyle ekliyor “Şimdi insanların hastalıklardan ölmeyi beklemlerine de gerek kalmadı zaten! O övgüyle söz ettiğin teknolojideki gelişmelerinizle masa başında bir düğmeye basmanız yeterli oluyor milyonlarca insanın yaşamına son vermek için!”

Başka bir yol bulmalıyım kendimizi savunmak için... Telaşla “Peki, soyu tükenmek üzere olan denizkaplumbağaları gibi birçok canlıyı korumak için ne denli çaba gösterdiğimizizin ayırında mısın?”

Başını iki yana sallayıp “T-ih olmadı küçük hanım, bence daha iyi gerekçeler bulmalısın beni ikna etmek için. Bu soruna ben yalnızca bir soruyla yanıt veririm ve sen de söyleyecek söz bulamazsın” diyor.

“Sen söyle bakalım, bu canlıların soyunu kimler tüketiyor acaba?”

Fena sıkıştırdı köşeye... Hemen bir şeyler bulmalıyım.

“Bak, günümüzde dünyanın öteki ucundaki insanlarla görüntülü olarak iletişim kurabiliyoruz, hatta başka gezegenlere bile ayak bastık. Bunlar insanlık adına olumlu gelişmeler değil mi sence?”

“Hadiii, tüm bulabildiğin bu mu? Bırak dünyanın öteki ucundaki insanlarla iletişim kurmayı, siz yanıbaşınızdaki insanların çığlıklarını bile duyamıyorsunuz. Her biriniz kalabalık yalnızlığınızda kaybolmaktasınız. Bu mu sizin iletişim çağınız?”

“Öteki gezegenlere ayak basma konusuna gelince... Ayak bastınız da ne oldu sanki? Bak, söylemedi deme, yakında ayda ticari yatırım-

lara başlayıp orayı da dünyaya döndürmezseniz ne olayım!”

“Biliyorsun, bizleri öteki canlılardan ayıran önemli bir özelliğimiz var. Biz düşünebilen tek canlı türüyüz ve...”

Sözümü bitirmeme izin vermeden atılıyor:

“Ben devam edeyim istersen... Nelere sahip olduğunuz değil, sahip olduklarınızı nasıl kullandığınız önemlidir. Düşünceyi sevgiyle değil, nefretle birleştirirsen ortaya savaşlar, cinayetler, katliamlar çıkar. Aç gazeteleri, televizyonları bak ve anlat bana neler görüyorsun? Savaşlar, cinayetler, tecavüzler, ihanetler, açlık, susuzluk, yokluk, yolsuzluk, yalan, dolan...”

“Çevrende kaç kişi var yaşamda ‘kendisi’ olarak var olabilen? En yakınlarınızı bile onlarca maskenizle aldatırken, sevgilerinizi bol keseden harcayıp tüketirken, çiçekleri, böcekleri, çocukları elinizin tersiyle iterken kalkıpta ‘düşünen canlılarınız’ diye başlama sözlerine...”

“Düşünen varlıklar, kendilerine ve tüm evrene karşı kendilerini ‘sorumlu’ duyumsamalıdırlar. Oysa sizler kendi sorumluluklarınızı yerine getirmek yerine sürekli sızlanıyorsunuz. Benden önceki arkadaşlarım bunları dile getiremediler. Onlar suskun, küskün, sessizce yaşamınızdan çekip giderken, siz yine maskelerinizi takıp neşeyle, şarkılar söyleyerek, gülerken yeni arkadaşımızı karşılamaktaydınız.

“Biliyor musun, bizim ömrümüz keleşinkinden uzun, sizinkinden çok kısa... Ama kimi za-

man tüm dünyanın yazgısını etkileyecek olayları sığdırıyoruz bu 365 günlük yaşamımıza... Öyle yorgun ve kırgınım ki... Beni en çok yaralayan ne biliyor musun?”

Yaşlı dostumuz öylesine tükenmiş görünüyordu ki, daha fazla savunma yapmak yerine ellerimi omzuna koydum ve “Söyle, nedir seni en çok üzen?” diye sordum.

Gözlerinden süzülen iki damla yaşla yanıtladı:

“Biliyorum, beni uğurlarken yine süslü yazılar yazacak, söyleşiler yapacak ve kendinizle yüzleşmek, kendinize hesap sormak yerine tüm suçu benim üzerime atacaksınız. Gazete başlıklarını şimdiden görür gibiyim ‘2007 çok kötü ve şanssız bir yıldı. Çok kan döktü, çok üzücü olaylar yaşadık. 2008’in bize sevgi ve barış getirmesini diliyoruz.’ Oysa o kanları ben dökmedim, ‘sizler’ döktünüz. Ben yalnızca tanık oldum olaylara... Ve ‘suçlu’ değil, ‘tanık’ olarak tarihte yerimi alacağım. Ve... Ne 2008 ne de 2018 getirebilir size sevgi ve barışı... Sevgi ve barış sizin kendi yüreklerinizde gizli, takvim sayfalarında değil!”

Öylesine sarsmıştı ki yaşlı dostum, ağzımı açsam gözlerim-

den yaşlar boşanacaktı. Sessizce yutkundum. Ayağa kalkıp kapıya doğru yürümeden önce bu kez “o” sevgi ve şefkatle sarıldı bana “Biliyorum üzdüm seni” dedi. “Oysa üzme değildi amacım... Belki de senin aracılığınla uyardırmak istedim insanları derin uyularından... ‘Dünya neden yaşanılır bir yer değil?’ diye sızlanmak yerine ‘Dünyayı daha yaşanılır kılmak için ben ne yapabilirim?’ diye düşünmemizi istedim.”

Eliyle gözümünden damlamakta olan yaş silerken bu kez “o” benim gönlümü alma telaşındaydı.

“Söyleşimizin başında gülümsememi söyleyen sendin küçük hanım, şimdi sıra sende... Haydi, gülümse biraz, o kadar da geç kalmış sayılmazsınız. Şimdi sevginizi ve güzel düşüncelerinizi yerleştirin yüreğinize ve yeni gelecek arkadaşına ‘Merhaba’ demeye hazırlanın.

“Onun da benim gibi büyük bir düş kırıklığı yaşamasına izin vermeyin. Kendinize, yaşama, insanlığa, tüm evrene karşı ‘sorunlu’ değil, ‘sorumlu’ bireyler olarak yerinizi alın yaşamda... İşte o zaman bizler de güzel olaylara tanık olmanın huzuruyla yerimizi alacağız geçmişin sayfaları arasında...”

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Anne grip nedeniyle yatak döşek yatıyordu. Birkaç gün sonra iyileşip ayağa kalktı; ama ses kısıklığı geçmemişti. Onun yataktan kalktığı günün akşamı baba eve geldiğinde, kapıda kendini karşılayan afacan Ahmet’e annesinin durumunu sordu:

“Annen nasıl?” dedi. “Durumu biraz daha iyi mi?”

Televizyon seyretmeyi çok seven afacan Ahmet annesinin durumunu televizyon diliyle anlattı:

“Görüntü iyi; ama ses parazitli...”

Ocak SuDokuları

•Hazırlayan: Canan Onural - *Bütün Dünya*•

	9			3	8	6		1
1		5	7					
		4				3		
			3	5				
5				8	9			
	2		1					
9					3	8		
	7			6		5		9
4	6	8			1	7	3	

Kolay

	2		8				3	
6							5	4
	5				4			
	6			5			4	9
4				1		8	2	
								8
1		3	5	8				6
			3		1			

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 120'nci sayfamızdadır.

Dondurmanın Külâhı

Bir yandan elinden tuttuğumuz annemizin adımlarına yetişmeye çalışırken; öte yandan öteki elimizdeki dondurmayı zevkle yediğimiz günleri anımsarız. Bitmesini hiç istemezdik, dondurma bitince sıra külâhın sonunu yemeye geldiğinde daha da yavaşlar, bir sonraki dondurma faslını sabırsızlıkla beklemeye başlardık.

Külâhın dondurmayla ne zaman iyi bir ikili oluşturmaya başladığını hiç düşündünüz mü?

İlk çıktığı zamandan başlayarak dondurma uzun bir süreye yalnızca zenginlerin yiyebildiği pahalı bir tatlı olarak kaldı. 19'un-

cu yüzyılda Fransa, Almanya ve İngiltere'de zenginler ve asiller büyük olasılıkla dondurmayı elle yemiyorlardı; külâhtan önce evlerde ve az sayıdaki dükkanda dondurma küçük bardaklarda, kaselerde ya da metal kaplarda sunulurdu. Dondurmayı yiyen müşteriler kabını dondurmacıya geri verirdi. Dondurmacı da onları yıkayıp sıradaki müşterilere vermek üzere dondurmayla doldururdu. Bu, hem temizlik açısından hem de sıcak bir günde yoğun isteği karşılamak

Ne Nedir, Nasıldır?

Pelin Hazar

için sürekli bardak ve kase yıkayıp müşterilere yetişmeye çalışan dondurma satıcısının yaşadığı zorluk

açısından büyük bir sorundu. 1800'lerin sonunda 1900'lü yılların başında dondurma yaygınlaşarak herkesin yiyebileceği bir tatlı oldu.

Dondurma külâhının ilk kimin aklına geldiği ve düşüncesini somutlaştırmak üzere kimin hareketine geçtiğiyle ilgili olarak çeşitli bilgiler bulunuyor; bu buluş da öteki birçoğu gibi farklı kişilerle ilişkilendiriliyor. Külâhı geliştirdiğini ve kullanımının yaygınlaşmasına fikirleriyle ve yaptıklarıyla katkıda bulunduğunu iddia eden kişiler arasında Ernest Hamwi, Italo Marchiony, Nick Kabbaz, Abe Doumar ve David Avayou var.

Araştırmacılar tarafından, dondurma ve hamurdan bir arada söz eden 1770 yılına ait yemek kitapları bulunmuş. Paris'ten manzaraları resmeden 1807 yılına ait tabloda bir kadın dondurmayı külâh olduğu anlaşılan koni biçimindeki kaptan yerken resmedilmişti.

Çoğu kaynakta, yalnızca dondurma için kullanılan ilk külâhın 1800'lerin ortasında, savaş ortası dönemde İngiltere'de yaşayan, yiyecek, özellikle de dondurma ticareti kendileri için büyük bir geçim kaynağı olan İtalyan göçmenlerin buluşu olduğu yazıyor. Kimi araştırmacılara göre dondurma külâhını ilk üreten kişi, bunu 1896 yılında New York'ta gerçekleştiren Italo Marchiony.

1902 yılında Manchester'lı Antonio Valvona'nın, arasına dondurma koyulan ve bisküvi malzemesinden yapılan hamurun pişirilip biçimlendirilmesine yarayan alete patent aldığı kayıtlarda yer alıyor.

Dondurma külâhının görücüye çıktığı ve popülerliğini kazandığı yer olarak kabul edilen, aynı zamanda "Louisiana Purchase Exhibition" olarak da bilinen 1904 St. Louis Dünya Fuarı, 1893 Chicago Dünya Fuarı'ndan sonra Amerika'daki en büyük fuardı. Çok çeşitli buluşların sergilendiği fuara yedi ayda milyonlarca ziyaretçi akın etmişti. Fuarda yaklaşık elli tane dondurma standı ve çok sayıda tatlı dükkanı vardı.

New Jersey'de dondurma dükkanı olan Türk göçmen David Avayou fuarda dondurmayı külâhla satmayı kendisinin başlattığını iddia ediyordu. Metalden ya da kağıttan yapılan ilk külâhları Fransa'da gördüğünü; onları yenilebilir malzemelerden yaparak fuarda dondurma satarken kullandığını söylüyordu. Avayou sonradan "Bu iş için üç haftamı harcadım ve uygun karışımı bulana değin kilolara un ve birçok yumurta kullandım" demişti.

Suriye kökenli Amerikalı denizci Ernest Hamwi dondurma külâhını geliştirenler listesinde kimi kaynaklarda en üst sırada yer alsada, öteki birçok metinde külâhı ilk yapan değil, tanıtip yaygınlaştıran kişi olarak anılıyor. Uluslararası Dondurma İmalatçıları Derneği Hamwi'nin katkılarını tanıdığını belirtiyor.

Hamwi'nin öyküsü, 1928 yılında "Ice Cream Trade Journal"a yazdığı mektup sayesinde ayrıntılarını kazanmış. 1904 fuarında, şeker şurubunda kızartılmış meyveli hamur parçalarından oluşan bir

tür tatlı olan "zalabia" satan Ernest Hamwi, yan tarafındaki sergide bulunan dondurmacının yoğun istekten dolayı kaseleri bitince, ona yardımcı olabilmek için tatlı hamurunu bir denizcilik aletiyle koni biçimine getirip içine dondurma koyabilmesi için hemen ona vermiş. Birkaç saniye sonra donup sertleşen hamur "külâh" oluvermiş!

Hamwi için çalıştığını söyleyen Nick Kabbaz buluşun aslında kendi fikri olduğunu iddia edenlerdendi.

Külâhın bulunuşuyla ilgisi bulunan öteki bir kişiye Abe Doumar. Şam yakınlarından Amerika'ya gelen Doumar, 1904 fuarında Arap kıyafetleri içinde gündüz hediyelik eşya satıyor, akşamlarıysa eğlence yerlerinin yanında yiyecek satanlara yardım ediyordu. Bir akşam, hamurlu ve meyveli bir çeşit tatlı olan "waffle" satan bir sergiye yaklaşıp satıcıya kazancını ona katlayabileceğini söyledi; tek yapması gereken, tatlısını yaparak kullandığı hamuru yuvarlayıp içine dondurma koymaktı. Fikri işe yaradı, bir çeşit dondurmali sandviç ortaya çıkmıştı! Sergiden

sergiye yayılan fikir sayesinde satıcıların yüzü gülüyordu. Doumar da akşamları "dondurmali sandviç" satmaya başlamıştı. Sonradan külâh yapma makinesi tasarlayan Doumar, bir akrabasının aile geçmişiyle ilgili verdiği bilgiler ve dönemin birkaç

gazetesinde konuyla ilgili yer alan yazılarla hakkında en somut bilgi bulunan kişilerden biri. Belirtmeden geçmeyelim, kimi kaynaklarda 1913 yılına değin külâha elde biçim verildiği ve Oregon'lu mucit Frederick Bruckman'ın külâhı tam olarak bugün bildiğimiz biçimine getiren aleti üreten ilk kişi olduğu bilgisi bulunuyor.

Yaşamlarımızı büyük ölçüde değiştiren önemli buluşların yanısıra, küçük ve belki de önemsiz olduğu düşünülen bu gibi buluşlar çocukluktan yetişkinliğe yaşamımızdaki hoş anlara katkıda bulunuyorlar. Bir sonraki sefere dondurma yerken, külâha patent alabilmek için ona yakın kişinin yarıştığını anımsamanız ve dondurmanızı afiyetle yemeniz dileğiyle...•

PelinHazar@butundunya.com.tr

Eşinin pişirdiği yemeği ilk kez yiyen yeni evli erkek söylemeye başladı:

"Eğitimi yarıda bıraktığını biliyordum; ama..." dedi. "Bıraktığın okulun açıcılık okulu olduğu aklıma bile gelmemişti doğrusu..."•

1001 Güzel Söz

•Derleyen: Halil Can - *Bütün Dünya*•

•İnsanlarla uğraşırken hep anımsayacağımız nokta, mantıklı canlılarla değil, duygulu kişilerle uğraştığımızı unutmamamızdır. Her insanın kendine göre inançları, gururları ve onurları olduğunu anımsayalım. Başkalarını eleştireceğimiz yerde onları anlamaya çalışalım.

Lowell Thomas

•Kararlılık keskin bir bıçağa benzer, keskin ve düzgün keser. Kararsızlık ise kör bir bıçak gibi kestiği herşeyi parçalar ve yırtar.

Jan McKeithen

•Düşünmek günah işleme-ye benzer, insan onun zevkini bir kez tattı mı artık ondan bir daha vazgeçemez.

Erich Fromm

•İnsanlar cahilliklerini saklamak için ders verirler, tıpkı gözyaşlarını saklamaya çalışan insanların gülümsemesi gibi...

Oscar Wilde

•İşi çok olanın gözyaşı için zamanı yoktur.

Byron

•“Şunu ya da bunu yapacağım” deme! Ne yapacaksan yap!

Dale Carnegie

•Akıllı adam aklını kullanır. Daha akıllı adam başkalarının da akıllarını kullanır.

Bernard Shaw

•Herkesten daha iyi yapabileceğimiz birçok şey vardır. Başarılı kişi herkesten daha iyi yapabileceği şeyleri yapan kişidir.

Marius Bach

•Güçlükler insanın gerçekten ne olduğunu meydana çıkaran şeylerdir.

Epictetus

•Bir insan söylediklerinden çok, söylemedikleriyle insanlaşır.

Albert Camus

•Basit şeyleri tam ve mükemmel yapmaya sabırları olan insanlar, güç şeyleri kolaylıkla öğrenme becerisini kazanırlar.

Schiller

•Susmak, dayanılması çok güç bir yanıttır.

Chesterton

•Akılsızlar hırsızların en zararlılarıdır: Zamanınızı ve neşenizi çalarlar.

Goethe

•Balın varsa sineğin de bol olur.

Cervantes

Ben doğanın en büyük mucizesiyim. Zamanın akma-ya başlamasından buyana aklımın, kalbimin, gözlerimin, kulaklarımın, ellerimin, saçlarımın, ağzımın bir başka eşi yok. Daha önce benim gibi kimse doğmadı, bugün benim gibi bir kişi yok, yarın da benim gibi yürüyen ve konuşan ve tıpkı benim gibi düşünen biri olmayacak. Tüm insanlar kardeşlerimdir; ama ben hepsinden farklıyım. Ben eşsiz bir yaratığım.

Ben doğanın en büyük mucizesiyim. Hayvanlar dünyasından geliyorum; ama hayvansal ödüller beni

Ben Doğanın En Büyük Mucizesiyim

•Gönderi: Barış Mete -
Bütün Dünya•

hiçbir zaman tatmin edemez. İçimde kuşaktan kuşağa taşınmış bir meşale yanıyor. Sıcaklığı ruhumu daha iyi olmaya ateşliyor, daha da iyi olacağım. Bu tatminsizlik alevini körükleyecek ve dünyaya eşsizliğimi duyuracağım. Fırça darbelerimi hiç kimse tekrarlayamaz, yontularımın aynısını kimse yapamaz, hiç kimse yazımı taklit edemez, hiç kimse benim çocuğumu yapamaz ve gerçekten de hiç kimse tıpkı benim gibi başarılı olamaz. Bundan böyle bu ayırmadan yararlanacağım, bu benim için her yönden desteklenmesi gereken bir servettir.

Ben doğanın en büyük mucizesiyim. Artık, başkalarını taklit etmek için boş çabalarda bulunmayacağım. Tersine, eşsizliğimi ortaya koyacağım, eşsizliğimi duyuracağım, evet, onu satacağım. Artık farklılıklarımı vurgulamaya başlayacağım, benzerliklerimi saklayacağım. Tüm ötekilerden farklı olan ve bu farklılıktan gurur duyan bir insan olacağım.

Ben doğanın eşsiz bir yaratığıyım. Ben tekim ve tek olan değerlidir. Onun için ben de değerliyim. Binlerce yıllık evrimin ürünüyüm ben... O nedenle, benden önce gelen tüm imparatorlardan ve bilgelere hem maddi hem de manevi olarak daha iyi donatılmış durumdayım. Ama eğer iyi yönde kullanmazsam, becerilerim, aklım, kalbim ve vücudum durgunlaşacak, çürüyecek ve sonunda yok olacaktır. Sınırsız güce sahibim. Beynimin yalnızca küçük bir bölümünü kullanıyorum, kaslarımda yalnızca önemsiz bir bölümünü geriyorum. Çünkü başarılarımı yüzlerce kat ve daha da fazla artırabilirim; bugünden başlamak üzere, bunu yapacağım. Artık hiçbir zaman olmaya başarılarıyla tatmin olmayacağım, gerçekte sözünü etmeye değmeyecek denli küçük eylemlerle övünmeye bundan böyle izin vermeyeceğim. Sahip olduğumdan daha fazlasına sahip olabilirim, sahip olacağım! Beni yaratan mucize doğumumdan sonra neden bitsin ki?

Ben doğanın eşsiz bir mucizesiyim. Bu dünyaya rastlantısal bir

biçimde gelmedim. Bir amaç için buradayım ve bu amaç, bir kum tanesi denli küçülmek değil, bir dağ denli büyüktür.

Bundan böyle tüm gücümü hepsinden daha büyük bir dağ olmaya yöneltecek, gücümü, o merhamet çığlıkları atıncaya dek zorlayacağım. İnsanlık ve kendim hakkındaki bilgilerimi artıracam. Biçemimi ve nezaketimi sürekli iyileştireceğim; çünkü bunlar herkesi cezbeden şekerlerdir.

Ben doğanın eşsiz mucizesiyim. Gücümü zamanın meydan okumalarına yoğunlaştıracam, eylemlerim başka herşeyi unutmama yardım edecektir. Evdeki sorunlarım evde kalacaktır. İşimdeyken ailemi düşünmeyeceğim, yoksa bu zihnimi karartır. Aynı biçimde, işimdeki problemler iş yerimde kalacaktır. Evimdeyken mesleğimi düşünmeyeceğim, yoksa bu sevgimi azaltır. İş yerinde aileme yer yoktur, evimde de iş yerine... Her ikisini de birbirinden ayıracak ve böylelikle her ikisiyle de evli olacağım. Her ikisi ayrı olmalıdır, yoksa mesle-

ğim ölür. Bu, yılların çelişkisidir.

Ben doğanın eşsiz bir mucizesiyim. Bana, görmem için gözler, düşünmem için akıl verilmiş. Ve yaşamın artık anlamak istediğim büyük gizemi eninde sonunda odur ki, tüm sorunlarım, cesaretsizliklerim ve acılarım, gerçekte giysi değiştirmiş olanaklarımdır. Bundan böyle onların giydikleri giysilerle aptallaşmayacağım; çünkü gözlerim açıldı. Giysinin ötesine bakacak ve kanmayacağım.

Ben doğanın eşsiz bir mucizesiyim. Hiçbir vahşi hayvan, hiçbir bitki, hiçbir rüzgar, hiçbir yağmur, hiçbir kaya, hiçbir göl benimle aynı geçmişe sahip değildir; çünkü ben sevgiyle yaratıldım ve bir amaç için doğuruludum. Eskiden bu gerçeği dikkate almazdım; ancak bundan böyle bu, yaşamımı biçimlendirecek ve yönlendirecektir.

Ben doğanın eşsiz bir mucizesiyim. Doğa yenilgi bilmez. Sonunda kazanır, ben de öyle... Her zaferle bir sonraki savaşım daha da kolaylaşır. Kazanacağım, başaracağım; çünkü ben eşsizim.

Ben doğanın bir mucizesiyim. •

"Ocak SuDokuları"nın Yanıtları...

7	9	2	4	3	8	6	5	1
1	3	5	7	2	6	4	9	8
6	8	4	9	1	5	3	2	7
8	4	9	3	5	2	1	7	6
5	1	7	6	8	9	2	4	3
3	2	6	1	4	7	9	8	5
9	5	1	2	7	3	8	6	4
2	7	3	8	6	4	5	1	9
4	6	8	5	9	1	7	3	2

Kolay

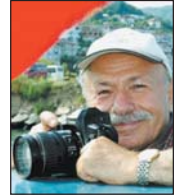
7	2	4	8	9	5	6	3	1
5	1	9	4	3	6	2	8	7
6	3	8	1	2	7	9	5	4
8	5	2	9	7	4	1	6	3
3	6	1	2	5	8	7	4	9
4	9	7	6	1	3	8	2	5
2	4	5	7	6	9	3	1	8
1	7	3	5	8	2	4	9	6
9	8	6	3	4	1	5	7	2

Zor

Ünlü fotoğraf sanatçısı Sıtkı Fırat, objektifiyle sizi Türkiye'nin dağlarına ve ovalarına, taribine ve bugününe... Özetle, "havasına suyuna, taşına toprağına" götürüyor, sonra da size, o an karşınızdaki görüntünün neresi olduğunu soruyor. Onun, "Bir Başkadır Benim Memleketim" başlığı altında sunduğumuz fotoğraflarını izlerken size, hem bir bilmece çözmenin heyecanını duyumsatmayı, hem de sizi bir sanat fotoğrafları sergisinde gezdirmeyi amaçlıyoruz. Bu arada Türkiye'nin, belki de ilk kez göreceğiniz yörelerini keşfedecek, hiç kuşumuz yok, bir kez daba hayranlıkla şöyle diyeceksiniz:

"Bir Başkadır Benim Memleketim"

Bir Başkadır Benim Memleketim

Sıtkı Fırat

a) Cide b) Ölüdeniz c) Yedigöller ç) Göreme

Lütfen sayfayı çeviriniz →

a) Marmaris b) Uludağ c) Kıbrısık ç) Karagöl

a) Dalyan b) Kapısı c) Bodrum ç) Fethiye

a) Muş b) Erzincan c) Kayseri ç) Malatya

a) Karakaya b) Boztepe c) Tercan ç) Şile

Yanıtlar 128'inci sayfamızdadır.

**İnsanlığa
Adanan
Yaşamlar**

Cézanne, hiç resim siparişi almadı. Zaten bu tür siparişlerden alacağı paraya da gereksinimi yoktu. Çünkü, babasının yaşama veda edışıyle ekonomik özgürlüğüne kavuştuğu için, tablolarını satma endişesi duymadan gönüllüce çalışıyordu.

Doğayı Kalıcı ve Değişmez Değerlerle Vermek İsteyen Sanatçı: Paul Cézanne

İlk yirmi yılını 67'nci sayfada aktarmaya başladığımız ünlü Fransız ressamı Paul Cézanne'nin yaşam öyküsünü, kaldığımız yerden sürdürüyoruz.

Giderek resim çalışmalarında yoğunlaşması, hukuk eğitimini ikinci plana atması ve Emile Zola'nın onu heyecanlandıran Paris öyküleri birleşince, Cézanne'nin bu sanat kentine gitme tutkusu artık dayanılır gibi değildi. Babası da onun resim çalışmalarındaki başarısını gördükçe, zorlamanın gereksiz olduğunu kabullenip Paris'e gitmesine izin verdi.

Paul Cézanne, 1861 yılında Paris'e gelip hemen "Academie Suisse"e kaydoldu ve resim çalışmalarına başladı. Her sabah 5'te kalkıyor, 11'e değin atölyede çalışıyor, sonra da Louvre Müzesi'ne gidip eski ustaların yapıtlarını inceleyerek deneyim sahibi oluyordu. O yıllarda Louvre Müzesi, genç ressamların mutlaka gitmesi gereken bir sanat tapınağıydı. Burada ünlü yapıtların kopyalarını çıkaran stajyer ressamlar, deneyim sahibi oluyorlardı. Cézanne da aynı eğitimden geçmek zorundaydı. Ancak, yaşadığı başarısızlıklar ve ce-

saret kırıcı olaylar nedeniyle altı ay bu yaşantıya katlanabildi. Kendini Paris'te yabancı gibi görüyor, çok rahatsız oluyordu. Ayrıca Aix'in kırlarını da çok özlemişti. Üstelik Paris Güzel Sanatlar Okulu'na kabul edilmesi için yaptığı başvuru da kabul edilmeyince hevesi kırılmıştı. Yakın arkadaşı Emile Zola'nın yalvarmalarına karşın Aix'e döndü ve babasının ofisinde çalışmaya başladı.

Bir süre sonra Aix'de de sıkıldı. Çünkü o masa başında oturup çalışacak biri değildi ve resim yapmayı da çok özlemişti. Bu nedenle, Aix'de geçen yaklaşık bir yıllık sürenin ardından, 1862 sonlarında tekrar Paris'e gitti ve tekrar "Academie Suisse"de resim çalışmalarına başladı. Gözü yükseklerde olan tüm ressamlar gibi o da sık sık Louvre Müzesi'ni ziyaret ediyor ve orada saatlerce kalıp büyük ustaların ünlü tablolarını titizlikle kopya ediyordu. "Louvre Müzesi, okumayı öğrenmemizi gerektiren bir kitaptır" diyordu.

"Academie Suisse"de, kendinden 15 yaş büyük Pissarro ile tanışması onun sanat kariyeri açısından son derece önemli bir ge-

lişmeydi. Pissarro aracılığıyla 1862'de Monet, Bazille, Sisley ve Renoir ile tanıştı.

Ender de olsa genç sanatçıların "Café Guerbois"daki toplantılarına katıldı; fakat tartışmalara hiç girmede. Cézanne bu arkadaşlıklardan memnun değildi. Kendini onların yanında rahat duyumsamıyordu.

Cézanne, bu dönemde babasından gelen harçlıkla yaşamını sürdürmekteydi. O dönemde bir ressamın ünlü olabilmesi için resimlerinin, Güzel Sanatlar Akademisi üyelerinden oluşan jüri tarafından kabul edilip "Salon'da sergilenmesi gerekiyordu. Cézanne da resimlerini önceleri "Salon'a gönderiyordu. Ancak bir kez dışında hep reddedildi. Bir kez kabul edilisinin öyküsü de şöyleydi:

"Salon'un tabloları kabul kurallarından birine göre, her jüri üyesi, öğrencilerinden birinin tablosunu sergiye kabul edebilirdi. Cézanne'in yakın dostlarından Guillemet de bu kuraldan yararlanarak Cézanne'in bir tablosunu "Salon'a kabul ettirmişti.

Cézanne, 1869 yılında Paris'te, Hortense Fiquet adlı, güzelliğiyle ün yapmış, çıplak modellik yapan bir kadınla tanıştı. Kendisinden 11 yaş küçük olan Hortense'e âşık olan ressam, onu birlikte yaşamaya ikna etti. ve 1872 yılı Ocak ayında ondan Paul adını verdiği bir oğlu oldu. Babasının bu ilişkii duyup küplere bineceği ve gönderdiği harçlığı keseceğini adı gibi biliyordu. Uzun süre bu korkuyla yaşadı. Gerçekten de sekiz yıl bu gizi saklamalarına karşın

baba Cézanne bunu öğrendiğinde, oğluna gönderdiği harçlığı yarıya indirerek, onu parasal yönden sıkıntılı duruma düşürdü. Hortense ve Paul Cézanne ancak 1886 yılında evlenebildi.

1870 yılına değin Paris'te yoğunlaştırdığı resim çalışmaları, Fransa-Prusya savaşının çıkması üzerine kesintiye uğradı. Bu savaş, dostlarını da rüzgar örneği oraya buraya savurmuştu. Emile Zola Marsilya'ya yerleşmişti. Monet ve Pissarro, geçici bir süre için Londra'ya gitmişlerdi. Manet orduya katılmıştı. Renoir Bordeaux'da yaşamayı seçmişti. Paris'te daha fazla kalamayacağını duyumsayan Cézanne, Hortense'i de yanına alarak Fransa'nın güneyindeki Estaque'a gitti. Babası, Hortense'le olan ilişkisini onaylamayıp parasal desteği kestiği için, çok sıkıntılı günler geçirdi. Oturduğu evi de annesi kiralamıştı, babasından gizli...

1 872 yılında Cézanne, Pissarro ile birlikte çalışmaya başladı. Bu onun izlenimcilğe yönelişinin başlangıcı oldu. Doğa manzaralı resimler yapıyor, izlenimcilerin geliştirdiği renk ve ışık kuramlarını özümsemiş çalışmalar yapıyordu. 1874 yılında, fotoğrafçı Nadar'ın Paris'te Boulevard des Capucines'deki stüdyosunda açılan ilk izlenimci sergiye üç tabloyla katıldı.

İzlenimcilerin üçüncü sergisinde 16 tablosu yer aldı. Ancak, sanat görüşünün izlenimcilerinkiyle uyuşmadığını anladı. Çünkü, Cézanne da izlenimciler gibi doğadan çalışmayı benimsemiş olmak-

la birlikte, onlardan ayrı olarak doğayı yalnız geçici görünümüyle değil, kalıcı ve değişmez değerleriyle vermek istiyordu.

Babasının 1886'da yaşama ve da edışıyle büyük bir servete sahip olan Cézanne, Aix'deki evine çekilip tümüyle resime yoğunlaşacağı bir yaşama kavuştu. Buna bir tür inziva da denilebilirdi.

Emile Zola ve Paul Cézanne, ayrı olmalarına karşın dostluklarını uzun süre sürdürdüler. Ta ki Zola'nın 1886 yılında, başarısız bir ressamı konu alan romanının yayınlanmasına değin...

Zola'nın "L'Oeuvre" adlı kitabında başarısız bir ressam karakteri olan Claude Lantier, Cézanne'in iddiasına göre kendisiydi. Belki de bir sanatçı duyarlılığıyla alınganlık gösteren Cézanne, bir daha Zola ile görüşme kararı aldı.

Peki gerçekten de Zola bu yapıtında arkadaşını mı anlatmıştı? Kendisine sorulduğunda "Onun hakkında herşeyi anlatmak isteseydim, Claude Lantier'yi tasvir ederken yazdıklarım çok hafif kalırdı" diye yanıtlamıştı.

Cézanne, insanlarla ilişki kurmayan, belki de kuramayan, akisi yaratılışlı biriydi. Bunun nedeinin babasına karşı duyduğu korku hatta nefret olduğunu söylüyor yetkililer. Yaşamında tek

güvendiği kimse annesiydi. Babasıyla olan çekişmelerinde onu sonuna dek savunan annesiydi. Bu nedenle de annesine ayrı bir sevgisi vardı.

Annesini 1889 yılında kaybedince Cézanne, "Rüzgarın Evi"ni sattı ve yanına bir yardımcı alarak Aix'de bir apartman katına taşın-

"Madame Cézanne'in Kırmızılar İçinde Portresi" (1890-94)

dı. Eşi ve oğlu çoğu zaman Paris'te kalıyordu. Cézanne kesinlikle kırlardan vazgeçemiyordu. Bu nedenle Aix dışında bir tepede özel bir ev yaptırdı. Evin alt katında tavan yüksekliği beş metre

olan bir atölyesi vardı. Babasının yaşama veda edişinden sonra ekonomik özgürlüğüne kavuştuğundan, tablolarını satma endişesi duymadan gönlünce resim çalması yapıyordu.

Eşinin, oğlunun, dostlarının ve kimi zaman da ailede görev yapan hizmetçi ya da işçilerin portrelerini yapıyordu. Hiç resim siparişi almadı. Zaten bu tür siparişlerden alacağı paraya da gereksinimi yoktu. Çünkü, önce de belirttiğimiz gibi, babasının yaşama veda edişyle ekonomik özgürlüğüne kavuştuğu için, tablolarını satma endişesi duymadan gönlünce çalışıyordu. Ayrıca, yavaş ve sistemli çalışma biçimi nedeniyle kimi zaman tabloları çok uzun süreler sonunda tamamlayabiliyordu. Tek bir portre üzerinde kimi zaman 150 seans gibi uzun bir çalışma yaptığı oluyordu.

Sabahları çok erken başladılar çalışmaya... Hava koşulları ne

olursa olsun sabah erkenden atölyesinin yolunu tutar, saat 6'dan 10:30'a dek aralıksız çalışır, sonra yemek için Aix'e gider ve hemen dönüp saat 17'ye dek yine aralıksız çalışır, daha sonra akşam çorbasını içip hemen yatmaya giderdi. Şeker hastası olduğu için yiyeceklerine ve sağlığına çok dikkat ederdi.

Cézanne, 22 Ekim 1906'da yaşama veda ettiğinde 67 yaşındaydı. Aix'de bir gün yine manzara resmi yapmaya kırlara giderken şiddetli yağmura yakalandı. Evine döndüğünde iliklerine değin ıslanmıştı ve soğuktan dolayı da tir tir titriyordu. Gece ateşler içinde yanmaya başladı. Hastalık zatürreeye çevirdi. Cézanne bunu atlatamadı ve birkaç gün sonra yaşama veda etti. Çok sevdiği Aix'de, sayıca fazla olmayan dostlarının katıldığı sade bir törenle toprağa verildi. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

"Bir Başkadır Benim Memleketim" in Yanıtları...

Yedigöller,
Bolu

Karagöl, Şavşat,
Artvin

Muş

Kapısı,
Kurucuşile,
Bartın

Boztepe,
Ordu

Gezgin olmak, yalnızca bavulları hazırlayıp turistik bir kente gitmek, alışveriş yapıp tarihi yerleri gezmek değildir. Gezgin olmak, yeni yerler, yaşamlar keşfetmek merakıyla, yorulmadan, sıkılmadan gezmektir. Yolculuk nereye olursa olsun, tanımak ve anlamak için gitmektir.

Yaşamın İçinde Gezmek...

André Gide, "Kıydan uzaklaşmayı beceremeyen yeni okyanuslar bulamaz" demiş. Kimi zaman cesaret, kimi zaman merak, kimi zaman da özgürlük bizi uzaklara çeken... Gezgin olmak, yalnızca bavulları hazırlayıp turistik bir kente gitmek, alışveriş yapıp tarihi yerleri gezmek değildir. Gezgin olmak, yeni yerler, yaşamlar keşfetmek merakıyla, yorulmadan, sıkılmadan gezmektir. Yolculuk nereye olursa olsun, tanımak ve anlamak için gitmektir.

Gidilen yer turistik bir kent de olabilir, küçük bir köy ya da yaşadığımız kentin hiç gitmediğimiz bir semti, mahallemizde hiç geçmediğimiz bir ara sokak da... Önemli olan keşfetmenin keyfidir, bir apartmanın bahçesindeki bahar çiçekleriyle süslü bir ağaç, yolculukta tanışılan bir yol arkadaşı ya da yepyeni ülkeler... Hemen arka sokağımızda oyun oynayan çocukların mutluluğu... İnsan yolcu-

luklarda yalnızca yeni yerler ve insanlar tanımaz, aslında çok iyi bildiğini sandığı kendini de tanır; çünkü gidilen her yolculuk, bizi biraz da kendimize geri getirir.

Gezmek, aslında bir yere izleyici gibi yalnızca dışarıdan bakmak değil, içine girip yaşayabilmek; bakmakla görmek arasında ayrımı yapabilmektir. Kapadokya'da yalnızca yer

altı kentlerini gezip taş duvarlara bakmak değil, orada yaşayanlarla, oyuncağın bebek satan kadınlarla da sohbet etmektir. Paris'te Louvre Müzesi'ni gezip, Mona Lisa'yı görmek denli, Seine Nehri kıyısında oturup günlük koşuşturmayı duyumsayabilmek ya da yalnızca her zaman alışveriş yaptığımız markette çalışan bayana bir "Merhaba", "Günaydın" ya da "İyi Akşamlar" diyebilmektir.

Gezdikçe Gördükçe

İzlen
Şen

Gezdikçe, farklı ülkeler, kentler görüp değişik kültürlerden insanlarla tanışınca yeni bakış açıları kazanır insan. Herkesin bir öyküsü olduğunu bildikten sonra, ayrı öykülere sahip insanları anlamak kolaylaşır, empatik düşünmeye alışılır. Kendimizi başkalarının yerine koyup, olaylara onların gözüyle baktığımızda, ayrımlara şaşmamayı, kızmamayı öğreniriz yavaş yavaş...

Gezgin olmak yalnızca bir yere gitmek değil, herşeye yeni bir gözle bakabilmektir aslında... Bulunduğunuz yerde bile olaylara farklı açılardan bakmanız, sizi bambaşka bir dünyaya götürebilir. Örneğin,

herkes mutlu olmak ister; ama kaçımız ayırdındayızdır ki, aslında mutlu olmanın en kolay yolu, başkalarını mutlu etmektir. Çok küçük şeylerin insanlara büyük mutluluklar verebildiğini, birçok telaşın yaşandığı, herşeyin ertelendiği yaşamlarımızda küçük inceliklerin beklenmedik izler bırakabildiğini görürsünüz.

İçten bir gülümseme, iş arkadaşınızın masasına bıraktığınız bir teşekkür notu, aynı kentte yaşayıp da bir türlü görüşemediğiniz arkadaşınıza göndereceğiniz bir kart tüm günü değiştirebilir. Zamansız-

lık ya da parasızlık gibi gerekçelerle erteleyip hiç yapmaktan başlamak gerek. Gülmemek, zor durumda olan bir arkadaşınıza küçük bir sürpriz yapmak, hiç tanımadığınız birini sevindirmek, öğüt vermekle kalmayıp yardım etmek ya da yalnızca işini iyi yapan birini yüreklendirmek gibi...

Gezgin olmak aslında yaptığınız keşiflerle yaşamı daha iyi anlamak ve ona yeni bir gözle bakmak demektir. Yeni yerler, insanlar, mutluluklar keşfetmektir. Bir yere ulaşmaktan değil, yolculuktan zevk almayı öğrenmektir. Çok az zamanınızı alacak kısa bir yolculuk, küçücük bir davranış sizin de başkalarının da yaşamında yeni pencereler açabilir.

Gwendolyn Brooks'un bir şiirindeki sözler gibi:

*"Tükenmek üzere şu kısacık an.
Yakında yok olacak.
Ve ister altından yapılmış
İsterse acıyla yüklü olsun
Bir kez daha aynı kılıkla
Karşıma çıkmayacak..."*

Yaşadığımız her anı, hem kendimiz hem de başkaları için eşsiz ve anlamlı kılmak bizim elimizde...•

IzlenSen@butundunya.com.tr

Öğretmen derste, denizde boğulma tehlikesi geçiren insanların nasıl kurtarılacağını ayrıntılarıyla anlattı. Sonra öğrencilerinden birinden, bu anlattıklarını kısaca yinelemesini istedi.

Afacan öğrencilerinden biri konuyu şöyle özetledi:

"Önce insan sudan çıkarılır, sonra da su insandan çıkarılır."•

Nasıl Genç Kalınır?

•Şebnem Şen - Bütün Dünya•

•Yaş, kilo, boy gibi gereksiz sayıları kafanızdan atın gitsin. Bırakın doktorlar düşünsün bunları... Onlar bu işi öğrenmek için yıllardır, tıp fakültesinde okudular. Bırakın da işlerini yapsınlar. •Yalnızca neşeli arkadaşlarınızla birlikte olmaya özen gösterin. Yüzü asık kişiler kendilerine ettikleriyle yetinsinler.

Bir de sizin gününüzü zehir etmesinler. •Öğrenmenizi ara vermeden sürdürün. Beyninizin bir an için bile tembellik yapmasına izin vermeyin. Büyüklerin şu sözünü aklınızdan çıkarmayın: "Boş bir zihin şeytanın atölyesidir." Biz de o şeytanın adını söyleyelim: "Alzheimer." •Basit şeylerden zevk alın. Mutlu olabilmeniz için gözleriniz yukarılarda olmasın.

"Küçük harfli mutluluklar" sözünü yaşam biçiminizin anahtarı yapınız. •Gülmenizi frenlemeyin. Olur olmadık her olaya değil; ama gülünecek olaylara kesinlikle kayıtsız kalmayın, doya doya, hatta katıla katıla gülün... Başarabilirseniz, soluksuz kalana değin gülün. •Gözyaşlarınız yaşamınızın doğal bir parçasıdır. Ağlamaktan çekinmeyin. Ünlü bir tıp doktorunun şu sözünü kulağınıza küpe yapın: "Göz ağlamazsa vücudun başka bir organı ağlar." Dayanın, acınızı yaşayın; ancak yaşamınızı da acınızdan önceki yerden sürdürün. Yaşamımız süresince bizle birlikte olan tek kişi, kendimizdir. •Her olanağı değerlendirin ve çevrenizi sevdiğiniz kişilerle doldurun. Yaşamınızı, ailenizle, evcil hayvanlarınızla, dostlarınızla, anılarınızla, müzikle, çiçeklerle birlikte yaşayın. Eviniz sığınagınızdır. •Sağlığınızın üzerine titreyin: İyiyse, sağlığını korumaya özen gösterin; iyi değilse, iyileşmek için çabalayın. Sağlığınızı korumak sizin elinizde değilse, yardım isteyin. •Sevdiğiniz kişilere, onları sevdiğinizi olanak bulduğunuz her an söyleyin. Ve hiçbir zaman unutmayın: Yaşam, alıp verdiğimiz soluğun sayısı değil, bizi soluksuz bırakan mutlu anlarımızla ölçülür.

•Bu okuduklarınızı kendinize saklar ve en az 8 kişiyle paylaşmazsanız, "Hiçbir şey olmaz" demeyin. Paylaşmadığınız 8 kişinin haberi bile olmaz bu önerilerden. Yazık değil mi onlara? Bırakınız, onlar da yaşasınlar yaşamlarını doya doya...•

Mankafa Poldi

"Bu koro, 1844 yılında kuruldu, Poldi."
"Hayret! Bu çocuklar hiç de büyümemişler."

"Yardım gelinceye değin aşağıda beklemeyi mi yeğlersin, yoksa yukarı çıkmana yardım edeyim mi?"

"Saçlarımı kestirmek istiyorum."
"Lütfen şapkanızı çıkarır mısınız, Bay Poldi?"
"Kusura bakmayın! Çıkaramayacağım; çünkü nezleyim..."

"Oberhausen'in buradan ne kadar uzakta olduğunu, söyler misiniz, lütfen?"
"Yaklaşık 3 kilometre..."
"Kuş uçuşuyla mı?"
"Hayır insan yürüyüşüyle..."

"Sevgili anneciğim, sevgili babacığım,
"Tüm duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim, size şunları söylemek isterdim:

"Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim. Sizin çocuğunuz olsam da, sizden ayrı bir kişilik geliştiriyorum. Beni tanımaya ve anlamaya çalışın.

"Denemeyle öğrenirim. Oyunda, arkadaşlıkta ve uğraşılarımda özgürlük tanıyın. Beni her zaman her yerde koruyup azarlamayın. Davranışlarımdan sonuçlarını kendim görürsem, daha iyi öğrenirim.

"Brakın, kendi işimi, kendim göreyim. Büyüdüğümü başka nasıl anlarım yoksa... Büyümeyi çok istiyorsam da, ara sıra yaşımdan küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin; ama beni şımartmayın da... Hep çocuk kalmak isterim sonra...

"Her istediğimi elde edemeyeceğimi biliyorum. Ancak siz verdikçe, almadan edemiyorum.

Çocuğunuzdan Mektup Var...

"Bana yerli, yer-siz söz de vermeyin. Sözünüzü tutmayınca, sizlere güvenim azalıyor.

•"Seventeen" - *Bütün Dünya*•

"Bana kesin ve kararlı davranmaktan

çekinmeyin. Yoldan saptığımı görünce beni sınırlayın. Koyduğunuz kurallar ve yasakların hepsini beğendiğimi söyleyemem; ancak, hiç kısıtlanmayınca, ne yapacağımı şaşıyorum.

"Tutarsız davrandığınızı görünce, hem bocalıyor hem de bundan yararlanmadan yapamıyorum. Öğütlerinizden çok, davranışlarınızdan etkilendiğimi unutmayın.

"Beni eğitirken ara sıra yanlışlar yapabilirsiniz. Bunları çabuk unuturum. Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldığını görmek beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.

"Çok konuşup çok bağırmayın. Yumuşak ve kesin sözler bende daha iyi bir iz bırakır. 'Ben senin yaşındayken' diye başlayan söylevleri hep kulak ardına atarım. Küçük yanlışlarımla büyük suçmuş gibi başıma kakmayın. Bana yanlışla payı bırakın. Beni yaramazlıklarım için kötü çocukmuşum gibi yargılamayın. Yanlış davranışım üzerin-

de durup düzeltin. Ceza vermeden önce beni dinleyin. Suçumu aşmadığı sürece, cezama katlanabilirim.

“Beni dinleyin. Öğrenmeye en yakın olduğum anlar, soru sorduğum anlardır. Açıklamalarınız kısa ve özlü olsun.

“Beni yeteneklerimin üstünde işlere zorlamayın. Ama başarabileceğim işleri yapmamı bekleyin.

“Bana güvendiğinizi belli edin. Beni destekleyin, hiç değilse, çabamı övün.

“Beni başkalarıyla karşılaştırmayın. Umutsuzluğa kapılırim.

“Benden yaşımın üstünde olgunluk beklemeyin.

“Kuralların hepsini birden öğretmeye kalkmayın. Lütfen bana süre tanıyın.

“Yüzde yüz dürüst davranmadığımı gördüğünüzde ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın. Yalana sığınmak zorunda kalırım. Sizi çok bunaltsam da, soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı haklı görebilirim; ama beni aşağılamayın. Hele başkalarının yanında onuru-

mu kırmayın. Unutmayın ki, ben de sizi başkalarının önünde güç durumda bırakabilirim.

“Bana haksızlık ettiğinizi anlayınca, açıklamaktan çekinmeyin. Özür dileyişiniz, size olan sevgimi azaltmaz, tersine, beni size daha çok yaklaştırır.

“Aslında ben sizleri olduğunuzdan daha iyi görüyorum. Bana kendinizi yanıltmaz ve erişilmez göstermeye çabalamayın. Yanıldığınızı görünce üzüntüm büyük olur.

“Bana verdikleriniz yanında benden istediklerinizin zor olmadığını da biliyorum. Yukarıda sıraladığım istekler size çok geldiyse, birçoğundan vazgeçebilirim, yeter ki beni ben olarak seveceğinize olan inancım sarsılmasın. Benden ‘örnek çocuk’ olmamı istemezseniz, ben de sizden kusursuz anne baba olmanızı beklemem. Beni sevmeniz ve anlayışlı olmanız bana yeter... Sizin çocuğunuz olarak doğmak elimde değildi. Ama seçme hakkım olsaydı, sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim. Sizi seviyorum.

“Çocuğunuz.”•

Adamın bir papağanı vardı ve papağan Shakespeare’in “Hamlet” oyununu ezbere okuyabiliyordu. Adam papağanının bu özelliğine güvenerek arkadaşlarıyla iddiaya girdi. Arkadaşları geldiği zaman papağandan “Hamlet”i okumasını istedi; fakat papağan inat etti ve biç sesini çıkarmadı.

Adam iddiayı kaybettiği için çok sinirlendi ve arkadaşları gittikten sonra papağanı azarlamaya başladı:

“Sen ne biçim bayvansın?” dedi. “Neden okumadın ‘Hamlet’i?.. Bak senin yüzünden 5 bin YTL kaybettim.”

Akıllı papağan bu serzenişlere biç aldırmadan sahibine yanıt verdi:

“Bana bu denli sinirlenme” dedi. “Bir de haftaya kazanacağımız parayı düşün. Şimdi herkes beni ‘Okuyamıyor’ diye biliyor.”•

Adaya ayak bastığım gün Nuh’un Gemisi’nden ilk inen keçi gibi sevinçliydim. Kardan, soğuktan kaçmışım. Gece yarısı uçaktan çöle inince buğulu, sıcak bayava dokundum. “Sağol Tanrı’m” dedim. “Kudretinin ucu bucağı yok. Neredeydim, nereye geldim.”

Albay Hassan Kimdi?

1 1 Mayıs sabahı doğu penceresinin altı mavi mi mavi... Işıl ıslı su... Kuzeyde limon çiçeği bir çöl... Sarı mı sarı ısıldıyordu. O güne kadar hayat, altın kaşıkla yediğim çocuk masasına benziyordu.

Çiçek, renk ve koku cümbüşüydü mayıs sabahı... Kuşlar erotik ötüyor, duyacak, anlayacak kuş arıyordu.

Banka binasının önü kalabalık... Çelik zırhlı resmi plakalı Mercedes bir araba, iki motosikletli polis... İkinci polis arabası trafiği yan caddeye aktarıyordu. Bankaya önemli birisi gelmişti herhalde.

Bankanın Genel Müdür Yardımcısı Muhammed Al Fırt kapıda... Sudanlı’nın yüzü sapsarı... Beni görünce koştu. “Hemen gitmemiz gerek” dedi.

“Polisler burada ne yapıyorlar?” dedim.

“Bizi emniyetten istiyorlar” dedi. İrkildim. “Nasıl olur?” dedim. “Nedenini sordun mu?”

“Sen aklını mı kaçırdın?” dedi.

“Polise böyle şey sorulur mu? Emir siyasi daireden çıkmış. Durum fişkılı... Urunda burası, pisliğin insana ne zaman bulaşacağını kimse bilemez. Bir an için sultansın, bir an sonra zindanda Jan Valjan... Yani parya... Hele benim gibi Sudanlı’ysan, doğuştan suçlusun.”

Sudanlı Muhammed’in korkusundan tedirgin oldum. Ne gibi siyasi bir problemimiz

olabilirdi. Bilemedim.

“Muhammed” dedim. “Kimseye sövdün saydın mı, kimse hakkında kötü laf ettin mi?”

Sudanlı “Kimsenin etlisine sütlüsüne karışmadan yaşıyorum” de-

Memleket Özlemi

İlyas Halil

di. “Ben de senin gibi yakında emekliye ayrılacağım.”

Anlaşılan emekli olmak kaderde değilmiş. İçimde korku... Zor nefes alıyordum.

Oysa bu ülkede yaşıntım iyi başlamıştı. Yerli halk, cömert olanlara iyi davranırdı. Hesap bilmez, sayı sevmezdi. Ödünç para alırken saymaz, borç öderken vereceği paraya dikkat etmezdi. Zaten bu asil ülkede borç ödemek ayıptı. Huylarını öğrenince kötü görmeyen, kötü duymayan, kötü konuşmayan üç maymun-dum. Mutluydum.

İsteksiz “Gidelim” dedim. Palmiyeli geniş caddelerden, kayıp gidiyoruz. Alnımda iri ter damlaları... Emniyet Genel Müdürlüğü yok olsa, hiç varmasak öyle sevinecek-tim ki... Yolun uzaması için aklım yirmi yıl önce bir bankanın iş ilanını gördüğüm güzel güne uzandı.

Adaya ayak bastığım gün Nuh’un Gemisi’nden ilk inen keçi gibi sevinçliydim. Kardan, soğuktan kaçmışım. Gece yarısı uçaktan çöle inince buğulu, sıcak hayava dokundum. “Sağol Tanrı’m” dedim. “Kudretinin ucu bucağı yok. Neredeydim, nereye geldim.”

1978 petrol krizi yeni patlamıştı. “Montreal” gazetesinde Urunda Yatırım Bankası’nın memur aradığını okuyunca, bankaya başvurdum. Bankacı olduğumu, matematik okuduğumu yazdım.

İşe başladıktan birkaç ay sonra petrol fiyatları yine artmaya başladı. Kasabanın gelişmesi devam

ediyor. Kasabalı her gün yeni gerçekler öğreniyordu. Zenginlik adaya yeni bilgiler getirmişti. Ev hanımları temizliğin kurallarını öğreniyor, Lübnanlı bilgiler devlet başkanlarına ayakkabılarını nasıl giyeceklerini, çatal kaşıkla yemek yemesini gösteriyorlardı.

Belediye, kabile başkanlarının gitmek istediği yere bir gece önce asfalt yol döküyor, dönüş için başka bir yol yapıyordu.

Yerli halk gibi sakal bıraktım. “İnşallah, maşallah” demesini öğrendim. Yerli halk gibi yavaş konuşuyordum. Adanın dilini öğrenmek güç olmadı. Acem, Arap ve Hint diline yakındı. Adanın yaşam hızına uymak için yavaş düşünüyordum.

Yaşlıların sorularına verdiğim karşılıklar iyi karşılanıyordu. Çocuk gibi gülüyor, seviniyorlardı. “Acele etmekle bir şey kazanılmaz” diyordum. “İki yumurta artı iki yumurtanın dört olduğunu bulmakta acele etmek iyi değil” diyordum. Bazen yumurtaların civciv olmalarını beklemelerini istiyordum. “Yumurta yerine civciv satmak daha kârlıdır” diyordum.

“Batı uygarlığı iki başlı deveye benzer” dediğim zaman belediye başkanı yüzüme bakmış “Ne demek istiyorsun?” demişti.

“İki başlı olduğu için ileri mi, geri mi gideceğini şaşırır hep” demiştim.

Hava bile şeyh ailesinin huyuna uyuyordu. Yağmur yerlilerin boyuna uygun yağıyordu. Yağdığı günler damlalar yere birbuçuk metreye kadar iniyor, sonra sıcaktan buhar olup gökyüzüne yükseliyordu. Develerin, uzun boylu Avrupalıların,

başı ıslanıyor, ayakları kuru kalıyordu. Kısa boylu şeyh ıslanmadan rahatça adada gezebiliyordu.

Genel müdürlük başkan-tin göbeğinde bir bahçe içinde kalın duvarlı bir yapı... Giriş kapısında iki tank, güvenlik görevlileri ellerinde silah nöbet tutuyordu.

Kapıda görevli polisler bizi ellerinde kalaşnikof, kabul salonuna götürdüler. Sinema salonu büyüklüğünde bir yer... Oturacak yer gösterdiler. Ellerinde silah, başımızda beklediler.

Vakit durmuş. Zaman geçmiyor-du. Emniyet genel müdürü şeyh gelecekti. İçimiz sıkıntı dolu... Bir saat sonra şeyh salona girdi. Nöbetçi polisler selama durdu. Korkuyla ayağa kalktık. Şeyh genç bir adamdı. Sırtında general üniforması... Bizi nazıkça karşıladı. “Buyurun oturun” dedi. Oturmamak, yığıldık koltuğa...

“Doktor Hassan Bey” dedi. “Kanada vatandaşı olduğunuzu duydum. Bankanızın genel müdüründen kısa bir süre emniyette çalışmanız için izin aldım.

“Kanada emniyet örgütüyle temasınız var mı? RCMP’nin iyi örgütlenmiş olduklarını duydum. Biz yeni den organize etmelerini istiyorum. Bize bu hususta yardım edebilir misin?”

“Emniyet hizmetleri hakkında pek bilgim yok” dedim. “Ama isterseniz araştırma yapabilirim. Size iki güne kadar bir rapor hazırlayabilirim.”

Genel müdür “Çok iyi olur” dedi. “Muhammed kardeşimiz yapacağınız raporları dilimize çevirirse memnun olurum.”

İki dakikalık konuşmadan sonra ekselans genel müdür bizi yaveri ile bıraktı. İşine döndü.

Ertesi gün Kanada büyükelçisi ile temasa geçtim. Emniyet genel müdürünün isteğini ilettim. Beni Kanada RCMP Atlı Polis Genel Müdürlüğü ile temasa geçirmesini rica ettim. Aldığım karşılık olumluydu. Ottawa bize yardım etmeye hazır-dı. Durumu kısa bir rapor ile ekselans şeyhe bildirdim.

Bir hafta sonra buluşmamızda şeyh gelişmelerden memnun görünüyordu. “Doktor Hassan” dedi. “Seni yanıma albay rütbesiyle alıyorum. Yarın işe başlıyorsun.”

Şaşırdım. Kırk yıllık bankacılığım bir anda yok oldu. Bilmediğim bir işe başlıyordum.

İlk iş olarak emniyet şube müdürlerinin karşılaştıkları güçlükleri kendi ağızlarından duymak istedim. Dış ilişkiler şubesini ziyarete gittim. Şube sorumlusu binbaşı halifeyi gördüm.

“Aramıza hoş geldin Doktor Hassan Bey” dedi. “Herşeyden önce bugün size yeni bahçemizi göstereceğim. Bu yaz devlet başkanımızın isteği üzerine bahçeye dünyanın dört köşesinden getirilmiş iki bin çeşit çiçek ektiler. Devlet başkanı ara sıra görmeye gelir. Daha sonra sizi deniz kıyısında emniyet mensupları için yapılan lokantaya götüreceğim.”

Dış ilişkiler şube şefi o günkü işini bıraktı beni gezdirdi.

Yemekten döndüğümüzde saat üçü bulmuştu. “Şubenizi ilgilendi-

ren problemlerin ne olduğuna bakabilir miyim?” dedim.

“K olay” dedi. “Size dış ilişkiler dalında doktora yapmış Filistinli Yasser’i tanıtaçağım. Durumu iyi biliyor.”

Yasser’i görmeye gittim. Kendimi tanıttım. “Şubenizin probleminin ne olduğunu anlatır mısınız?” dedim.

“Ah Doktor Hassan” dedi. “Sizi dört gözle bekliyordum. Durum kötü... Bir yıldır kahve içemiyorum. Eskiden sabah işe gelir gelmez ocağın kahve alır, odama kapanır görevimi yapardım. Beni kahve ocağının başında gören şube müdürleri ‘Yasser Bey anlaşılan senin işin az, kahve içecek zaman buluyorsun. Bize de vakit ayırabilirsen çok seviniriz’ diyor bitiremedikleri dosyaları bana veriyorlardı.”

“Kardeşim dilin yok mu?” dedim. “Yapamam’ diyemiyor musun?”

“Nasıl derim?” dedi Yasser, “Müdürler yerli... ‘Yasser beceriksiz, tembel’ deseler işimden olurum. Bütün şubelerde durum aynı... Yerli subay çok, iş yapacak Yasser yok...”

Öteki şubelerin problemlerini öğrenmek için müdürleri görmek istedim. Kiminin kayınlıdesinin cenazesine Kuveyt’e gittiğini, kiminin yeni gelin aramaya Yemen’de olduğunu söylediler. Şube müdürlerinden yalnız bir tanesi Urun-

da’daydı. O da ayağını kırmış hastanede yatıyordu.

Emniyet genel müdürü eklans şeyhe bir rapor hazırladım. Kısa ve özlü bir rapordu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Makamına,

Genel müdürlükte şubelerin görevlerini nasıl ifa ettiklerini öğrenmek için yaptığım araştırmada şube müdürlerinin işini bilir, dırayetli olduğunu tespit ettim. Ancak bir süredir modern idare bilgisinden uzak kalmışlar.

Şube müdürlerimizi güçlülere karşı hazırlamak için hepsinin aynı anda bir yılığına Kanada üniversitelerinin hazırladığı modern idare stajına gitmesi gereklidir.

Staj kayıt mülleti kısa olduğu için dün müdürlerimizi gelecek hafta başlayacak staja kaydettim. Vakıtlı kılığından sizden izin almadan kaydettiğim için kusurumu affedin.

Bu şekilde gelecek yılın bütün idari problemini halletmiş olacağız. Gelecek yıllar için Tanrı’nın bize yardımcı olacağından eminim.

Sadık kulunuz Albay Hassan.

Ertesi gün doktor unvanımı ve albaylığı yitirdim. Doktor Hassan kayıtlardan silindi. Emekli Hasan olarak Montreal’e dönüyordu.

halililyas@yahoo.ca

“Satranç”ın Yanıtları...

Atak: 1... Vb3! (d1 karesindeki baskı önlenemiyor.) 0-1

Oyun Sonu: 1. Şb3 Şb1 2. Şa3+ Şa1 3. Kh8 Şb1 4. Kh1+ Şc2 5. Şxa2 1-0

Kendi Gelen: 25. Axd6 1-0 •

Kendi Küçük, Etkisi Büyük Buluşlar

•Derleyen: İlker İnal - Bütün Dünya•

Kimi milat öncesi çağların en derininden, kimi yalnızca 10-15 yıl önceden gelip yaşamımızın tam merkezine yerleşti. Ampulden cep telefonuna, prezervatiften televizyona, bisikletten diş fırçasına, internette kibrite, sutyenden kurşunkaleme CD’den radyoya...

Herhangi birinin eksikliğini düşünebiliyor musunuz?..

•**Bisiklet, 1861:** Fransız Pierre Marchaux tarafından geliştirilen “velosipet” ilk bisiklet kabul ediliyor. 19’uncu yüzyılın ünlü feministi Susan Anthony, 1896’da verdiği bir röportajda, “Bisiklet kadınların özgürleşmesi için herhangi başka bir şeyden çok daha fazlasını yaptı” demişti.

•**Blackberry, 1999:** “Research

in Motion” adlı Kanada şirketi tarafından geliştirilen Blackberry, patronların çalışanlarına taktığı dijital kelepçelere dönmüş durumda.

•**Buzdolabı, 1834:** Jacob Perkins tarafından tasarlanan ve mutfakları sonsuza dek değiştiren bu buluş, Perkins’in buluşunun yayımlanmaması ve öneriminin başta ayırdına varılamaması yüzünden 1915’lere değin piyasaya sürülemedi.

•**CD, 1965:** Özlediğimiz hafif cızırtılı, plak sesinden hiç hoşlanmayan ABD’li mucit James Russell tarafından geliştirilen CD, 80’lerden itibaren müzik dükkanlarında yerini aldı.

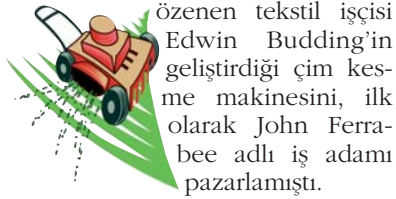
•**Cep telefonu, 1968:** 1968’de ABD’de Bell Laboratuvarları tarafından geliştirilen cep telefonla-

rından bugün dünyada 2 milyar adet var. Avrupa Birliği sınırları içerisindeyse kişi başına birden fazla cep telefonu düşüyor.

• **Cırt-cırt, 1948:** İsviçreli mucit George de Mestral'in kıyafetlerine yapışan bitki tohumlarından bıkıp mikroskop altında yapışkanlıklarının gizini incelemesi "cırt-cırt"lı ayakkabı ve kıyafetlerin yolunu açtı.

• **Çim kesme makinesi, 1830:** Zenginlerin bakımlı bahçelerine

özenen tekstil işçisi Edwin Budding'in geliştirdiği çim kesme makinesini, ilk olarak John Ferra-bee adlı iş adamı pazarlamıştı.

• **Davul, MÖ 12.000:** Nasıl bulunduğu bilinmiyor; ama davulun insanoğlunun kullandığı ilk müzik aleti olduğu düşünülüyor.

• **Dijital fotoğraf makinesi, 1975:** Dijital fotoğrafı çekilen ilk insan, 1969'da yöntemi geliştiren Steven Sasson'un laboratuvar asistanıydı. 0.01 megapiksel çözünürlüğe sahip olan bu fotoğrafın çekilebilmesi bir dakika sürmüştü.

• **Dijital saat, 1970:** Orta sınıf kadınlarının bisiklet merakı sayesinde 19'uncu yüzyılda cepten kola transfer olan saatler, 1970'te Hamilton şirketinin geliştirdiği "Pulsar" adlı modelle dijital göstergelere kavuştu. •

Restoran sahibi bir adam yolda rastladığı eski bir arkadaşına heyecanla yeni aşçısını anlatıyordu:

"Mükemmel bir aşçı buldum" dedi. "Göreceksin bak, müşterilerim ne denli memnun kalacaklar."

Eski arkadaş da bu heyecana katıldı, o da hemen aklına gelen ilk soruyu sordu:

"Demek öyle" dedi. "Demek ki çok güzel yemekler pişirmesini biliyor öyle mi?"

Restoran sahibi kafasını sallamaya başladı:

"Yanlış anladın beni dostum" dedi. "Aynı yemeklere öyle değişik adlar takıyor ki, şaşar kalırsın..." •

• **Psikiyatrist, fazla sinirli olan hastasını hipnotize yöntemiyle iyileştirmeye çalışıyordu:**

"Şimdi gevşiyorsunuz..." dedi. "Gittikçe gevşiyorsunuz... Organlarınız ağırlaşıyor, artık uyuyorsunuz... Düşünüldüde masmavi bir deniz, altın rengi kumlar ve güzel kızları görüyorsunuz... Çok güzel bir tatilin başlangıcındasınız..."

Bu sırada buzursuzlukla dönüp duran hasta mırıldandı:

"Olabilir ama..." dedi. "Herşey dabil bir odanın fiyatı ne kadar, öncelikle siz bana onu söyleyin..." •

Kadın yanındakilerle hiç konuşmadı. Denizin gizemli karanlığına, yakamozun titreşimlerine bakarak bir süre öyle kaldı. Sanırım kadın iki şarkının arkasına gizlediği geçmişiyi yüzleşiyordu. Acılarını o eski şarkıların notalarında yüzdürüp belki de kendini sorguluyordu. Belki de çok gerilerde kalan umutsuz bir aşkın çarmıbına kendini gerip kendinden intikam alıyordu.

Eski Şarkılar

O sıcak yaz gecesinde Lapseki'nin üstünden bir ay doğuyor. Önce tepelerin ardından bir çizgi gibi safran sarısı bir ışık, yavaşça ince karanlığın uçlarını aydınlatıyor. Sonra yavaşça belirginleşen ay, zafer kazanmış bir kumandan gibi tepenin üstüne oturuyor. Dolunay ıslıl ıslıl parlayan bir taç gibi bir süre orada duruyor. Lapseki'nin, karşı yakadaki Gelibolu'nun, boğazdan geçen gemilerin ışıklarını seyrediyor. Karanlığın içinden sarı güzellikler, boğazın sularından yakamozlar yaratıyor. Araba vapurları iki yaka arasında durmadan gidip geliyor. İki yaka iki ayrı dünya... Birisi Avrupa, birisi Asya... İnsanlar vapurların güvertelerinde... Parlayan flaşlarla bu önemli geçişi ölümsüzleştiriyorlar. Ben karşı yakada, Gelibolu'dayım. İskelenin yanındaki bir lokantada hayranlıkla dolunayı, Lapseki'nin

ışıklarını, telaşlı gemileri, arabalı vapurların güvertesindeki o mutlu insanları seyrediyorum. Masamda bir kadeh kırmızı şarapla ben yalnızız... Lokanta daha boş sayılır. Sanırım kıyı kasabalarında gece geç başlıyor. İnsanlar geceyi omuzladıklarını anlayabilmek için gecenin sosyal yaşamına saat dokuzdan sonra "Merhaba" diyorlar. Sonra yavaş yavaş lokantanın masaları dolmaya başlıyor. Gelenleri usulca gözlüyorum. "Merhaba" diyebileceğim, masama davet edebileceğim, bu aydınlık geceyi paylaşabileceğim birisine rastlayabilir miyim diye merak ediyorum. Ama tanıdık birisine rastlayamıyorum. Oysa bir zamanlar ülkenin ne-

resine gitsem en umulmadık yerlerde ve zamanlarda adımları söyleyen bir ses mutlaka olurdu. Zamanın ve yılların ardında kaldığını anlıyorum ve kederleniyorum. Bir süre sonra, önümdeki masa

Engin'den Gözlemler, İzlenimler

Engin Ünsal

dışında tüm masaların dolduğunu görüyorum. Biraz sonra bastonla yürüyen iki yaşlı bayan ve onların ardında yürüyen, yaşı ellinin üzerinde; ama bakımlı bir başka bayandan oluşan grup gelip önümdeki masaya oturuyorlar. Bir yandan yakamozun dalgalarla dansını seyrederken arada o masaya gözüm takılıyor.

Bir ara lokantanın arka masalarından bir müzik sesi geliyor. Dört çalgıcı ellerinde ut, darbuka, keman ve klarnetle masalara şarkı isteyip istemediklerini soruyorlar. İsteyen olursa istedikleri şarkıları masadakilerle birlikte söylüyor ve bir iki şarkıdan sonra kendilerine uzatılan parayı alarak yan masaya geçiyorlar. Kasabanın kıyı lokantalarında şarkılar eşliğinde içki içmenin bir gelenek olduğunu anlıyorum. Benim oturduğum masaya yaklaşıncı tek başına oturan birisinin şarkı istemeyeceğini varsayarak önümdeki masaya yaklaşıyorlar ve masanın başında oturan bakımlı; ama geçkin bayana şarkı isteyip istemediğini soruyorlar. Oturduğundan beri ilk kez gülen bayan, “Elbette” diyor “Benim için ‘Aşk gibi seveda gibi’ şarkısını lütfen çalar mısınız?”

Çalgıcılar kadının çevresinde yerlerini alıyorlar ve şarkının girişini çalmaya başlıyorlar. Kadın gülerken müzisyenlere bakıyor, sonra kadife gibi yumuşak, etkileyici bir sesle şarkıyı söylemeye başlıyor. Müziğin ritmine elleri şiirsel bir uyum sağlarken etkileyici sesi önce lokantanın masalarına sonra boğazın sularına dalga dal-

ga yayılıyor. Yakın masalar yemek yemeye ara vermiş, çatal bıçak sesleri kesilmişti. Çalgıcılar, bir assolistin önünde çalar gibi terdirginleşmişti; çünkü şarkıyı söyleyenin sıradan biri olmadığını anlamışlardı. Kadının sesi, vurgularının ihtişamı, şarkıyı bir büyük usta gibi söyleyişi, çevresine egemenliği ona saygı kazandırmıştı. O büyük bir konser salonunda büyük bir kalabalığa şarkı söylemenin sanal dünyasında yaşıyordu ve hiçbir şey, hiçbir kimse o şarkı ile kadının arasına girebilecek gibi değildi. Bu kadın mutlaka gençliğinde sesiyle birçok insanı etkilemiş, birçok salonda konser vermiş olmalıydı. Kadın geceye karşı “Ben varım” diyordu.

Şarkı bittiğinde, o herkese şarkıların sonunda gülerken bakan çalgıcılar şaşkındı. Ne yapacaklarını bilmeden birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Karşısında sessizce bekleyen çalgıcılara dönerek adını duymadığım bir şarkıyı çalmalarını istedi. Çalgıcılar telaşa sazlarını kavrayıp çalmaya başladılar. Çok eskilerden kalma hüznü bir aşk şarkısıydı.

Kadın o şarkıyı da aynı olgunlukla söyledi. Her sözcüğünü duyarak söylüyor, söylerken gözlerini kapatıyor, sesiyle birlikte ellerini de konuşturuyordu. Çevredeki masalar hayranlıkla, büyük bir sessizlik içinde onu dinliyorlardı. O bunun ayırda mıydı bilmiyorum; ama kadın geçmiş acılarını yaşar gibi ve yalnızca kendisi için söylüyordu. Şarkıyı muhteşem bir tavırla sonlandırdı. Çan-

tasından çıkardığı parayı kemancıya uzattı. Kemancı parayı utanarak aldı. Dördü de kadının önünde eğilerek yanından sessizce ayrıldılar. Kadın yanındakilerle hiç konuşmadı. Denizin gizemli karanlığına, yakamozun titreşimlerine bakarak bir süre öyle kaldı. Sanırım kadın iki şarkının arkasına gizlediği geçmişiyle yüzleşiyordu. Acılarını o eski şarkıların notalarında yüzdürüp belki de kendini sorguluyordu. Belki de çok gerilerde kalan umutsuz bir aşkın çarmihına kendini gerip kendinden intikam alıyordu.

Kadını bir süre gizlice ve merakla seyrettim. Çevresiyle hiç ilgilenmiyordu, yalnızca kendini yaşıyordu o an... Lapseki'nin ışıkları, dolunay, boğazın üstündeki safran sarısı renk, iki yaka arasında gidip gelen vapurlar... Hepsini kadını sesiyle silinip gitmişti.

Bir süre sonra üç kadın geldikleri gibi sessizce gittiler. Bana ba-

kan garsonu çağırıp kadının kim olduğunu sordum. “İlk defa görüyorum beyim; ama herkesi etkiledi” dedi.

O yaz akşamında bir kuyruklu yıldız gibi kayıp giden kadını, Gelibolu’da kaldığım süre yeniden görebilir miyim diye, umutla gittiğim lokantada bir daha göremedim Oysa hangi ılık rüzgarların Gelibolu’ya sürüklediğini bilemediğim o kadının şarkılarını bir kez daha dinlemek, geçmiş yıllarını nasıl yaşadığını, sevdalarını, sevinçlerini, acılarını benimle paylaşmasını ne denli çok istiyordum.

O gece, o yıldızlar, boğazdan nazlı nazlı geçen gemiler ve o kadının muhteşem gizemi sanırım orada bulunan birçok kişinin anısında, yanıtı çok merak edilen; ama hiçbir zaman öğrenilemeyecek olan, inanılması zor; ama çok güzel bir soru işareti olarak kalmıştır. •

enginunsal34@smileadsl.com

Genç çocuk, bir kitabevinin açtığı öykü yarışmasını kazanınca annesine bu sevinçli haberi bildirmek için telefon açtı:

“Anneciğim, yazdığım öykü yarışmada birinci oldu” dedi. “Çok sevinçliyim.”

Bu sevinci büyük bir mutlulukla paylaşan annesi oğlunu kutlamaya başladı:

“Oğlum, çok sevindim” dedi. “Umarım bundan sonra ikinci, üçüncü de olursun.” •

Amerikan Yazar Mark Twain kendisinden çocukluğunu anlatmasını isteyen gazeteciye şu yanıtı verdi:

“Ne anlatabilirim ki?..” dedi. “Biz ikiz kardeşlik ve o denli birbirimize benzerdik ki, annemiz bile bizi boyunlarımızı taktığı kurdeleyle ayırt edebilirdi. Bir gün birlikte banyo yaparken birimiz boğuldu. Kurdelelerimizi de çıkartmıştık. O gün bugündür yaşayıp yaşamadığımı bilemiyorum.” •

Anne ve Babalardan, Dede ve Ninelerden...

Bu sayfada, anne ve babaların, dede ve ninelerin gönderdikleri fotoğraflar yer almaktadır. Her çocuk ve özellikle her torunun güzel olduğunu bildiğimizden, yayımlanacak fotoğraflarda yalnızca, fotoğrafların güzel çekilmiş olmalarını ve teknik açıdan yayımlanabilir nitelik taşımalarını dikkate alacağız. Fotoğraflarda çocukların ad ve soyadları yanısıra bulundukları kentin adını da lütfen belirtiniz.

*Gönderi adresi: Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Aiaşebir, 34750, İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr*

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Çağan Öztaş, İzmir ▲

Eren Öner, Yalova ▲

Faruk Efe ve Emir Han Kazancı, İstanbul ▲

Seli Altaras, İstanbul ▲

Taha Erkan Gülhan, Sinop ▲

Yaren Sağancı, Ankara ▲

Romeo Deniz Taşkıran, ABD ▲

Yasemin Erdem, Ankara ▲

Göktuğ Aksu, *Artvin* ▲

Ece Cemre Balcı, *Ankara* ▲

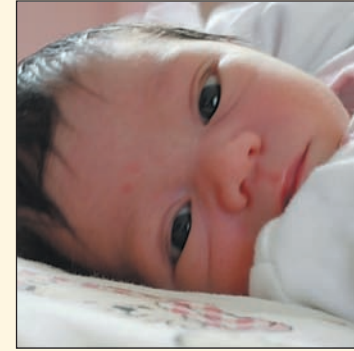
Enes Taha Cop, *Adana* ▲

Elif, Ömer, Dğuz,
Semih Yar, *Sakarya* ▲

Deniz Bozkurt ve İdil Dönmezer,
İstanbul ▲

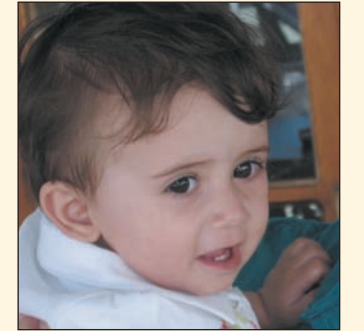
Ceren Vuranok, *Antalya* ▲

Nisa Duru Özdemir, *Ankara* ▲

Nehir Erkan, *Ordu* ▲

M. Begüm Altıntaş, *İzmir* ▲

Adamin biri arabasıyla yolda gidiyordu. Tam bir manastırın önünden geçen arabası arızalandı. Adam uğraştı, etti; ama bakı ki olmayacak, hava da kararıyor, gidip manastırın kapısını çaldı:

“Affedersiniz” dedi. “Ben buradan geçiyordum ve arabam arızalandı. Gidebileceğim hiçbir yer yok geceyi burada geçirebilir miyim?”

Rahipler adamı hoşnutlukla içeri aldılar, ona yemek verdiler hatta arabasını da onardılar. Adam tam uykuya dalacağı sırada, koridordan gelen çok ilginç bir uğultuyla irkildi. Birkaç dakika sonra uğultu kesildi ve adam uyudu.

Gizlerle Dolu Bir Sesin Peşinde...

•Gönderi: Peri Berkin
Bütün Dünya•

Sabah uyanır uyanmaz rahiplere “O ses ne sesiydi?” diye sordu. Rahipler “Ne olduğunu sana söyleyemeyiz; çünkü sen bir rahip değilsin” dediler. Adam rahiplere teşekkür etti, arabasına atladı yoluna devam etti.

Aradan birkaç yıl geçti. Adam yine arabasıyla aynı yoldan geçerken yine arabası tam manastırın bulunduğu yerde bozuldu. Adam yine kapıyı çaldı, rahipler adamı içeri aldılar, arabasını onardılar ve gece olup da adam yatınca koridordan aynı ilginç ses yine geldi. “Bu sesin kaynağını kesinlikle öğrenmeliyim” diye sabahı zor etti.

Sabah rahiplere sorduğunda rahipler yine aynı yanıt verdiler:

“Sana söyleyemeyiz; çünkü sen bir rahip değilsin.”

Adam bunun üzerine “O sesin ne olduğunu çok merak ediyorum” dedi. “Bana söylemenizin tek yolu benim bir rahip olmamsa, bunun için ne yapmam gerekiyor?”

Rahiplerden biri yanıt verdi:

“Bunun için dünyayı baştan sona gezeceksin, yeryüzünde kaç sim tanesi ve kaç kum tanesi olduğunu bulacaksın. Buraya dönüp bize söylediğin zaman sen de artık bizdensin...”

Kırkbeş yıl boyunca dünyayı gezdi, görevini tamamladı ve manastıra geri dönüp kapıyı çaldı.

“Beni anımsadınız değil mi?” dedi. “O sesin ne olduğunu bana söylemeniz için tüm dünyayı dolaştım, tüm sim tanelerini ve kum tanelerini tek tek saydım. İşte istediğiniz sayılar...”

Rahipler, “Artık sen de bizdensin” dediler. “Gel bakalım şimdi seni o sesin kaynağına götüreceğiz.”

Adamı koridordan geçirip taha bir kapının önüne getirdiler. Başrahip “İşte ses buradan geliyor” dedi. Adam kapıyı açıp içeri girdi, karşısına bu kez taştan bir kapı çıktı. Kapıyı açtı, içeri girince bu kez karşısına yakut renkli bir kapı çıktı. Adam içeri girdi, bu kez de karşısına zümrüt renkli bir kapı çıktı, adam bu biçimde tam 15 tane değişik kapıdan geçti. En sonunda karşısına altın renkli bir kapı çıktı. Adam içeri girdi ve en sonunda o ilginç sesin kaynağı olarak karşısına...

Ne çıktığını malesef size söyleyemeyiz; çünkü siz bir rahip değilsiniz...•

Unutamadığım Anım

“Unutamadıkları anı”larını, paylaşmak isteyen okurlarımızın kaleme alacakları ve 600-800 sözcük tutarındaki anılarından her ay birini bu sayfada yayımlayacağız.

Başına “Unutamadığım Anım” notunu eklemenizi rica ettiğimiz yazılarınızı, Mimoza 4/9, D: 1, 34750, Ataşehir, İstanbul adresine mektupla, (0 216) 456 2729 numaraya faksla ya da butundunya@butundunya.com.tr adresine e-postayla gönderebilirsiniz.

Teşekkür Ederim, Öğretmenim...

•Ekrem Kemal Kırmacı - Bütün Dünya•

Ben Kahramanmaraşlı'yım. Yoksul bir ailenin ilk çocuğum... Aslında ilk çocuk olmak her zaman zordur; çünkü anne, baba yeni evlenmiştir, birçok sorunları vardır. Her ne kadar “İlk göz ağrısı” deseler de ilk çocuk her zaman deneyimsizliğe uğrar. İlk çocuk olmanın ayrıca, öteki kardeşlere göre sorumluluğu da fazladır.

Babam sürekli çalışırdı. Bu yüzden ben sevgisiz büyüdüm. Sevgisiz büyümenin psikolojik sıkıntılarını da yaşamımın her çağında yaşadım. Fakat son ve en küçük kardeşimi babam çok sevdi. Belki de sevmenin de bir zamanı vardı.

Ortaokula annemin, babamın zorlamasıyla başladım. Babamın beni okutabilecek olanakları yoktu. Ben de bunun ayırında olduğum için iş buldukça çalışıyordum. Ortaokuldan sonra liseye devam etmeyi aklımın ucundan bile

geçirmiyordum. En kısa yoldan yaşama atılmayı ve babama yardım etmeyi düşünüyordum.

Tam bu sırada bir öğretmenim benim yaşamımı değiştirdi. Hatta karakterime damgasını da vurdu. Anne, baba çocuklarını fiziki olarak dünyaya getirirler. Onların gerçek ve ruh anne babası ise öğretmenleridir. Anne, baba çocuklarının cebine para koyabilirler; ama kafasına bilgi koyamazlar. Bir insan zorda olsa anne babasız büyür; ama asla eğitimsiz ve bilgisiz büyüyemez. İnsanı insan yapan eğitim ve bilgidir ki, bunu da ancak öğretmenler verir. Benim yaşamımı değiştiren öğretmenim bilginin yanı sıra bana oldukça yüklü para da verdi. Öğretmenimin bana verdiği yüklü çeki bozdurdum. Aradan yıllar yılı geçti hâlâ harcıyorum. Bana öyle geliyor ki, daha da yıllar yılı harcayacağım. Ortaokul son sınıfta ticaret dersi oku-

yorduk. Dersimize Mehmet Çelebi adında genç bir avukat giriyordu. Çok güzel konuşurdu. Bize yaşamı, sevgiyi, paylaşımı anlatırdı.

O gün okuduğumuz ticaret dersinden aklımda bir sözcük kalmadı. Fakat öğretmenimizin o zamanlar bizlere anlattığı yaşama ait sözleri hâlâ anımsarım. Öğretmenlerimin birçoğunu unuttum; ama bizlere yaşam dersi veren öğretmenlerimi hiçbir zaman unutmadım.

Bana hiçbir zaman unutamadığım derslerin birini de Mehmet Çelebi öğretmenim verdi. Konumuz “Çek”ti. Defalarca okumama karşın çek konusunu bir türlü anlayamıyordum. Çekin parayla ilgili olduğunu biliyordum; fakat bir türlü çekle para arasındaki ilişkiyi kuramıyordum. Öğretmenim beni sözlüye kaldırdı. Sözlüde zayıf not aldım. Öğretmenim bana zayıf not verirken “Dersten sonra yanıma gel” dedi. “Seninle bir konu üzerinde konuşmak istiyorum.”

Öğretmenler odasına, öğretmenimin yanına gittim. İkimizden başka kimse yoktu. “Gel otur” dedi. Oturdum.

“Sen hiç çek gördün mü?”

“Hayır, öğretmenim” dedim.

“Şimdi sana bir çek yazacağım. Bu çeki iyi sahip ol” dedi. “Bu çeki sakla. Bu çeki sınıksı sarılırsan, bu çek senin hem liseyi hem de üniversiteyi bitirmene yardım eder.”

“Ben ortaokuldan sonra liseye devam edemeyeceğim.”

Gözlerimin içine bakarak “Bak yavrum” dedi. “Senin aileni tanıyorum. Tatil günleri iş buldukça çalıştığını da biliyorum. Herşeyden

önce sen azimli bir gençsin. Sen bu çeki sınıksı sarılırsan, üniversiteyi çok rahat bitirirsin.”

Çantasından kağıt, kalem çıkardı ve bir şeyler yazdı. İkiye katladı ve bana verdi.

“Seni takip edeceğim. Mutlaka okumalısın.”

Öğretmen odasından dışarı çıktım. Merakla kağıdı açtım okudum. “Çalış”, “Dürüst ol” yazıyordu. Hiçbir şey anlamamıştım. Ne yani, bu, çek miydi şimdi?

O gün karmakarışık duygularla eve gittim. Bu olay, kısa bir zaman içinde, bende takıntı durumuna geldi. Anladım ki çalışırsam, dürüst olursam, her konuda başarılı olacaktım. Ortaokuldan sonra liseye devam etmeye karar verdim. Bunun için paraya gereksinimim vardı. Bir iş bulmak için Adana’ya gittim. Bir dokuma fabrikasında iş buldum. Onsekiz ay bu fabrikada çalıştım. Çalışmanın ve dürüst olmanın yararlarını hemen görmüş ve kısa zamanda amirlerimin beğenisini kazanmıştım. Bu fabrikada tanıdığım tekstil mühendisi Ayhan Amaçer, her okul tatilinde bana fabrikada iş vereceğine söz verince, liseyi burada bitirdim.

H hiçbir zaman kişiliğimden ödün vermedim. Öğretmenimin bana verdiği çeki sınıksı sarıldım. “İnanmak”, “Çalışmak” ve “Dürüst olmak” benim karakterim olmuştu. Şimdi 25 yıllık noterim... Gerçek yaşamda bu çekin daha da değerli olduğunu anladım.

Teşekkür ederim öğretmenim... Beni okuttuğun ve bugünlere getirdiğin için...•

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Aralık Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Ad	Basım yılı	Kitabın adı	Kitabevi
Ayten	1997	“Siyaset”	Okay
Neslihan	2003	“Yalnızlık”	Saygın
Nail	1994	“Özgürlük”	Sunay
Özkan	2002	“Bahis”	Aksu
Salih	1995	“Sırlar”	Buket

Kiralama Zinciri (Kim-Kimin)

Ayten = Salih = Neslihan = Özkan = Nail =

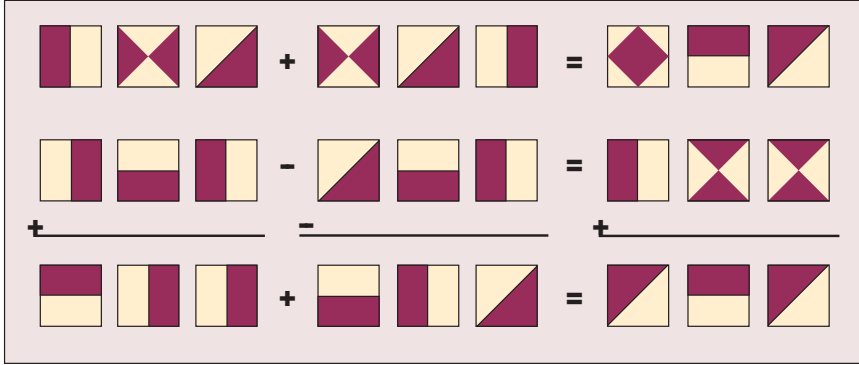
Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	C	E	M	M	A	N	S	U	R		K	E	D	İ	
2	A	L	İ		N	İ		L	A	B	İ	R	E	N	T
3	H	A	L	E		L	A	U	B	A	L	İ		A	V
4	İ	L		S	E		İ		A	N		M	E	N	
5	D	E	M		H	A	L	A	T		C	E	M		A
6	E	M		J	İ	L	E	T		Y	O		N	A	Z
7	S		S	E	L	E		O	Y	A		R	İ	M	İ
8	O	N	A	T		M	İ	M	O	Z	A		Y	E	M
9	N	A		O	S		S		B	A		Y	E	L	
10	K	R	O	N	İ	K		H	A	R	A		T	İ	M
11	U		P		N	A	M	A	Z		R	U		Y	A
12		M	A	R	A	T	O	N		K	A	S	N	A	K
13	M	E	K	A	N		R	İ	Y	A		L	A	T	A
14	E	R		C		P	A		A		P	U	S		R
15	T	İ	C	A	R	İ		A	K	İ	K		A	S	A
16	İ	N	İ		A	R	A	Z		N					
17	N	O	D	Ü	L		D	A	M	A					
18	A	S	A	L		M		K	O	Y					
19	N		R	E	M	İ	L		R	E					
20	D	O		Ş	A	M	A	N		T					

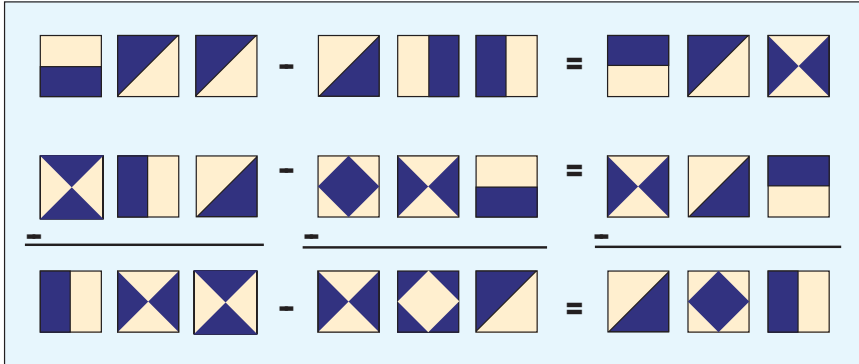

Cahit Batum

Kareler ve Rakamlar

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Aralık Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 416 + 387 = 803 \\ + 285 - 132 = 153 \\ \hline 701 + 255 = 956 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 837 - 316 = 521 \\ - 421 - 112 = 309 \\ \hline 416 - 204 = 212 \end{array}$$

CahitBatum@butundunya.com.tr

Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Mantık Bilmecesi

O yılın film ödülleri yarışması yapıliyordu. Aşağıdaki ipuçlarına bakarak yarışmaya katılan filmin adını, oynayan başartistini ve aldığı ödülü bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Ceyda'nın oynadığı en uzun süreli olmayan "Köylü Kızı" jüri tarafından Nükhet'in oynamadığı "Sarı Gül"den iki üst derecede ödüllendirildi.
- 2- Mehmet'in oynadığı film, en kısa süreli olmayan beşincilik ödülünü alan filmde daha uzun, birincilik ödülünü alan filmde daha kısa süreliydi.
- 3- "Delikanlı" adlı film Beril'in oynadığı adı "Yağmur" olmayan filmde daha kısa süreliydi. Bu iki filmde daha alt derecede ödüllendirilen Ahmet'in oynadığı filmin süresi yarışmada ikinci gelen filmde altı dakika daha kısaydı.

	"Sarı Gül"	"Çaj"	"Köylü Kızı"	"Delikanlı"	"Yağmur"	90	96	104	122	134	Birinci	İkinci	Üçüncü	Dördüncü	Beşinci
Ceyda															
Ahmet															
Beril															
Nükhet															
Mehmet															
Birinci															
İkinci															
Üçüncü															
Dördüncü															
Beşinci															
90															
96															
104															
122															
134															

Başartist	Filmin adı	Süresi	Aldığı ödül

YukselBozer@butundunya.com.tr

Mustafa Yıldız

Satranç

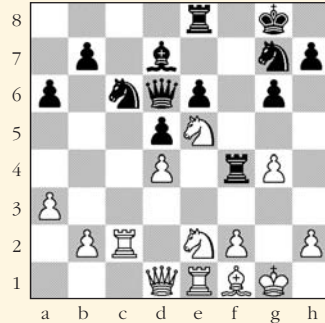
DÜNYA YAŞ GRUPLARI ŞAMPİYONASI ANTALYA'DA YAPILDI

Türkiye son aylarda dünya çapında büyük satranç organizasyonlarına ev sahipliği yapıyor: Dünyanın en yüksek ratingli yüzlerce satranççısının hamle yaptığı Avrupa Kulüpler Şampiyonası'ndan sonra 17-29 Kasım 2007 tarihlerinde Antalya Kemer'de geleceğin büyük ustaları yarıştılar. 103 ülkeden 8-18 yaş gruplarında 822 erkek, 586 kız toplam 1408 genç sporcunun katıldığı 2007 Dünya Yaş Grupları Şampiyonası FİDE (Dünya Satranç Federasyonları Birliği) tarihinde rekor katılıma sahne oldu.

Şampiyonada iki Türk kızı Betül Cemre Yıldız 18 yaş kategorisinde üçüncü ve Kübra Öztürk de 16 yaş kategorisinde dördüncü olarak madalya kazandılar.

Yıldız-Gomes 8. tur 1. masa maçının 24. hamlesinden sonraki konum:

Beyaz atın hedefinde olan f4 karesindeki siyah kale nereye gitmeli? Dördüncü yataydaki beyaz piyonlara saldırmak amacıyla ileri atılan kale için e4 karesi ne kadar güvenli? Belki geri çekilmek gerekiyor, zor karar! Oyun şöyle sürdü: 24... Ke4 25. Axd7! Kxg4+ 26. Ag3 kale bu kez de vezirin hedefinde. Üstelik d7'deki at da fazladan tahtada kaldı. 26. Kxg3+ 27. hxg3 Vxd7 ve beyazlar artık kazanılmış oyun sonuna geçebilir.

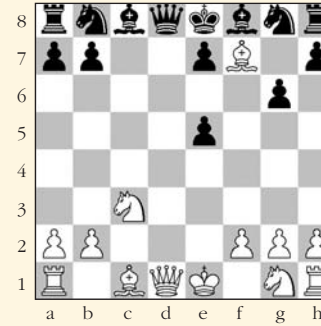

MORRA GAMBİT

Açılıшта daha iyi gelişim için bilerek piyon vermeye gambit denir. Sicilya savunmasına özgü Morra Gambit hemen kesin sonuç veren tuzaklarla dolu. Karşılıksız sunulan c piyonunu almadan iyice düşünmek gerekiyor. Düşünmeyenlerin başına neler geldiğini iki örnekte görelim:

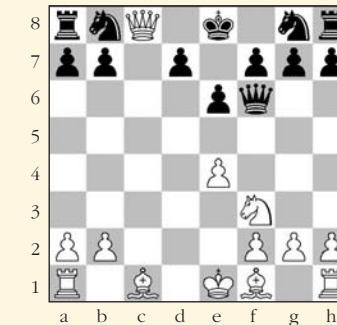
1. Rechi-Grassi, Dubai, 1986

1. e4 c5 2. d4 cxd4 3. c3 (İşte Morra Gambit hamlesi) 3... dxc3 Axc3 d6 5. Fc4 g6 e5 dxe5 7. Fxf7(D) ve vezir düşer.

2. Jedinger-Arnold, Wattens, 1994

1. e4 c5 2. d4 cxd4 3. c3 dxc3 4. Axc3 e6 5. Af3 Fb4 6. Vd4 Fxc3+ 7. Vxc3 Vf6?? 8. Vxc8+ (D) Bir figür geri düşen siyahlar şahını e7'ye kaçırırsa Fg5 hamlesiyle vezirini de yitirir.

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

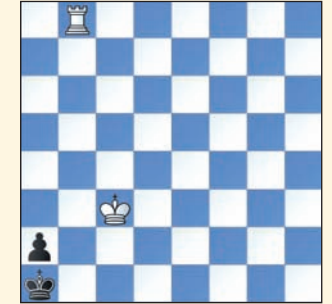
ATAK

Mamedyarov-Svidler, 2007

Siyah kazanır

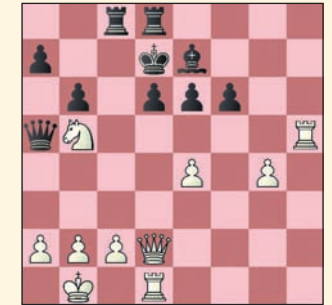
OYUN SONU

Beyaz kazanır

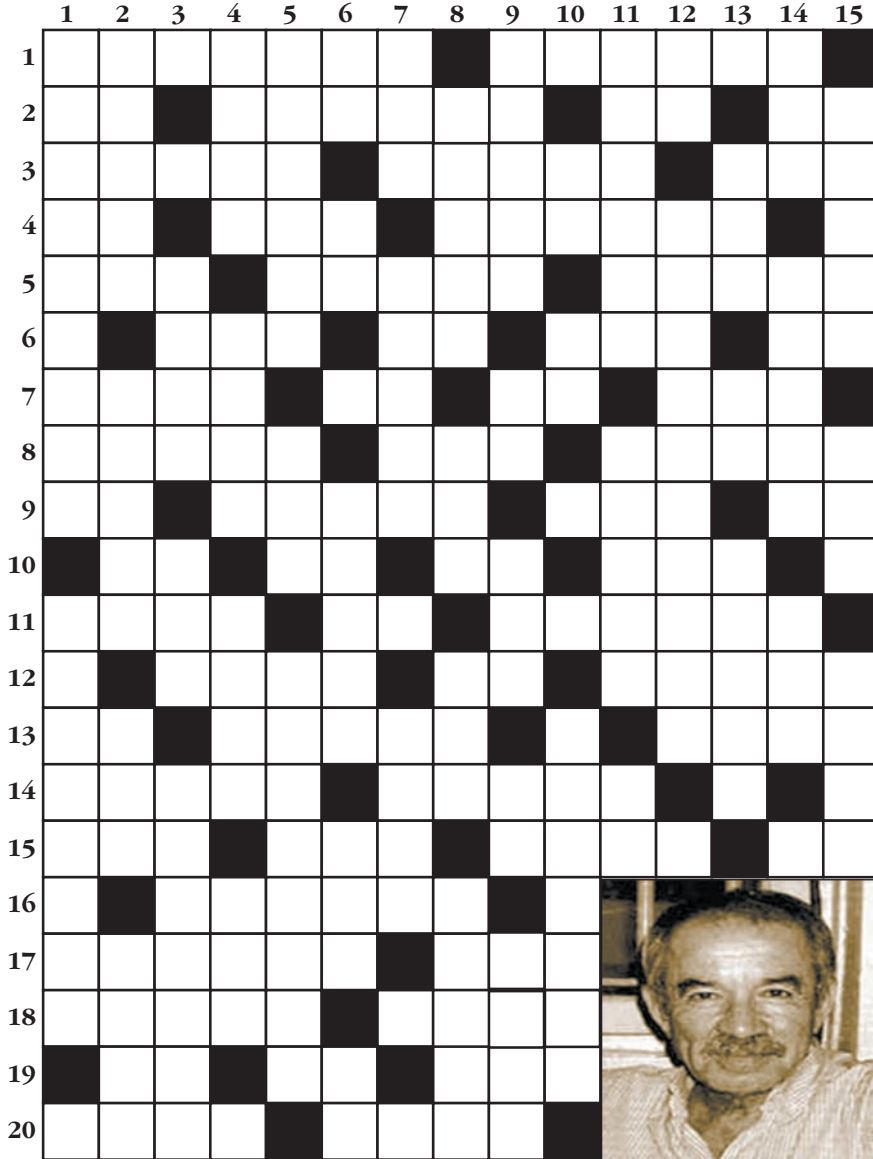
KENDİ GELEN

Horvath-Jobava, 2007

24...Va6??

Çözümler 138'inci sayfamızdadır.

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmaca

SOLDAN SAĞA: 1) "Yaralısın", "Gecede Kar Sesi Var" kitapları ile tanınan yakın zamanda yitirdiğimiz yazarımız. - Yabani fıstık ağacı olan menengiç ağacının meyvesinden yapılan Siirt'e özgü bir tür sabun. 2) Tavlada bir sayı. - Kalabalık. - Utanç duyma. - Hile. 3) Bir işi birçok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene verme. - Kırgızlar'ın ünlü destanı. - İsyanlık. 4) Nikelin simgesi. - Kaz Dağları'nın mitolojideki adı. - Yaşamsal. 5) Yunancada bir sayısı. - "..... Gökçe" (Kıbrıs karikatüristlerinin duayeni). - Gecikme. 6) İtalyan Radyo Televizyon Kuruluşu. - Duman lekesi. - Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bir yapıtı. - Bir cetvel türü. 7) "Sessiz" (Yahya Kemal'in bir şiiri). - Yabancı. - Altın simgesi. - Hitit. 8) İnsanların, malların, haberlerin ulaşmasını sağlayan işlerin ve araçların tümü. - Üstün emrinde çalışan. - Çanakkale'nin peyniriyle ünlü ilçesi. 9) Olumsuzluk belirten bir örnek. - Kareli desenlerden oluşan bir kumaş. - Lüksemburg Radyo Televizyon Kuruluşu. - Bağışlama. 10) Bir nota. - Yeryüzü kıvrımı. - Arjantin'in plaka imi. - Ayak bileklerini de içine alan kapalı jimnastik ayakkabısı. 11) Sıkıntı, eziyet. - Kuzu sesi. - Bağimli olmayan. 12) İşaret olarak yere dikilen çubuk. - Köpek. - Rütbesiz asker. 13) Briçte sanzatunun kısa yazılışı. - Gerçekte olmayan. - Yağlı, mayalı ya da mayasız hamurdan yapılan çörek. 14) Kanuni. - "Dedim akça çölde ne gezer" (Karacaoğlu). 15) Aza. - Dört tarafı su ile çevrili kara parçası. - Cezayir'de bir liman kenti. - İlgi eki. 16) Eski dilde öte. 17) Başkaları. - "Adımız miskindir bizim / Düşmanımız dır bizim" (Yunus Emre). 18) Kayıklarda balıkların canlı kalması için ayrılmış özel bölüm. - Güzel ötümlü küçük bir kuş. 19) Selenyumun simgesi. - Hayvanlara vurulan damga. Bilgisayarlarda bir hafıza birimi. 20) Yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık. - Çok şişman.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) 1945-1997 yılları arasında yaşamış "Gönül Oyunu", "Mazi Kalbimde Bir Yaradır" adlı parçaları da bulunan müzik adamımız. - "Öyle sıcaktı ki çöpçülerin elleri / Çöpçülerin elleriyle okşardım seni / Yalnızlığım benim süpürge saçım / Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi" dizelerini de yazan baba şairimiz. 2) Tutsak. - İsimler listesi. - Atın yavrusu. - Bir orta öğretim kurumu. 3) Bir devletin, bir hanedanın ya da bir kentin simgesi olarak kabul edilmiş resim. - Yapma, etme. - Sait Faik'in bir yapıtı. 4) Akıl ile ilgili. - En küçük sosyolojik birim. - Üzerine bina yapılmak üzere ayrılmış toprak parçası. - Karışık renkli. 5) Yazarı bilinmeyen, anonim. - Akis. - Hile, düzen anlamında bir sözcük. 6) Toprağın nemi. - Bir haber ajansının simgesi. - "..... Şahin" ("Kırmızı Yel", "Acenta Mirza" gibi kitapları bulunan öykü yazarımız). - Devir, çağ. - Japon lirik dramı. 7) Bir şeyin fiyatını artırma. - Muğla'nın bir ilçesi. - Girişken, atlgan. 8) İddia. - Eski dilde baş. - Bir bağlaç. - Ürdün'de bir liman kenti. 9) Tutucu, yobaz. - Satrançta bir taş. - Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kısa yazılışı. - Yunan alfabesinde bir harf. - Aynı batında doğan iki kardeşten her biri. 10) "..... Büyürken Uyuyamam" (Necati Cumalı'nın bir yapıtı). - Saka Türkleri'nin ünlü destanı. - Geceleyin, açık havada sevgiliye bir müzik aracıyla verilen küçük konser. 11) Proje. - Faktör. - Sodyumun simgesi. 12) Türkiye'nin plaka işareti. - Yürürken ayağı bir yere çarpıp sendelemek. 13) İlişkin. - Boru sesi. - Yolculuk. 14) Emme, soğurma. - Avrupa'da bir başkent. - Kesitlerden sonra kalan miktar. 15) Bir sıvı ölçüsü birimi. - Bankalararası elektronik fon transferinin kısa yazılışı. - Bir iskambil oyunu. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen

Kitaplar

*Tümüyle kitapseverlere yönelik
bu bölümümüzde, yeni yayımlanan
kitapların duyurumu yapılmaktadır.*

Saltanattan Cumhuriyete Kurtuluş Savaşı

Prof. Dr. Osman Özsoy
Timaş Yayınları

1 2 yıllık bir çalışmanın ürünü olan kitap hazırlanırken hatıralardan çok belgelere başvurulmasına özen gösterilmiş. Osmanlı arşiv belgelerinden, yerli yabancı kaynaklardan yapılan alıntılar tüm olumsuz koşullara karşın bir ulusun yurdunu hasıl kurtardığını anlatıyor:

“Türk Kurtuluş Savaşı sadece Türk tarihi açısından değil, dünya diplomasi tarihi açısından da önemlidir. Türk Kurtuluş Savaşı’nı idare eden kadroların işgal devletlerinin kendi aralarındaki çıkar çatışmasından nasıl yararlandıklarını düşman cephe sayısını azaltma konusundaki olağanüstü becerilerini, Yunanlılar’ı yalnız bı-

rakma konusunda gösterdikleri diplomasi becerilerini ve savaşta oldukça önemli olan gizliliği nasıl başardıkları... (...) Bağımsızlık mücadelesini, oluşturduğu bir parlamento etrafında yürüten ve bu konudaki yetkiyi de tamamen temsille dayalı bir yöntemle ve günümüzün çağdaş demokrasilerini kışkındıracak şekilde savaş ortamında gerçekleştiren dünyanın ilk ulusu Türk Milleti olmuştur. (...) Türk Kurtuluş Savaşı yalnızca Türk milletinin destanı olmaktan çıkmış ezilen ulusların destanı ve efsanesi haline gelmiştir.”

Uygarlığın Kökeni Sümerliler - 1

Muazzez İlmiye Çığ
Kaymak Yayınları

Dünya çapında sayılı Sümer bilimcilerden biri olan Muazzez İlmiye Çığ, Atatürk’ün “Çağdaş uygarlığı anlayabilmek,

dünya yüzünde eski uygarlıkları, bütün insanlığın ilk uygarlıklarını doğru tanıyabilmekle mümkündür” sözünü ilke edinerek yapıtlarıyla aydınlatmayı sürdürüyor. Bugüne kadar dünyada “Sümer Edebiyatı” adını taşıyan hiç kitap yayımlanmamış. Çığ bu alanda bir ilki üstelik Türkçe olarak gerçekleştiriyor. Çivi Yazılı belgelerin bulunuşu, yazıların dillerinin çözümü, Sümer dili ile Türk dilinin karşılaştırılması konuları ile başlayan kitapta Sümer edebiyatının tarihsel gelişimi, yayılma alanı, Sümer edebi yapıtlarının özellikleri aktarılıyor. Atasözleri ve deyimlerden efsanelere bu edebi metinlerin Anadolu’ya hiç de uzak olmadığı bugün bile yaygın olarak kullanıldığı ise ilgi çekici bir nokta.

Beyaz Zambaklar Ülkesinde

Grigoriy Petrov
Koridor Yayınları

Türkiye Cumhuriyet’i kurulurken yayımlanan kısa zamanda Balkan ülkelerinde büyük ilgi gören kitap Türkçe’ye de çevrildi. Yayın dünyasını yakından izleyen Atatürk kitabı okudu. Kitaba atılan destansı başarıya hayran kaldı. Kitabın okullarda özellikle askeri okullarda okutulmasını istedi. Kitap büyük ilgi gördü. Tüm yoksulluğa, olanaksızlıklara elverişsiz doğa ko-

şullarına rağmen bir avuç aydının önderliğinde, askerlerden din adamlarına, profesörlerden öğretmenlere, doktorlardan işadamlarına dek her meslektan insanın omuz omuza bir dayanışma sergileyerek ülkelerini geri kalmışlıktan kurtarmak için nasıl büyük bir savaşım verdiklerini tüm insanlığa örnek olacak bir biçimde gözler önüne seriyor. Eksiksiz, tam metin olarak yeniden Türkçeleştirilen kitapta yazar, o dönem, yapıtın yankılarına ilişkin bölümler de eklemiş.

Can Öykü Antolojisi 90 Yazar 90 Öykü

Can Yayınları

Erdal Öz’ün kurduğu Can Yayınevi 25 yaşına bastı. Erdal Öz’ün “Roman okuru sabırlıdır ilk on sayfa, yirmi sayfa ilgisini çekmeyebilir, okur sabreder. Öykünün öyle bir şansı yoktur. Öykü daha ilk bir iki cümlede okurun ilgisini çekmek zorundadır. İlk cümle önemlidir öyküde” düşüncesi ışığında dünden bugüne, Cahit Sıtkı Tarancı’dan Seray Şahiner’e uzanan 90 öykü ustasından 90 güzel öykü. Öykülerin güzelliği yanında okur Türk öykücülüğünün cumhuriyet ile kat ettiği aşamaları da görüyor. Antoloji sonunda kitaptaki 90 yazara ilişkin kısa yaşam öyküleri de sunularak öyküleriyle tanışma ardından yazarla da buluşma sağlanıyor. •

**Bir
Fotograf**

**Bin Sözcüğe
Bedeldir**

Gönderi: Şefkat İşlegen, İzmir

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
 - Diyaliz Koltukları,
 - Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları
- için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

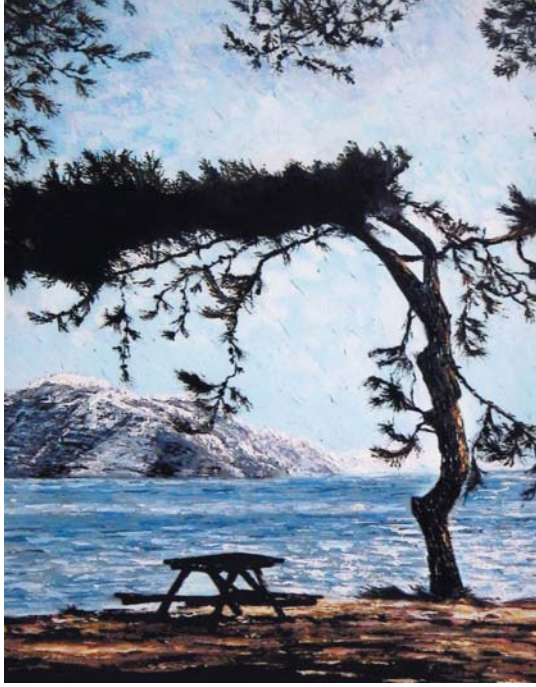

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: AYL A ÇETİNKAYA

AMASRA'DA MART GÜNEŞİ

Ayla Çetinkaya, 1953 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimi süresince resme olan merak ve yeteneğinden dolayı güzel sanatlara gitmesi için yönlendirildi. Ama koşullar onu, Gazi Eğitim Enstitüsü, Almanca Bölümü'ne getirdi. Okulu ilk yıl terk etti.

Çetinkaya, sanat eğitiminin önemine inanarak, Zonguldak Belediyesi Konservatuarı, Resim Bölümü'nde bir yıl eğitim aldı. Hocası Ressam Mehmet Süzen ile atölye çalışmaları yaptı. Ressam Zeki Oral'ın desen derslerine katıldı. Evinin bir bölümünü atölyeye dönüştürerek çalışmalarını sürdüren Ressam Ayla Çetinkaya'nın birçok yapıtı, özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

